

CHAYEINU

Weekly

Shabbos Inspiration

פרשת שמיני-החודש תשפ"ד

Pg. #	Content
2-4	Seudah Stories
5-8	Parshah Riddles
9-10	Life of Truth Story
11	Shabbos Halachah Initiative
12-13	Halachah Q&A
14-20	Rav Kalman Krohn Stories
21	Comic Story
22-27	Nefesh Shimshon
	גליונות
28-31	הג"ר שמואל פעלדער שליט"א
32	הלכות לסעודת שבת
33-34	הג"ר ח קניבסקי זצ"ל
35-36	הג"ר גרשון אדלשטיין זצ"ל
37-38	הג"ר דוב לנדא שליט"א
39-40	הג"ר מאיר צבי ברגמן שליט"א
41-42	הג"ר משה הלל הירש שליט"א
43-44	הג"ר יצחק זליברשטיין שליט"א
45-46	לשבת עונג

Daily Hilchos Shabbos - Rav Shmuel Bernath
732.301.4043 opt 2 then 8

לז"נ הרב מתתיהו חיים בן הרב יעקב זצ"ל

לרפוי"ש חיים שמואל בן ליבא

יהודית בת שרה הינדא, תינוק בן אסתר שירה

לזכות אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה

Dedication opportunities: 848-373-4436
shabboschayeinu@gmail.com

SEUDAH STORIES

פרשת שמ״ני תשפ״ד

Acceptance Into Yeshiva

The day R' Mordechai Susna graduated Yeshivas Yaakov Yosef in 1951 was one of the happiest in his parents' lives. More than anything, they wanted their son to grow up to be a *ben Torah*, and this was one big step in the right direction. But the Susnas did not want to stop there. Next on the agenda was enrolling R' Mordechai into a *yeshiva* for higher learning. To this end, Mrs. Susna went to visit Rabbi Kalman Goldberg, the *rav* of Adas Yisroel Shul on the East Side, who was well known for his enthusiastic support for continued *yeshiva* learning.

"Your son is young," Rabbi Goldberg told Mrs. Susna, "but I think you should look into Bais Medrash Govoha, in Lakewood. Rav Aharon Kotler is the *rosh yeshiva* there, and your son can do no better than to learn by him."

The Susnas lost no time in contacting Rav Aharon, who promised to be in touch with them sometime in the near future. One evening shortly afterwards, as Mordechai was on his way to bed, there was a knock at the door. In walked Rabbi Goldberg. "Guess what, Mordechai! I've arranged an interview with Rav Aharon! He's able to see you right now." "Now? But—but..." "Yes, right now! I know it's late, but you can't afford to miss this opportunity." Mordechai was reluctant. "This is so sudden. I haven't had any time to prepare! How can I speak to the great Rav Aharon Kotler in Torah without spending some time beforehand preparing what I'm going to say?" "Don't worry," Rabbi Goldberg insisted. "It will be fine. But you must come now!"

Mordechai allowed himself to be persuaded, and the two of them went off to the West Side, where Rav Aharon was staying. Mordechai stood awkwardly when they came into the room. Rav Aharon beckoned him over to the table, then pushed his hat back on his head and sat down in his chair. Seeing the *rosh yeshiva* so relaxed helped Mordechai calm down, and he felt his tension receding. As soon as Mordechai was comfortable, Rav Aharon began asking him questions about the *gemara* he was presently learning. Mordechai tried to answer the questions, but as the session went on, he felt his nervousness returning. "Forget it," he thought glumly. "I'm not doing well at all."

After a short while, Rav Aharon stopped the questions. Then Rabbi Goldberg, who had been standing at the side of the room the entire time, came forward. "Do you mind stepping out for a minute, Mordechai?" he asked the young man. Mordechai obediently stepped out of the room. He heard voices from the other side of the door, but he couldn't make out what they were saying. Gloomily, he paced the small hall, reflecting upon the questions Rav Aharon had asked him, and mentally chastising himself for his poor showing.

Ten minutes later, he was called back into the room. As Mordechai approached the table, a smiling Rav Aharon told him that he had been accepted into the yeshiva. Mordechai couldn't believe his good fortune. He immediately made preparations to travel to Lakewood, and he soon joined the other *talmidim* in Beis Medrash Govoha.

Mordechai soon discovered that he was the youngest *bachur* in the *yeshiva*. He realized what a great opportunity he had been given, and he was determined not to waste a moment. He learned as much as he could, not only from Rav Aharon himself, but also from the other *bachurim*, who were much older and more experienced than he was. Considering his youth, Mordechai was hard put to explain how Rav Aharon had been willing to accept him into the *yeshiva*.

SEUDAH STORIES

פרשת שמ׳ני תשפ״ד

The mystery remained for several years, until the conversation Rabbi Goldberg had had with Rav Aharon finally came to light. Rabbi Goldberg had been describing Mordechai's family to Rav Aharon. He depicted his mother's parents as upright Torah Jews; her father owned a hardware store, and he sat in the store with a *sefer* in his hands, which he learned from in between serving customers. He then went on to describe Mordechai's father. He told Rav Aharon that the orphaned R' Yonah Susna had come to America from Russia at the tender age of thirteen. The young Yonah had the good fortune to meet a G—d fearing man, who was a *shamash* in a *shul* on the Lower East Side of New York. The man offered to take the young boy into his home. There, he not only cared for the orphan, but he even taught him Torah.

When R' Yonah grew up and married, he and his wife decided to build a home based on Torah and *chessed*. In the *shul* where R' Yonah *davened*, Beis Medrash Hagadol, there were many poor, homeless Jews who slept in the back of the shul, clothed in ripped and tattered garments. Every morning after davening, R' Yonah would bring these people to his home for breakfast, where his wife served them fresh rolls and coffee. Unfortunately, these impoverished Jews were often infested with lice, and eventually his wife discovered that her home, too, was becoming infested. Regretfully, the Susnas decided that they would have to come up with a different way to provide for these people. Instead of bringing them into her house, R' Yonah's wife sent the rolls and coffee with him to shul every morning.

One morning after davening, a poor man came over to R' Yonah. "Can I ask you for a favor?" he whispered. "Of course, what can I do for you?" The man looked around furtively. "I'm in desperate need of a new set of clothing," he told R' Yonah quietly. R' Yonah's heart was torn. On the one hand, he knew that he could not bring the man to his home. On the other hand, he desperately wanted to help out this poor Jew. Suddenly R' Yonah had an idea. "Wait right here!" he told the man. R' Yonah went into a private room, removed his own clothing, and put on his heavy coat. Then he gave the poor man his clothing and returned home with only his coat.

When Rav Aharon heard this story, he said to Rabbi Goldberg, "A son of such a holy Jew I most definitely want in my *yeshiva!*"

Kiddush Hashem

When the Machane Avraham was *rav* of the city Kafovar, there were 120 Jewish families living there. Twenty-six of these families kept their businesses open on *Shabbos*.

The majority of these shopkeepers were unlearned, and they were *mechalel Shabbos* because their lack of knowledge had led them far away from *yiddishkeit*. They were so far away, however, that by now it was impossible to speak with them.

One of these Jews, who was explicit in his contempt of *yiddishkeit* and went out of his way to anger his fellow Jews, had a large fabric store in the center of town. Every *Shabbos*, when the local Jews passed his store on their way home from shul, the man would stand outside with a lit cigarette dangling from his lips. With great *chutzpah* he would wish everyone a "good *Shabbos*." Naturally, the *Rav* would try to avoid passing in front of the store.

SEUDAH STORIES

פרשת שמני תשפ"ד

One time, though, on the first day of *Pesach*, which fell on a Thursday, the shopkeeper called to the *Rav* from afar, without any signs of respect at all, "Unger! Come here!" The *Rav* was with his son, Rav Yitzchak Shlomo Unger, and they walked toward the store entrance. The storeowner requested that they enter, and so they did.

The man went to the counter and from there he pulled out a loaf of bread and a piece of *matzah*. "Look, here's *chametz!*" he said with a laugh. Then he took one bite out of the bread and another out of the *matzah*. Rav Unger was shocked and unable to utter a sound. While the *Rav* and his son continued to stand there, unable even to move, the shopkeeper dropped to the floor, still holding the loaf of bread and died on the spot.

When news of the incident spread, the whole town was in an uproar. Some spoke out against the *Rav*, but others declared that the incident was clearly a *kiddush Hashem*.

The funeral was held the following Sunday. Many people gathered from the neighboring villages to attend; Rav Unger was also in attendance. When his son asked him why he attended the funeral, Rav Unger replied, "If this man was chosen to create such a *kiddush Hashem*, then he certainly must have at least some *zechus*."

And, indeed, after this incident all the storeowners of the town closed their shops on *Shabbos*.

The Double Erev Shabbos Bakery

A number of years ago, there were two main bakeries in Monsey- Zishe's and Glauber's. Although they were not located right near each other, they were most definitely competition, especially for challah and baked goods that people would buy *l'chvod Shabbos*.

One day there was a fire in Zishe's bakery. Much of the bakery burned and it was not in usable condition. Zishe was dealing with a burnt store that needed to be repaired and no means of *parnassah* when his bakery was inoperable. On Thursday morning Zishe's phone rang. "Hello. Reb Zishe? This is Mr. Glauber calling from Glauber's bakery. I was so sorry to hear about the fire that occurred in your store. I know that right now you don't have a place where you could bake for all of your regular customers. I want to help you, and I think I thought of a way. I want to invite you to use MY store for your baking so that you can continue selling your *challah* and baked goods for *Shabbos*. Let's come up with a schedule now so that we can each have adequate time in the Glauber Bakery kitchen to do all of our pre-Shabbos baking."

Mr. Glauber's overwhelming *ahavas yisrael* and concern for another *yid* during his time of challenge propelled him to go out of his way and invite his competition directly into his store so that he could help another *yid* in need.

PARSHA CHALLENGE

1. List eight different **יום השמיני**'s mentioned in the **תורה**.¹
2. What type of relative is mentioned in this week's **פרשה** that is rarely found in the **תורה**?
 - a. Where else in the **תורה** is it used?
 - b. In what famous instance is it used in **נייד**?
3. What **הלכה** did **משה** forget in this week's **פרשה**?
 - a. List three other instances where he forgot a **הלכה**.²
 - b. List four instances where he never was previously taught the **הלכה**.³
4. When did **נותר** eat **נותר** in this week's **פרשה**?
5. List five **סימני טהור** mentioned in this week's **פרשה**.
6. What are the two times a fire came from **ה'** in this weeks **פרשה**?
 - a. What are two other times in the **תורה** that we find such an event?
 - b. What are four times in **נייד** that we find such an event?
7. I was a gift from **פרעה** to **אברהם**,
A group of us went from **כנען** to **חרן**,⁴
My **תוכו** is not **כברו**,⁵
I am mentioned in this week's **פרשה**,
Who am I?
8. We are both are features of a **טהורות**,
He can also be a currency,
While I can also be a measurement of a distance,
Who am I? Who is he?

Need a Hint?

¹ One in **לך לך**, three have a connection to **טומאה**, one is a **הלכה** regarding **קרבנות**, one has to do with the **מזבח** and one has to do with a **יום טוב**.

² One in **בלק**, one in **פנחס**, one in **פנחס**, one in **פנחס**.

³ One in **אמור**, one in **שלה**, one in **בהעלתך** and one in **מסעי**.

⁴ Ten of us

⁵ My inside is not like my outside

Answers

- 1) יום השמיני למלואים (ויקרא ט,א)
2) ברית מילה (לך לך, וירא, תזריע)
3) קרבן של מצורע (ויקרא יד,י)
4) קרבן של זב וזבה (ויקרא טו,יד)
5) ומיזם השמיני והקאה גרצה לקרבן (ויקרא כב,כו)
6) שמיני עצרת (אמור, פנחס)
7) קרבן של נזיר שנטמא (במדבר ו,י)
8) שמיני לחנוכת המזבח (במדבר ז,גד)
2. A דד. In says דד אהרן.
 - a. In says גלה it קדושים (כ,כ).
In says a an עברי עבד can be redeemed by a "דדו או בן דדו" (כה,מט).
In says the בנות צלפחד became "לבני דדיהן לנשים" (לו,יא).
b. In says דד מרדכי it מגילה.
3. That the ראש חודש of שער החטאת (י,כ) should not be eaten (Although here seems to say he never knew the הלכה because he got angry).
 - a. 1) The הלכה of פוגעים בו by the מעשה זמרי (פרשת בלק כה,ו)
2) The הלכה of ירושה by the בנות צלפחד (פרשת פינחס כז,ה)
3) The הלכות of הגעלת כלים by מלחמת מדין (פרשת מטות לא,כא)
 - d. 1) Regarding the מקושש 2) Regarding the מקלל 3) Regarding שני פסח (מסעי ל,א ועי' אה"ק).
4) By the טענה of בני גלעד on the בנות צלפחד.
4. וידבר משה אל אהרן ואל אלעזר ואל איתמר בניו הנותרים קחו את המנחה הנותרת מאשי ה' ואכלוהו וגו'
5. Spilt hooves, chews its cud, fins, scales, extra hopping legs above the regular legs of an insect.
6. For the קרבנות המלואים and to burn ואביהוא.
 - e. By the קרבן of הבל, and the 250 מקריבי קטורת (Additionally, there was an "אש ה'" that burned the מתאננים. מתאננים says it was "מן קדם ה'". However it isn't בתורה.)
 - f. 1) By the קרבן of הכרמל בהר הכרמל אליהו 2) By soldiers who tried to arrest אליהו (beginning of מלכים ב'
3) In דברי הימים when דוד brought a קרבן on the הבית.
4) In דברי הימים when שלמה is מחנך the המקדש.
7. Who am I? Camels
8. Next week....

Last week's riddle:

- My name is found in his name, - The middle two letters
Both our second halves contain the המלאים ימי שבעת, - The end of both פרשיות discusses the מלאים
I am famously known for the number of my segments equaling my name, - My פסוקים are the same number as the גמטריא of my name
However, in truth the calculation is off by one. - My פסוקים are 97 and my גמטריא is 96
Who am I? Who is he? - תצוה, צו -

לרפואה שלמה אביגדור ששון מאיר בן רחל לאה,
לע"נ שאול בן אברהם ז"ל, ברכה בילה בת דוד יעקב ע"ה, יצחק דוד בן אלימלך הכהן ז"ל
For questions, comments, or to subscribe, send an email to parshachallenge@gmail.com
Feel free to forward or distribute the Parsha Challenge.
© כל הזכויות שמורות

Birds with “bad מדות” are not כשר (עי' רמב"ן י"א י"ג). One such bird is the “חסידה,” which does “חד” with its friends. (עי' תורה תמימה שם) Isn't that a GOOD מידה (רש"י י"א י"ט).

A real חד בעל חד doesn't limit his חד to his own buddies. (חדושי הרי"ם)

IN YOUR OPINION

Have you ever invested a lot of time and effort preparing a gift or project for someone, but been a bit worried before presenting it to them? Why?

During the 7 days of מילואים בני ישראל became embarrassed and told משה, “We put in all of this effort for the משכן, and Hashem still isn't bringing His שכנה here. Maybe we weren't forgiven for the חטא העגל, and He doesn't like our work.” משה reassured them, “Don't worry – אהרן will bring the קרבנות, and the שכנה will come.” (רש"י ט' כ"ג)

If someone approached you and said, “I'll give you a million dollars to not put on תפלין, not say a ברכה, etc.,” what would you respond?

אהרן and his sons were told, “Although you're in אבילות for נדב ואביהוא, you can't display this while serving Hashem in the משכן.” Visiting the משכן is supposed to inspire us and improve our behavior, so the environment must be one of שמחה. (ספר החנוך קמ"ט) Regarding מצוות in general: since we would be willing to give up a million dollars to do a מצוה, when actually doing the מצוה we should feel the joy of a “million dollar opportunity!” (ע"פ שיעור מר' אהרן לופיאנסקי שליט"א)

Have you ever forgotten something, but made an excuse as to why it wasn't your fault? Why?

אהרן explained that he wasn't allowed to eat the קרבן חטאת of ראש חודש due to the death of his sons, and in משה's greatness, he admitted that he learned that he had forgotten it. (רש"י י' כ')

Have you ever misjudged someone and assumed he was “bad,” but later realized that the situation was more complicated than you had thought? (No names please.)

The Torah lists some non-כשר animals, explaining what they're missing: the camel's hoof “DOESN'T split”; the foot of the שפן “WILL not split”; the foot of the ארנבת “DIDN'T split.” (י"א ד-ו') The Torah cautions that before pronouncing something (or someone) as טמא, we must fully understand the situation, considering the past, present, and future. Without this full picture, we are likely to misjudge. (Rabbi Frand in Power of a Vort quoting Rav Yisrael Salanter)

פרשת החודש

“משנכנס אדר מרבנים בשמחה.” – When does this end?

The שמחה at this time of year is due to the miraculous days of פורים AND פסח. (רש"י תענית כ"ט). Sounds like we still have time left!

Although פסח isn't until ט"ו ניסן, the beginning of ניסן contains טובים as well. How so?

During the inauguration of the משכן, the נשיאים brought their קרבנות throughout the first 12 days of ניסן. When each נשיא brought his קרבן, that day was a טוב for him. Therefore, we don't say תחנון on these days. When one considers the additional omission of תחנון on פסח, ערב פסח, and אסרו חג, it turns out that תחנון is omitted during most of ניסן, so we make the whole month קדוש and omit תחנון throughout the entire month. (מ"ב תכ"ט) (ס"ק ז')

On morning, we will reference ניסן ראש חודש 3 times during laining. When?

- The “יום השמיני” of the משכן's inauguration occurred on ראש חודש ניסן. (רש"י ויקרא ט' א')
- שמות י"ב ב', ועי' רש"י ב' ו'ג'. מצרים חו' א' ניסן חס אהרן and משה was said to פרשת החודש
- The הטפורה of פרשת החודש describes the inauguration of the third המקדש, which will occur on א' ניסן. (יחזקאל מ"ה י"ח)

A Life of Truth

Stories from our tzadikim on thriving through adversity

בעזרת השם יתברך

The great *gaon* Rav Yoel Sirkis זצ"ל was a *talmid* of the מהרש"ל and the מחבר of the ב"ח (בית חדש) on the ארבעה טורים. He lived in the times of the קלי יקר, and the מהרש"א. From the year ש"פ (1619) until his פטירה on אדר ט' of the year ה'ת"ה (1640) Rav Yoel was *Rav* of the great *Yiddishe* community of Cracow. Before becoming the *Rav* of Cracow, he served as *Rav* for over a dozen Polish communities, including the city of Belz.¹ With this great Torah giant as their *Rav*, you would think that the people of Belz would have felt lucky. However, the *yeitzer hara* doesn't sleep. They paid the Bach very little. He didn't even have enough money to buy candles. He learned at night הלכה ללילה. You would think that when the people of Belz saw that they had a *Rav* who was such a *Tzadik*, who struggled to learn even in the moon light, that they would say, *we better get him money for candles! We better buy him a nicer house! We better appreciate our Rav!* I'm sure some did. Sadly though, there were troublemakers who were the ראשי הקהילה in the town. They used this as an opportunity to speak הרע לשון against their *Rav*. With a mean smirk forming on his lips, one of them sneered, "What do you know, we have a *Rav* who's only interested in sleeping!" "What a chutzpa!" another one exclaimed. "How dare he consider himself the *Rav* of such fine people like us over here in Belz?!" The *Rav* had an *ehricha shamis* who was a very fine person. He was standing nearby and was appalled by their belligerent discussion against the *Rav*. He tried to give them a more rational perspective. "Perhaps the reason why it is dark in his house is because he doesn't have money for candles. This conversation is הרע לשון against the *Rav*. I think it should stop right now." Smirking, one of them dismissed the *shamis's* rightful objection with a wisecrack, "Since when do you think!?" "We know that our *Rav* is problematic," another rejoined, "not only is his house dark, but I passed by the *Rav's* house yesterday and it was freezing!" "Can you imagine?!" another one mocked, "someone who doesn't even provide wood for his family!" "This *Rav* has to go!" one of them declared. Again, the *shamis* protested, boldly providing the logical, more likely explanation, "Maybe the reason he doesn't have wood is because we don't pay him much of a salary. Even the money that we owe him, we haven't paid in like six years." "Excuses! Excuses!" they crowed. "You're naïve! Maybe excuses work for you, but they don't work for us."

The Bach did his best to keep his family warm. He would sit and learn at night freezing to the bone during those extremely cold European winters. At one point, the little food that he had, he had given to his family. He felt like he was going to faint, but he wouldn't stop learning. Walking out of his house into the freezing cold, he struggled through the deep snow, and came to the tavern. "Please give me a cup of vodka," he asked in a weak voice, "so that I should be able to warm myself and learn for the rest of the night. I have no money; I'll have to take it on credit." Sitting in the tavern, someone took note of this *interesting* interaction. When he saw his friend Chatzkel who was from the ראשי הקהילה, he passed on the news, "the Rabbi came into the *kreichma* in the middle of the night and took a cup of vodka on credit." Chatzkel called an emergency board meeting. He informed them of this development, and cried, "That's a *Rav*?! I ask you! That's a *Rav*?!" Another board member was quick to agree. "This is too much already. First, he sleeps the entire night, as we can clearly see there's no light in his house..." The *Rav's shamis* was quick to protest. "I saw him learning in the moonlight!" This fair objection was quickly dismissed. "Who asked you?! Let me continue! ...and then he keeps his family hungry and cold just because we don't pay him!" "And now," another piped up, "in the middle of the freezing night he comes for vodka!!" The *Rav's shamis* valiantly defended his *Rav*, "The reason he came for the vodka was because he was cold, because you don't pay him, because he wanted to be up the entire night to learn!" His persistence angered them, "One more word out of you and you're off the board!!" "In that case," the *shamis* announced, "Please take me off the board. You're all a bunch of בעלי מחלוקת, and בעלי הרע לשון!" These quarrelsome board members didn't appreciate the *shamis's chutzpa*. "Where's his *middos*?!" Chatzkel was indignant, "Can you imagine!? Look at him speaking *lashon harah* against the board! Listen! This is too much to tolerate. We have decided once and for all that Reb Yoel has to go! He is no longer the *Rav* of this town, period! Do all members of the board agree?" The *shamis* didn't agree and he made sure they knew it. Chatzkel reminded him, "You're off the board. All the members who are still on the board agree – *but who's going to tell him??*" Everyone demurred.

¹ Rav Fishel Schachter, *Tales of Tzadikim* story #662, Dial-A-Shiur

They turned to the *shamis* who repeated, "I think you're making a big mistake." Ignoring this, they let him know, "Things are going to change over here! We are stopping to pay the Rabbi. Go tell him that he is fired. He should pack his bags and leave."

The *shamis* had an earful for them. "If things are going to change, you should start paying him. I think this town is like *Sedom!*" They gave him an inquisitive look, and he plowed on, "It's upside down. Instead of worrying where the Rav should get his *pamassa* from, we worry whether he's learning enough. Do you know why Hashem turned over Sedom? - *I think I heard this from the Rav* - because it was like this town, everything is topsy-turvy. The *ba'alai batim* worry about the Torah of the Rav, and the Rav has to worry about all the people in town who are starving, because no one gives *Tzedaka*. It should be the other way around!" They didn't take his words so kindly. Reminding him that he still gets a small salary as the Rav's *meshamish*, they sent him to the Rav, right away on that *עָרַב שְׁבֵת*, to let him know that he is fired, effective immediately. The *shamis* was very pained by their attitude and how the *yeitzer hara* had them wrapped around his little finger. Loath to disturb the Rav's Shabbos, he flatly refused to tell the Rav until after Shabbos.

Hashem decided that the Bach's Shabbos wouldn't be disturbed anyway. As the *ב"ח* continued learning, all of the sudden he remarked, "I hear the birds. The language of the birds is becoming clear to me. What are the birds singing here this *erev Shabbos*? The birds are saying that I'm going to be the Rav in Cracow. They are saying that even before Shabbos, *sheluchim* are going to come at the last minute. They're going to bring me a *k'sav Rabbanus* from Cracow. - *That's what those birds are saying.* - I must tell the Rebbitzen right away. "Rebbitzen! We must prepare extra food for Shabbos. We're going to have three *chushuva* guests!" The Rebbitzen was puzzled, "Three *chashuva* guests?? Where are they coming from? I think all the guests in Belz have already been settled in houses." "No. No." The Bach explained, "Three *chashuva* people are coming from Cracow. I heard it from the birds." His Rebbitzen beamed, "You're such a *tzaddik* that I believe you. If anyone else would say it, I would say *tell it to the birds.*" The Rebbitzen went ahead and pawned whatever they had, and bought enough food for Shabbos. Sure enough, the *שליחים* came that *עָרַב שְׁבֵת* and presented the *ב"ח* with a *קְתַב רַבּוֹת*, and the *heiliga* Bach became the Rav of Cracow which was from the greatest and largest cities in all of Poland!

Before we continue, there is one thing we must mention. Right after that Shabbos, the Bach had another visitor. A crying *shamis* arrived at the Bach's door. Taking off his shoes in *אַבְיָלוּת*, the *shamis* forced the words out of his mouth. "Rebbe, I have to tell you something. They told me that I should tell you that you're fired. Really, they told me to inform you even before Shabbos. I didn't want to tell you before Shabbos." Reflecting on the *shamis's* words, the Bach declared, "In other words, you were *מוֹסֵר נַפְשְׁךָ* yourself not to *farshter* my Shabbos. Don't worry, I didn't have a *farshterteh* Shabbos anyway. But because you had such *נֶפֶשׁ מְסִירַת נֶפֶשׁ* not to *farshter* my Shabbos, I will give you a *bracha*. You will be *zoche* to special, special children!" The *shamis*, who by that time hadn't yet been *zoche* to any children, became the *zaideh* of the Sar Shalom of Belz, and the Belzer Chasidus dynasty.

As far as to what happened to all those people who gave the Bach so much *tzaros*, they ran into some complications in the *עוֹלָם הָאֲמֵת*. Years later, the government gave out an order that they had to relocate all of the bones from the old *bais ha'kevaros* to a new *bais ha'kevaros*. The first step was to remove the bones from the ground. There was some kind of a snag, and there was a delay before they could rebury the bones. Meanwhile, they were kept in the *עֶזְרַת נְשִׁים*, hidden away in a box. It was only for a short while. Everyone said that they heard haunting sounds. The Sar Shalom said that those were the *neshamos* of the people who were *מְצַעֵר* the Bach and still didn't find any peace.

The Bach was *nifter* when he was around 80 years old. The *Heliga Riz'iner* said that when the Bach went up to *שְׁמַיִם*, he refused to enter *גַּן עֵדֶן* until he took everyone out of *גֵּיהֵנוֹם*! However, they wouldn't allow him into Gehinnom to take everyone out, because he never did an *עֲבִירָה*. They had to find some *עֲבִירָה* that he did. Well, they couldn't find a real *עֲבִירָה*, so they found a fake one; the closest thing to an *עֲבִירָה* that the Bach had done. They found out that the Bach once sneezed. A horse was scared and it jumped. As a result, a wagon was pushed. There was a cow there. In some way, the horse and cow kind of pushed the wagon at the same time. Because of that "fake" *עֲבִירָה* they allowed the Bach into *גֵּיהֵנוֹם*. They cooled *גֵּיהֵנוֹם* for thirty days beforehand. As the Bach was going through *גֵּיהֵנוֹם* which had been cooled down, he stopped and said that he's not going out until he takes everybody out with him. He was able to help those who had respect for *צְדִיקִים* during their life time. Their respect for *צְדִיקִים* during their lifetimes gave this *צְדִיק*, the *כֶּחַ* to help them in the next world.

What a great example of *מַדַּת הַהַשְׁתָּוֹת*. The *shamis* remained firm at all costs to defend the *כְּבוֹד* of the Rav. He wasn't told beforehand that he would be *zoche* to father the Belzer Chasidic dynasty as a result. We do great things as well. Imagine the *עוֹלָם הָאֲמֵת* we would have doing them if we would know of the great *כְּבוֹד* we will receive for them in the *עוֹלָם הָאֲמֵת*.

Hilchos Shabbos Initiative

Is it permissible to wear gloves or earmuffs outside an *eruv*?

It is preferable to refrain from wearing gloves, since one may unconsciously remove them and transgress the prohibition of carrying. *Poskim* are lenient for women and children. Earmuffs are permitted.

Is it permissible to wear attachments to clothing outside an *eruv* if they are not serving any function, such as a ripped loop or one half of a snap?

Accessories that are attached to clothing, such as buttons, snaps, company tags, loops, etc., may be worn even if they have no function at all, not even a decorative one, since they are considered a part of the garment. However, there are two exceptions that prohibit this scenario:

- **An item that one plans on repairing.** If one plans on repairing the item (for example, one intends to replace the other half of the snap) the garment should not be worn. Therefore, if one wishes to wear the garment, he should make a conscious decision that he will not repair the broken/unusable snap, button, or loop that is currently attached to the garment. Rather, one should intend to replace it with a different one instead.
- **An item that is bothersome.** According to some *Poskim*, if the accessory is bothersome in its current state to the extent that the wearer would remove it after *Shabbos* (such as a button hanging down by a thread), the garment should not be worn outside. If one intends to remove the accessory in order to replace it and not because it is bothersome, the garment is permitted to be worn.

Note: A button that enhances the look of the garment may be worn in any case.

The Chofetz Chaim writes in the name of R' Yonasan Eibishitz that if one does not learn Hilchos Shabbos very well, it is impossible not to be עובר on a forbidden act on Shabbos.

To receive weekly Hilchos Shabbos sheets by email, subscribe at: Shabboshalachos@gmail.com

This sheet contains Divrei Torah and should be dealt with accordingly.

לזכות רפואה שלימה חי' מלכה בת בת-שבע

וקראת לשבת עונג....

אז תתענג

...והאכלתיך נחלת יעקב אביך

QUESTIONS AND ANSWERS IN
HILCHOS SHABBOS FOR THE ENTIRE FAMILY

בית מדרש נחלת יעקב - נערך ע"י המו"ץ דקהלתינו

WEEK 25

See Mishna Berura 318:39, 48 and 253:100

The questions **with their answers** will be printed next week, along with another set of three questions.

QUESTION 1

I always make my tea by putting hot water into a cup and pouring the tea sense into it. Recently, someone told me that this is "Tzoveia", as I'm coloring the water. Is that correct?

QUESTION 2

The tea that I was drinking was too hot, and I wanted to add some cold water to it. May I do that?

QUESTION 3

I usually make coffee using a Kli Shlishi. Should I add the coffee only after the water is in the Kli Shlishi, or is it better to put the coffee in first and pour the water onto it?

ANSWERS TO LAST WEEKS QUESTIONS

QUESTION 1

I noticed some dandruff on the lapel of my jacket. Can I shake or brush it off?

Answer: The Mishna Berura (302:6) doesn't allow one to clean off dust in many cases, as it is possibly the melacha of melabein. However, that is because dust and dirt actually are embedded in the fabric of the clothing, and dusting it would be cleaning the clothing. Dandruff, similar to crumbs of food, tend just to sit on top of clothing, and shaking it off has no effect on the clothing. It would therefore be allowed. If the dandruff actually does become embedded, it would have the same Halacha as dust, see Answer 2.

continued....

וקראת לשבת עונג....

אז תתענג

...והאכלתיך נחלת יעקב אביך

QUESTIONS AND ANSWERS IN
HILCHOS SHABBOS FOR THE ENTIRE FAMILY

בית מדרש נחלת יעקב - נערך ע"י המו"ץ דקהלתינו

continued....

QUESTION 2

Some cholent must have gotten on me by the Seudah, as I see some dried cholent on my shirt. Can I peel it off?

Answer: According to the Biur Halacha (301 "Aleha"), one may peel or scratch dirt on his clothing if it will not remove the dirt totally, but will leave a stain behind. He may not use cloth material to rub it off, as it resembles melabein too much, even when it leaves a stain behind. It is more common for dirt not to come totally off when it recently got on his clothing and hasn't dried yet, as removing the top layer won't totally clean it. Once it has dried, there is a very good chance it will totally peel off. In such a case, it matters how much the person wearing it is bothered by the dirt. If he would sometimes go out in public with such a stain or dirt on those specific clothing, he may peel it off. If he would be too embarrassed to go out with it, he may not peel it off. The same is true for shaking off dust, as it is not allowed if someone is "makpid". It is important to note that this does not apply to actually rubbing off a stain, only peeling off dirt or shaking off dust; see Answer 3.

QUESTION 3

Well, I hope I did the right thing, and I peeled it off. But there's still a stain on the shirt left from the cholent. Can I scratch it off?

Answer: When rubbing off a stain, one is actually cleaning the fabric in a typical "melabein" way; by rubbing it, and according to the Biur Halacha (302 "Yesh" and "DeHavei") is not allowed if it totally cleans it. This is as opposed to a case where it doesn't get totally clean, where one is allowed to take it off, or peeling off dirt completely where an act of "melabein"- by rubbing, wasn't done, and depends on "kpeida" (see above). Although there are many that argue on the Biur Halacha and allow it (Taz and many later Poskim), one should not be lenient as the Biur Halacha feels that it could even be an Issur Min HaTorah.

TORAS REB KALMAN

סיפורי צדיקים

Captivating stories full of Yiras Shamayim taken from Shmuessin that Reb Kalman Krohn z'tl gave in Adelpia Yeshiva

The Sheikh's Secret

Rav Moshe Galanty, a disciple and successor of the Bais Yosef, was a *gadol hador* who lived in Tzefas. He was intimately familiar with all aspects of Torah, including Kabbalah, and was well-versed in the seven wisdoms of the world.

While over the centuries, the world has produced great astronomers and mathematicians, biologists and physicists, chemists and medical doctors, rare is it that all seven of the world wisdoms are known by a single person. In Jewish history, however, many of our greatest leaders, including *tanaim*, *amoraim*, *rishonim*, and *acharonim* were versed in all seven wisdoms of the world, and Rav Moshe Galanty was one of them.

Living not far from Rav Moshe Galanty was a wealthy and brilliant Arab sheikh by the name of Ahmed, who was also knowledgeable in a broad variety of wisdoms. Unlike Rav Moshe, however, Sheikh Ahmed also possessed an uncanny ability to predict whether someone was going to live or die.

People who were ill would flock to him from far and wide to ask him to pray for them and to beseech him to bestow his blessing upon them. After hearing each petitioner's diagnosis and circumstances, Sheikh Ahmed would withdraw to an inner room to pray. He would emerge a half-hour later, and let the waiting petitioner know whether he would succumb to the illness or survive.

And he was never wrong.

Those who were told that they would live indeed ended up pulling through, and the ones who were told that they would die were, indeed, doomed for death. The sheikh's track record was perfect; he never made a mistake.

Rav Moshe Galanty heard about Sheikh Ahmed, and he was curious about the secret behind the sheikh's seemingly supernatural ability. Was he using spiritual strengths to help him determine whether or not his petitioners would die? In that case, Rav Moshe was interested in understanding what he did and how he did it. If the sheikh was using impure forces to make his predictions, however, then Rav Moshe wanted nothing to do with it.

He sent his *gabbai*, a tall, thin man named Nissim, to do some basic research on the sheikh and his lifestyle. Obliging, Nissim set out to find out as much as he could about the sheikh, and he discovered that Sheikh Ahmed, like sheikhs tend to be, was very wealthy.

“He lives in a huge mansion with many, many rooms and a tremendous courtyard,” Nissim described, his voice slightly breathless. “It seems that he never leaves his home. People flock to his house from all over the country and beyond, bringing him gifts and asking for advice. Most of his day is spent on receiving petitioners.”

Rav Moshe took a piece of paper and jotted something on it. “I want you to give this to the sheikh,” he told Nissim, slipping the paper into an envelope, sealing it, and handing it to his assistant.

Nissim took the envelope, his jaw hanging open in disbelief. “Give this... to the sheikh?” he echoed. “As in, stand on line in Sheikh Ahmed’s mansion together with the other Arabs?”

“Exactly,” Rav Moshe Galanty replied. “Tell them you have a message from the leader of the Jewish rabbis. Hopefully, they’ll let you in quickly.”

“And... the letter...” Nissim stammered. “If I may, what kind of letter am I bringing to the sheikh?”

Rav Moshe gave him a reassuring smile. “Don’t worry so much! There’s really no need for you to know what the letter says.”

Nissim left the room, a hundred nervous butterflies competing with tens of curious fireflies in his stomach. With jellied knees, he made his way across town back to the Arab sector. As he’d predicted, there was a long line of Arabs snaking along the courtyard of Sheikh Ahmed’s home, a mixture of worry and hope written across each face.

He summoned all his courage and bypassed the line, waving the *rav*’s envelope like a white flag as he excused himself to the grumbling and weary petitioners. “A letter from the rabbi, a letter from

the rabbi,” he mumbled apologetically, making his way to the very front where the sheikh’s assistant stood, leaning against the wall, waiting for the sheikh’s current audience to be over so that he could summon the next petitioner.

The assistant looked up as Nissim approached, his expression darkening at the sight of the Jew. “Yes?” he asked severely.

“I have a message from the rabbi, from the leader of the rabbis,” Nissim explained, holding up the envelope. “The great Rav Moshe Galanty sent me this message for the honored sheikh.”

The assistant uncrossed his arms. “Very well,” he said. “You may go in next.”

The door opened from the inside and an Arab emerged, his head bent, his forehead creased in worry.

“You’re next,” the assistant announced, holding the door open for Nissim. “Go inside. He’s seated at the far end of the hall. Bow.”

Nissim stumbled through the doorway and the door swung shut behind him. He looked around the cavernous room in awe. Sure enough, the sheikh was seated at the far end of the room. Clutching the envelope nervously, he slowly crossed the room until he was standing before the sheikh. But he didn’t bow.

Sheikh Ahmed gazed at him with open curiosity. It wasn’t an everyday occurrence that he was visited by a Jew and he noted that the Jew didn’t bow to him, as was customary. He pursed his lips and waited.

“Rav Moshe Galanty, the holy and wise Jewish rabbi, sent this message for the honored sheikh,” Nissim said carefully, placing the envelope on the small table beside the Arab leader.

“I see,” the sheikh murmured, slitting open the envelope and removing the paper. “Thank you.” He skimmed its contents quickly and then looked up. “Do you know what the rabbi wrote in this letter?” he asked.

Nissim shook his head. “I don’t,” he responded truthfully.

“Alright, then,” the sheikh said, returning the letter to its envelope. “Please tell the rabbi that I said, ‘tomorrow.’ You got that? Tomorrow.”

“Tomorrow,” Nissim repeated.

“That’s right. Tomorrow. You are dismissed now.”

Mystified, Nissim returned to Rav Moshe Galanty. “He said, ‘tomorrow.’”

“Tomorrow?” Rav Moshe echoed. In his letter, he’d asked the sheikh when would be a good time for them to meet, and the sheikh had responded that he wanted to meet the following day. “Excellent. Tomorrow it will be.”

After Nissim left the room, Rav Moshe’s thoughts returned to Sheikh Ahmed’s mysterious ability. *What does he know that I don’t know?* he wondered to himself for the umpteenth time. Even though he had a meeting scheduled with the sheikh for the following day, he was sure that the sheikh would not agree to spill his secret after just one meeting, but he felt it was his duty to try. He opened his *tehillim* and began to *daven* for success.

The next morning, Rav Moshe went into his wagon and drove himself to the home of the sheikh. This time, the sheikh was expecting him, and there were three servants standing at the entrance to welcome him and escort him directly inside.

Sheikh Ahmed had heard about Rav Moshe Galanty’s wisdom, and when the *rav* was led into the room, he stood up respectfully to greet him. “It is an honor for me to meet one of the wise leaders of the Jews,” he said warmly, offering his guest a chair. “I hear that you are well acquainted with all the various wisdoms of the world.”

“Somewhat,” Rav Moshe replied modestly.

The sheikh began to ask him questions, just to test his knowledge and witness his wisdom, but he quickly came to understand that Rav Moshe Galanty was far wiser and more knowledgeable than he was. He quickly changed his line of questioning from testing the *rav* to trying to resolve difficulties that had been bothering him for a long time. His respect for the *rav* grew greater and greater as Rav Moshe proceeded to clarify all the discrepancies that had been troubling him.

“I thought you were coming to me because of my wisdom,” Sheikh Ahmed finally admitted after a fascinating hour of mind-boggling responses, his tone awed. “But now I see that you are far wiser than I am. Thank you for coming! It would be a big honor for me if you could come back every week.”

“Of course,” Rav Moshe responded agreeably. “I, too, have met few people with your brilliance, and it is a pleasure to discuss complex topics with a learned and wise man such as yourself. I’ll be back next week, if Hashem wills it.”

The following week, when Rav Moshe returned to the sheikh’s mansion, there weren’t three servants waiting at the entrance in welcome, but the sheikh himself. He hugged his guest warmly. “Please, come inside! Having you come here is an incredible honor for me!”

“Likewise,” Rav Moshe responded. “It is an honor for me to come here.”

The sheikh was fairly vibrating with questions he wanted to share with the *rav*. He managed to wait until they were seated, but then the questions burst out of him, one after another. Rav Moshe, once again, dazzled the sheikh with his brilliance and clarity. After all, all his knowledge was drawn from the Torah, the source of all wisdom, and this enabled him to provide the sheikh with satisfying responses.

He couldn't help but wonder, however, where the sheikh had his own knowledge from. Although his wisdom was levels beneath the *rav's*, from their conversations, the *rav* saw that the sheikh, too, was extremely wise and knowledgeable. Who had taught him? Which books had he studied?

When the sheikh reluctantly winded up their conversation and walked Rav Moshe to the door, he turned to his guest with a sheepish look on his face. “I know we discussed that you would come here once a week... and I know you are a busy man... but do you think you can come back in two days? I can't bear to wait a full week before we meet again!”

“Alright,” the *rav* agreed, silently thanking Hashem for causing him to find favor in the sheikh's eyes.

Over the next few weeks, the Rav Moshe Galanty went to visit the sheikh every two days. Slowly, they went through each wisdom in depth, only moving on to the next wisdom when all Sheikh Ahmed's questions were fully clarified. In the process, a close relationship blossomed between the unlikely pair, and the Arab sheikh began to feel very close to his new mentor and friend, the *rav*.

They went through six of the wisdoms in this manner, and then it was time to move on to the seventh.

“I'll be honest,” the sheikh admitted. “I'm the weakest in this specific subject. I haven't acquired this wisdom nearly as much as I have the other six. I don't even feel qualified to ask you any questions; I feel like I'm still on the basics.” He looked up at his guest with pleading eyes. “Would you be willing to teach me the seventh wisdom, from the foundation up?”

Rav Moshe's eyes lit up. This was his chance! “Well,” he said slowly, monitoring the sheikh's reaction as he spoke. “I can certainly teach it to you, but I would like to be compensated.”

“Of course! Of course!” Sheikh Ahmed cried agreeably. “How much do you want? I'd gladly pay any amount of gold or jewels that you think is fair.”

“Surely you don't believe that any amount of gold or precious stones can pay for wisdom,” the *rav* chided gently. “Wisdom is worth more than all the money in the world!”

“Well, then, how can I possibly pay you?” the sheikh asked.

“Wisdom and knowledge can be paid for with other wisdom and knowledge,” Rav Moshe said carefully.

“Okay,” the sheikh responded, just as carefully. He waited.

“They say that when someone comes to you and you pray for them, you can then tell them whether they will live or die,” the *rav* said quietly. “I want to know how you do it. What is your secret?”

The priest's face fell. “No,” he said shortly. “I'm sorry, but you'll have to think of another form of payment. This is something that I have learned

from my grandfather, who learned it from his grandfather. It's a family secret that I am simply unable to disclose. I'm sorry."

"Don't you want to know the seventh wisdom?" Rav Moshe reminded him. "I apologize as well, but in order for me to teach it to you, this is what I need as payment."

"I would gladly trade my secret for the seventh wisdom," the sheikh said, distressed. "But I swore to my grandfather that I wouldn't disclose the secret."

"You swore because you thought that nothing in the world was worth as much as the knowledge of the secret," the rav explained to him. "That reasoning was faulty, because now you see that there is something worth as much as the secret. I will teach you the seventh wisdom in exchange for the secret."

Sheikh Ahmed was silent for a long moment, clearly conflicted. He sighed. "Alright. I will teach it to you. You are a holy man, but still, that's not enough. In order for you to absorb this, you will need to fast for two days, going to the *mikvah* both days in the morning and at night. After two days, when you are weak from fasting, come to my house and I will tell you the secret."

Rav Moshe went home and undertook a fast of two days. As the sheikh instructed, he immersed in the *mikvah* in the morning and at night, all the while *davening* to Hashem to save him from stumbling into something improper. After all, he had no idea what the sheikh's secret was, and he hoped it wouldn't involve anything impure.

At the end of the two day fast, Rav Moshe Galanty was weak with hunger. A burst of adrenaline flooded his veins as he went to the sheikh's mansion, giving him unexpected

strength. A small tremor traveled down his spine. He was about to uncover the sheikh's secret.

Sheikh Ahmed was waiting outside for him. "Come with me," he called, leading his guest past the mansion to the vast property that lay behind it. Rav Moshe saw a small river protected by a manmade fence. Behind the river stood a small house.

"In that house, lies the secret," the sheikh suddenly said. "But the only way to go into that house is to first immerse in the river. When you are done, I will give you new clothing to wear." He showed the *rav* a small pile of white garments in his hand.

Rav Moshe Galanty recoiled. "I am a Jew," he said, his heart beating so fast that he was afraid it would burst. "I am not allowed to wear wool and linen mixed together. What are these clothing made out of?"

"I assure you that it is not made of wool and linen together," the sheikh promised.

"Is it *avodah zarah*?" the *rav* asked suspiciously.

"No!" the sheikh declared.

Rav Moshe hesitated. Then he walked through the gate and immersed in the river. When he was standing on the other side, dressed in the white garments, he saw the sheikh immerse himself in the river as well. Rav Moshe blinked. What was going on?

The sheikh came out of the water and donned an identical set of white clothing. Rav Moshe blinked again.

"Follow me," the sheikh said, withdrawing a key from his pocket. He unlocked the door of the house. "In this room, you are not allowed to say a word."

Rav Moshe followed him into the house, treading carefully on the gleaming white marble floor. All around him were gold and precious stones, and a white curtain hung down in the middle of the room, blocking the back half from his view.

The sheikh threw himself to the floor, bowing before the curtain. Then he stood up and pushed it away. Rav Moshe's breath caught in his throat.

There was a huge sign, its presence engulfing the entire room. On the sign was written the words, *Shvisi HASHEM l'negdi tamid*. The four letters of Hashem's name were very large, larger than the rest of the words, and they had been formed with diamonds.

Rav Moshe Galanty stared. He didn't dare utter a word. The sheikh ushered him out of the house, and only once they were out under the open sky did he finally dare to talk. "I don't understand. What is going on here? Are you really Jewish?"

"Jewish? I'm not Jewish, I'm an Arab!" Sheikh Ahmed responded. He might have smiled, but the sanctity of the room they had just left prevented him from doing so.

"Please explain to me what I just saw," Rav Moshe Galanty pleaded.

"I have a tradition from my grandfather that if someone purifies himself and prays to the Almighty, then he will be able to detect, based on the brightness of the gems that make up the letters *yud-kay-vav-kay*, whether the person he was praying for will die or not. When the stones shine brightly, then I know the person will live, but if it is dimmer than usual..." his voice trailed off.

The *rav* stared at him in astonishment. "Do you know what those words say?" he asked the Arab sheikh.

Sheikh Ahmed shrugged. "I'm not sure exactly," he said. "But it has something to do with Hashem." They walked back toward the mansion slowly. "Will you teach me the seventh wisdom?"

"I will," Rav Moshe Galanty promised. He knew he would later keep his side of the deal, but right then his mind was occupied with weightier matters as he tried to digest the enormous lesson that the Arab sheikh had just taught him.

The *shem* Hashem is everywhere, in every siddur and in every bencher. We say it tens of times a day. Do we realize the enormous power of the syllables we are uttering? Do we pay attention to what we are saying? And, as we go about our hectic lives, can we remember to treat the *shem* Hashem with utmost *kavod* and respect?

Have a Wonderful Shabbos!

This story is taken from tape #A123

TORAS REB KALMAN HOTLINE

Vaadim & Shmussen given by **Reb Kalman Krohn zt"l** are now available by phone.

USA **732.913.5616** or **718.557.7711**
E.Y. **02.313.6038**

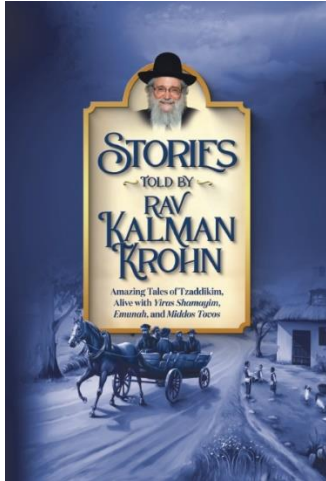
Option 1: Vaadim given in BMG
Option 2: Shmussen given in Adelpia
Option 3: Captivating stories taken from shiurim

To receive Vaadim by email or for questions and suggestions call/text 609.807.1783 or email torasrebkalman@gmail.com

Toras Reb Kalman
Lakewood New Jersey
609.807.1783
torasrebkalman@gmail.com

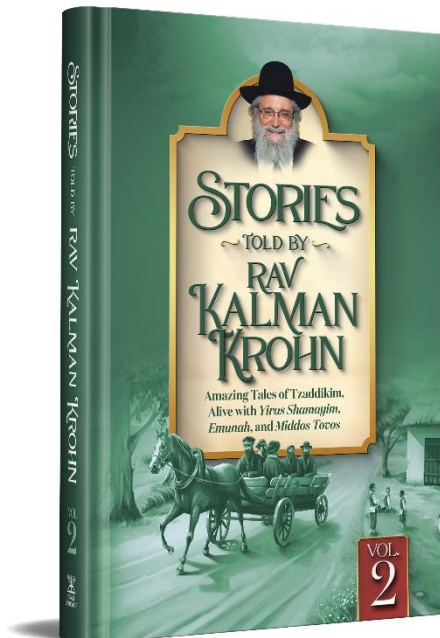
Sponsored by:
The Friedman Family
The Schwab Family

Volume One of the
“Stories Told By Rav Kalman Krohn”
Book Series is now available at your local Judaica
Store.

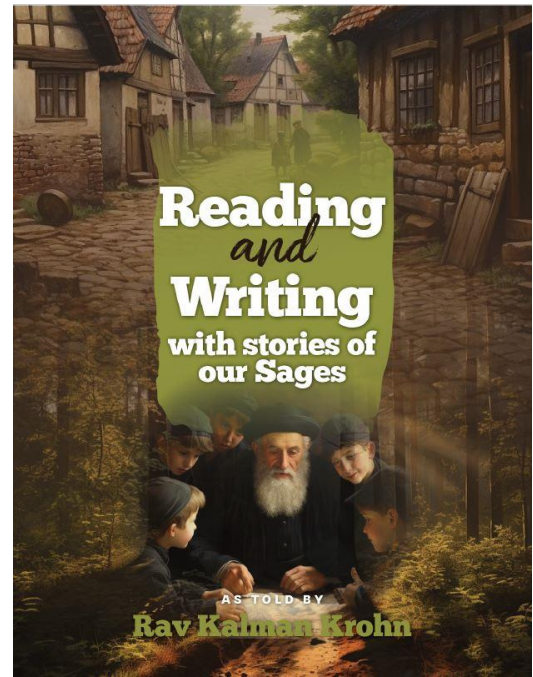
EXCITING NEWS!!!!

**Volume Two is scheduled to be released in
time for Shavuot**

B'ezras Hashem, Toras Reb Kalman created a
curriculum series out of these stories that will
change the chinuch system – just like Reb
Kalman wanted!

The 8th grade edition is scheduled to be released
in time for the 2024/2025 School Year!

Email torasrebkalman@gmail.com for a sample

**Sponsorship and dedictaion opportunities are
now available!**

This is your chance to:

- Perpetuate Reb Kalman’s legacy
- Be a part of history

Please email us for more information.

LEARNING FROM OUR LEADERS

בס"ד
PIRCHEI AGUDAS YISROEL OF AMERICA

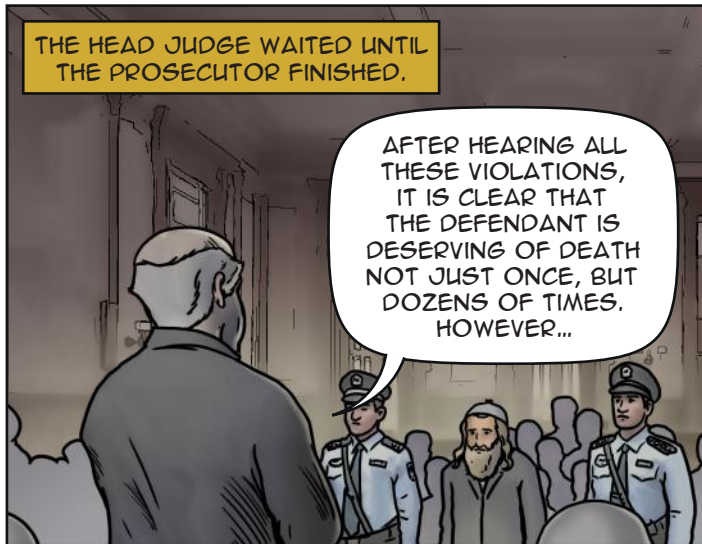
THE RIBNIZER REBBE WAS ONCE ARRESTED AND GRILLED IN A KGB COURT...

...AND FOR CRIME 21 THE STATE REQUESTS A MINIMUM OF 20 YEARS IN SIBERIA ...AND CRIME 22 WARRANTS EXECUTION...

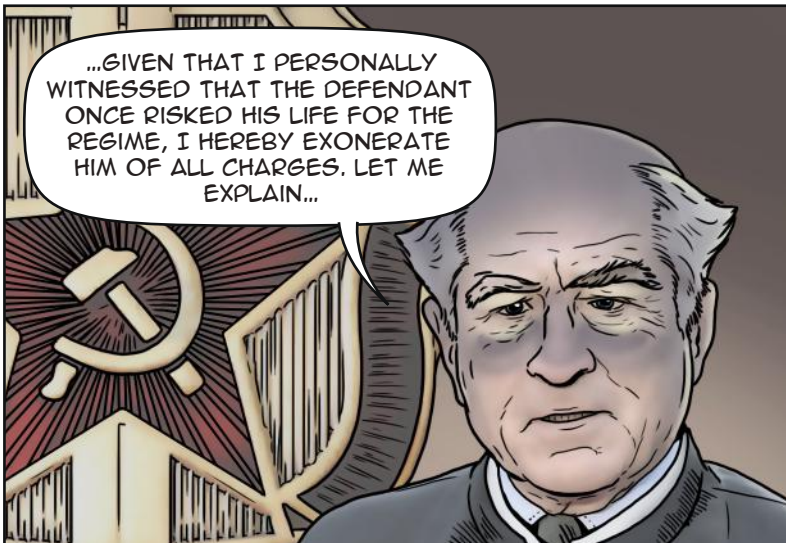

THE HEAD JUDGE WAITED UNTIL THE PROSECUTOR FINISHED.

AFTER HEARING ALL THESE VIOLATIONS, IT IS CLEAR THAT THE DEFENDANT IS DESERVING OF DEATH NOT JUST ONCE, BUT DOZENS OF TIMES. HOWEVER...

...GIVEN THAT I PERSONALLY WITNESSED THAT THE DEFENDANT ONCE RISKED HIS LIFE FOR THE REGIME, I HEREBY EXONERATE HIM OF ALL CHARGES. LET ME EXPLAIN...

WHEN THE GERMANS CAPTURED RIBNITZ DURING WWII, THEY FOUGHT WITH THE LOCAL RUSSIAN PARTISANS. ONE NIGHT...

RABBI, NO ONE IS WILLING TO BRAVE THE NAZI INFESTED STREETS TO COLLECT FOOD FOR OUR MEN IN THE FOREST. THEY ARE STARVING TO DEATH...WE DESPERATELY NEED FOOD FOR THEM!

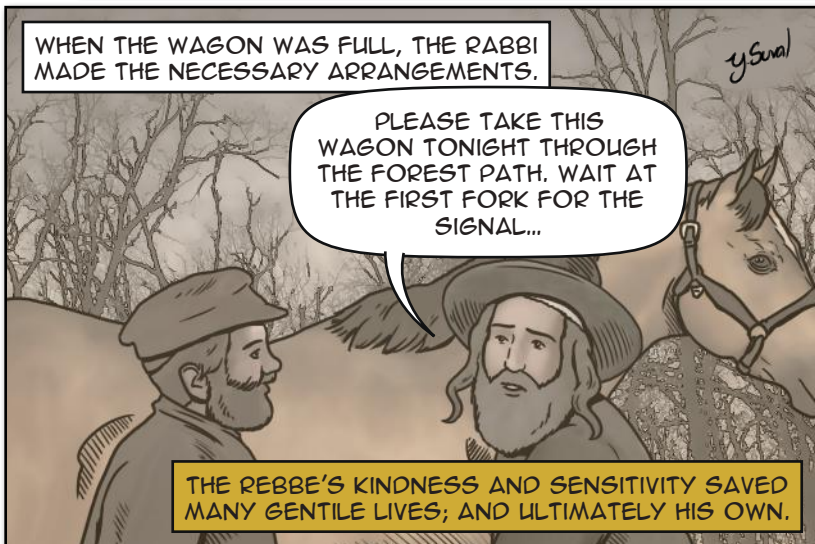
THE REBBI UNDERTOOK THIS PERILOUS DUTY. HE HITCHED HIS HORSE TO A WAGON AND COLLECTED SCRAPS OF FOOD UNTIL THE WAGON WAS FULL.

IF A PERSON NEEDS TO EAT, WE MUST GIVE HIM!

WHEN THE WAGON WAS FULL, THE RABBI MADE THE NECESSARY ARRANGEMENTS.

PLEASE TAKE THIS WAGON TONIGHT THROUGH THE FOREST PATH. WAIT AT THE FIRST FORK FOR THE SIGNAL...

THE REBBE'S KINDNESS AND SENSITIVITY SAVED MANY GENTILE LIVES; AND ULTIMATELY HIS OWN.

ר' אברהם צבי אברמוביץ, זצ"ל ABRAMOWITZ, BORN TO משה ר' יוסף צפורה AND ר' משה ר' חיים זנוויל FROM בOTOSANI, ROMANIA. HE RECEIVED סמיכה FROM ר' יהודה אריה לייבוש פרינקל זצ"ל OF בOTOSANI. IN HIS YOUTH HE WAS A חסיד OF ר' יהודה לייב TSIRELSON. AND אברהם פרידמן OF STEFANESHT. AT THE AGE OF 18 HE KNEW ALL OF ש"ס WITH ר' ש"ס COMMENTARY. AFTER HIS MARRIAGE TO HIS FIRST WIFE, שרה, HE LIVED IN SEVERAL CITIES IN BESSARABIA. AFTER WWII, HE BEGAN SERVING AS A REBBE IN RYBNISTA. HE USED TO טובל IN ICY WATER, FASTED A LOT, WOULD REMAIN WRAPPED IN A טלית UNTIL NIGHT AND SAID תקון חצות FOR LONG HOURS. HE WAS A מוהל AND מוהט DESPITE THE BAN BY THE AUTHORITIES. ON באב HE WOULD WRAP HIMSELF IN A SACKCLOTH AND TEAR קריעה WITH א ברקה. HE IMMIGRATED TO ISRAEL AND LIVED IN KIRYAT BOBOV (ב.ת. ים), LATER IN בני ברק AND THEN IN ירושלים. IN 1934 HE EMIGRATED TO THE US WHERE HE LIVED IN MIAMI, BROOKLYN, AND FINALLY MONSEY, NY. HE WAS A LEGEND IN HIS LIFETIME. HE WAS RENOWNED FOR HIS UNUSUALLY HIGH LEVEL OF קדושה, HIS UNWAVERING AND FEARLESS יעבודת ד', AND WILL ALWAYS BE REMEMBERED FOR THE MANY INCREDIBLE ישיגות HE BROUGHT ABOUT.

ב"ד תשרי 1995-1902 (5662)-5756 1898 • Illustrated by: Yeshaya Suval 347-838-0869 • For any inquiries or comments please feel free to call

חורת הש"ס or קדיש, קריאת התורה. Please do not read this publication during חורת הש"ס or קדיש, קריאת התורה. Please be careful to handle this sheet in the proper manner as required עלפי הלכה.

NEFESH SHIMSHON

DIVREI TORAH ON THE WEEKLY PARSHA AND HOLIDAYS FROM THE TEACHINGS OF RABBEINU SHIMSHON DOVID PINCUS ZT"l

THIS PUBLICATION IS DEDICATED TO THE HATZLACHAH AND ZECHUS OF נחמה בן רחל ויעקב בן רחל נחמה. MAY THEY GROW TO BE TALMIDEI CHACHAMIM AND OVDEI HASHEM.

PEARLS OF WISDOM FROM THE PARSHAH

Kiddush Hashem

בְּקִרְבֵי אֲקֻדָּשׁ וְעַל פְּנֵי כָּל הָעָם אֲפָבֵד. (ויקרא י, ג)

I will be sanctified through My holy ones, and I will be honored before all the people. (Vayikra 10:3)

“I will be honored before all the people” – When *Hakadosh Baruch Hu* executes judgment upon the *tzaddikim*, He is feared, elevated and praised. (Rashi)

The death of Aharon’s two sons brought about a *kiddush Hashem* in two ways. The first is that it demonstrated *Hashem’s* Oneness, and the second is that it demonstrated His *kedushah*. We will now explain.

The revelation of *Hashem’s* Oneness is the goal of all Creation. The whole world was created to reveal *Hashem’s* Oneness, as the Ramchal explains in many places.

Why does *Hashem’s* Oneness need to be “revealed”? What is so hidden about it?

It is hard for non-Jews to understand and accept that two diametric opposites – good and evil – actually come from the same source. Here is a statement that illustrates the point:

A Zoroastrian priest said to Ameimar, “Your upper half belongs to Hormiz [the god of good] and your lower half to Ahormiz [the god of evil].”¹

This person thought that half comes from the source of all good, and half from the source of all evil.

But we know that it is not so. *Hashem* is the source of everything, as it says:

יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ עֹשֶׂה שְׁלוֹם וּבוֹרֵא רָע
אֲנִי ה' עֹשֶׂה כָּל אֵלֶּה – The Creator of light and the Creator of darkness... I *Hashem*

¹ Sanhedrin 39a.

make all of these.”²

Everything comes from one source. *Hashem* is One. This is the principle of *Hashem's* Oneness. Both good and evil have a single source, which is *Hakadosh Baruch Hu*.

So what does this have to do with the death of Nadav and Avihu?

After the *korbanos* were offered on the eighth day, the *Shechinah* came to rest in the *Mishkan*, about which it says:

– וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל עַל הַמִּזְבֵּחַ
Fire came out from before *Hashem* and consumed on the Altar.³

This represented the greatest success, the *chesed* and *rachamim* that the Jewish people so longed for, to know that their *avodah* was accepted by *Hashem*, and the sin of the *Eigel* was atoned. Right after this, the death of Nadav and Avihu is described in exactly the same language:

– וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל אוֹתָם
Fire came out from before *Hashem* and consumed them.⁴

This was a severe judgment, the likes of which will never reoccur, executed upon great *tzaddikim* who were comparable to Moshe and Aharon themselves. And both of these incidents are described by the Torah with the same wording: 'וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל – “Fire came out from before *Hashem* and consumed.” Both acts came from the same Source.

This demonstrated *Hashem's* Oneness in a most

wondrous way. The greatest *chesed* and the greatest *din* emanate from the same place. Thus it says בְּקִרְבֵי אֶקְדָּשׁ – “I will be sanctified through My holy ones.” They brought about a great *kiddush Hashem* and revelation of *Hashem's* Oneness. This is the first way in which a *kiddush Hashem* took place.

The second way was as follows. First we need to know what the word *kadosh* means. *Kadosh*, “holy,” signifies that which is separated and removed. Properly understood, *kiddush Hashem* means to know that that *Hashem* is supremely high and lofty and far above us.

כִּי גָבְהוּ שָׁמַיִם מֵאָרֶץ כֵּן גָּבְהוּ דְרָכֵי מִדְרָגְתְּכֶם
וּמַחְשְׁבֹתַי מִמַּחְשְׁבֹתֵיכֶם – As the heavens are far above the earth, so are My ways far above your ways, and My thoughts above your thoughts.⁵

Heavenly judgment is very, very profound. It is far above our understanding.

There is a special blessing about this in the *Amidah*. After the blessing of *Gevuros*, in which we praise *Hashem* for His mighty acts, saying מְכַלְכֵּל חַיִּים וְגו' סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְגו' מַחִיהַ הַמֵּתִים – “You are holy.” *Hashem* is separated and removed; He is high above our understanding. Although we have just spoken out His mighty acts, we must not mistakenly think that we have any understanding of them. It is not so, because He is *kadosh*. He is so high and lofty that He is removed from our understanding. He is above all praise.

This was actually the mistake of Nadav and Avihu. It says about them:

2 *Yeshayahu* 45:7.

3 *Vayikra* 9:24.

4 *Ibid* 10:2.

5 *Yeshayahu* 55:9.

וַיִּחְזוּ אֶת הָאֱלֹקִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ – They gazed upon G-d and they ate and drank.⁶

This means that they felt too comfortable with *Hakadosh Baruch Hu*. They were so close to Him and were on such a high level of *ahavas Hashem* that they lacked sufficient *yirah*.

This was also why they offered to *Hashem* an incense burning that they were not commanded to do. It was because they felt too at home in the *Mishkan*. We are not *Hashem's* “friends.”⁷ About *Moshe Rabbeinu* it says ויקרא אל משה – “*Hashem* called to Moshe.”⁸ Even after all the awesome

6 *Shemos* 24:11.

7 *Berachos* 34a.

8 *Vayikra* 1:1.

madreigos that Moshe attained, he did not enter the *Mishkan* until he was called.⁹

The death of Nadav and Avihu thus sanctified the *Mishkan*. It emphasized the *kedushah* of *Hashem*. At the very place and time of the greatest *chesed* and closeness of *Hashem*, a very awesome and scary judgment was executed, totally beyond our understanding. The greatest *tzaddikim*, those closest to *Hashem*, were struck down by *midas hadin*.

From this we learn that the ways of *Hakadosh Baruch Hu* are lofty and holy and beyond our understanding. This is *kedushah*; this is *kiddush Hashem*. ●

9 *Rashi* *ibid*.

Irreplaceable

וְאֶחֱיֵיכֶם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכוּ אֶת הַשְּׂרִפָּה אֲשֶׁר שָׂרַף ה'. (ויקרא י, ו)

And your brethren, the whole House of Yisrael, shall cry over the burning that *Hashem* burned. (*Vayikra* 10:6)

The *pasuk* says that *kol beis Yisrael*, “the whole House of Yisrael,” shall cry over the death of Nadav and Avihu. This implies that every Jew in every generation should cry over it. Thus it says in the *Machzor* of Yom Kippur, at the beginning of *Kri'as Hatorah*, that it is a lofty matter and a great *segulah* to cry over their death (which is mentioned in the reading).

But why cry? It is not proper to mourn excessively over someone's death.

אַל תִּבְכוּ לְמַת וְאַל תִּנְדְּדוּ לוֹ – Do not cry over the deceased and do not shake over him.¹

1 *Yirmeyahu* 22:10.

Chazal explain this *pasuk* as follows:

“Do not cry over the deceased” too much, “And do not shake over him” excessively. Rather, three days for crying, and seven for eulogy, and thirty for refraining from ironing clothing and taking a haircut. From then on, *Hakadosh Baruch Hu* says, “You do not have more mercy for him than I do.”²

Accordingly, it is hard to understand why we cry unendingly for the death of Nadav and Avihu.

2 *Moed Katan* 27b.

An answer emerges from the Jewish *minhag* that mourners are served eggs and lentils to eat, which are round like a wheel, in order to console them. This alludes to the fact that mourning is a wheel that rotates in the world. In other words, the nature of the world is that the sun sets, and the sun rises. A new generation comes to take the place of the generation that passed, so we should not grieve excessively over the loss of the previous generation.

However, this only applies when people pass away in the normal and natural manner. When death suddenly and irreplaceably uproots something, it is to be cried over forever. This may be compared to someone who lost an arm. You can't place a time limit on the grieving over this loss because another arm is not going to grow in its place. He will be missing an important limb for the rest of his life.

This is how it is with Nadav and Avihu. If they would have died a natural death, when their time came, then others like them would have eventually arisen to take their place, each generation according to its respective level. But since they died before their time, unnaturally, these two *Gedolei Olam* will always be missing. There will never be anyone like Nadav and Avihu, even according to the relative level of coming generations, and this is why we cry over them in every generation.

This explains other events that we cry about in every generation, such as the slaughter of multitudes of Jews at the time of *Churban Beis Hamikdash*. We are crying over something that was irreplaceably uprooted, so we continue to cry over it.

If they would have died naturally, in their proper

time, another generation like them would have arisen to take their place, in which case there would be a great multitude of Jews today, as there were then. The slaughter of all those Jews at the time of the *Churban* did irreparable damage to the state of *Klal Yisrael*. The quantity of the Jewish people was permanently impaired. Until this day, the number of Jews in the world is few, due to that slaughter, which is why we continue to cry over it.

It is the same with the burning of the Torah by the wicked Apostomus, which is one of the five tragic events over which we mourn on the 17th of Tammuz. He burned just one Torah scroll, and ostensibly, this did not affect the Torah as a whole. Furthermore, burning Torah scrolls and manuscripts is an unfortunate event that has taken place in many subsequent generations.

Since Apostomus didn't seem to do any permanent damage, why do we cry over it?

Because in truth he did. *Chazal* say that the non-Jews show respect to the Torah.³ Despite the widespread hatred for Jews, and all the terrible things they did to us, they didn't burn Torah scrolls. They understood that you don't go and burn the word of G-d. And so it was, until Apostomus came along and actually burned a Torah scroll. This act diminished respect for Torah in the world at large. It lowered the status of the Torah in the eyes of the world for all generations to come. So it is because of him that the Torah was burned in subsequent generations.

This is why we mourn his burning of the Torah. It resulted in all the burnings of the Torah that took place until this day. ●

³ *Chulin* 92b.

Admit It

וַיְדַבֵּר אַהֲרֹן אֶל מֹשֶׁה הֲנֵן הַיּוֹם הִקְרִיבוּ אֶת חַטָּאתָם וְאֶת עֹלֹתָם לִפְנֵי ה' וַתִּקְרָאנָה אֹתִי
כָּאֵלָה וְאֶכְלְתִּי חַטָּאת הַיּוֹם הַזֶּה וַיִּטֵּב בְּעֵינַי ה': וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּטֵּב בְּעֵינָיו: (ויקרא י, יט-כ)

Aharon spoke to Moshe, “Behold, today they offered their sin offering and their burnt offering before *Hashem*, and such things happened to me; if I would eat from the sin offering today, would it be good in the eyes of *Hashem*?” Moshe listened, and it was good in his eyes. (*Vayikra* 10:19-20)

He admitted it and did not say, out of embarrassment, “I did not hear such a thing.” He rather said, “I heard it, but I forgot.” (*Rashi*)

Here the Torah teaches us the trait of admitting the truth, through the account of the argument between *Moshe Rabbeinu* and *Aharon Hakohen*. We will not get into the details of the *dinim* that Moshe and Aharon were hashing out, but suffice it to say that Aharon was right and Moshe was wrong.

Everyone makes mistakes. Even *Moshe Rabbeinu*. This is human nature, and no one is exempt from it.

The more distinguished and important a person is, the harder it is for him to admit his mistakes. The true greatness of a person is not his infallibility but his ability to recognize his mistakes and admit to them. It is even harder to do this when one person argues with another, and gets angry with him over the issue, and it becomes public knowledge, and then it turns out that the other was actually right. It is very hard for him to forgo his honor and say, “Okay, my mistake. You were right.”

This may be compared to someone who wants to drive a heavy car with a big engine. The first thing he needs to verify is that the brakes are in good shape, because if you drive a car without brakes, the bigger the car is, the more damage it can do.

It is the same with people. The greater a person is in Torah and *yiras Shamayim*, or the sharper his intellect is, the more damage he will do if he doesn't know how to recognize his mistakes and admit to them. He is able to use his powers and abilities to the betterment of the world only if he can admit the truth even at the expense of his honor.

The ability to admit to the truth is essential not just in matters between a person and others but also between a person and himself. Everyone chooses for himself a certain life path to follow. This applies both to how he runs his life generally and to the details of his daily behavior.

If a person doesn't know how to exercise self-criticism and discover his mistakes, and correct them, he will inevitably go downhill. So it says in *Sefer Mesilas Yescharim*:

A person who goes through life without contemplating whether his way is good or bad is like a blind person walking on the edge of the river. He is surely in great danger and is more likely to come to mishap than to be saved from it.¹

Even if a person already realizes his mistake, and is watching out not to fall into it, it still takes a lot of inner strength to stop and change direction. This is especially true when his honor is involved or when it affects other people.

Thus we should learn from *Moshe Rabbeinu*. He was the greatest of men, and even after he got angry, and made his opinion public, he still admitted and said, “I made a mistake.” This is why he was granted such incredible greatness in the first place. With Moshe, it will never come to wrong. ●

¹ *Mesilas Yescharim* ch. 2.

Hidden Meanings

וְלֹא תִטְמְאוּ בָהֶם וְנִטְמַתֶּם בָּם: (ויקרא יא, מג)

Do not defile yourselves with them, lest you become stopped up by them. (Vayikra 11:43)

It was taught in the House of R. Yishmael: A sin stops up the heart of a person, as it says, וְלֹא תִטְמְאוּ בָהֶם וְנִטְמַתֶּם בָּם. Do not read it as וְנִטְמַתֶּם but rather as וְנִטְמַתֶּם. (Yoma 39a)

The Torah has two parts: the revealed and the hidden. Although people on our level generally don't delve into the hidden meanings of the Torah, we still need to know that there *is* a hidden aspect to the Torah.

Everything in the world has its hidden aspect and its revealed aspect. No one can say he has nothing at all to do with hidden matters. Most of the thoughts and interests of educated people have to do with hidden matters.

Let's take food for example. We know that certain foods are fattening, or are unhealthy for various reasons, whereas other foods are considered healthy and strengthen the body. Can we see with our eyes some kind of immediate effect from eating these foods? We can't discern anything right away. It only shows itself as time goes on. But there is a "hidden" effect that is immediate.

If a child is born with a heart defect, the doctor starts asking the mother if she took certain medications during pregnancy.

This is something everyone can understand.

Years ago, people who wanted to show how they are intelligent and educated would say, "Seeing is believing." What they don't see with their eyes, they don't believe. But nowadays everyone knows that you don't need to see in order to believe. A person walks down the street with a little black box in his hand, and he says into it, "Hi, how are you?" If we would ask him, "Who are you talking to?" he would

say, "With my brother in Israel."

Is this person sane? He is in Baltimore, and he is talking to his brother in Israel?! But we don't have any problem believing it because we know that there are sound waves and they can be transformed into a signal that may be transmitted over phone lines, and there are cables that go under the Atlantic Ocean and even farther, and therefore you can talk on the phone to someone in Israel without any problem.

But did we ever see sound waves? Did we ever see the trans-Atlantic phone cables? Of course not. You can't even see sound waves at all. But we know that they exist.

We don't usually delve into hidden matters, but we know that there really are hidden aspects to things.

It is the same with the Torah. If the Torah says וְנִטְמַתֶּם בָּם about eating non-kosher foods, thus informing us that it stops up our hearts and minds, it is a reality. It exists. This is the hidden part of the prohibition on eating non-kosher foods.

You might say that we never saw anyone who suffered brain damage or impaired cognitive functioning immediately after eating *treif*. The answer is that we also never saw anyone smoke a cigarette and his lungs stopped working right on the spot. But even if we don't see it, the effect exists.

It is the same in *ruchmiyus*. These things exist and they affect. ●

זכרון צבי מרדכי

גליון שיעורי הלכה

שיעורי הרה"ג ר' שמואל פעלדער שליט"א דומ"ץ בית מדרש גבוה, ליקוואוד
שיעורים שמסר הרב שליט"א בלילי שבתות בבוגרי (אלומני) בית מדרש גבוה
הרב שליט"א עבר על הגליון

ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון
מקראקדש כלימלאכה לא תעשו שבת הוא לה' בכל מושבתיכם (כג, ג)

הרכבת פאזל (puzzle) בשבת

בשיעור זה נעסוק בדין משחק הפאזל (puzzles) בשבת, האם הרכבתם בשבת כרוכה במלאכת כותב ופירוקם במלאכת מוחק. שאלה זו נוגעת בראש ובראשונה לילדים בני חמש שנים בערך שכבר באו לגיל חינוך באיסורי שבת, והם רגילים במשחקים אלו, האם מותר להם לשחק בהם או שמא אין להתיר להם, ועוד, שאף אם רואה אותם משחקים בהם צריך להפרישם. וכן נוגע לקטנים שלא הגיעו לגיל חינוך שהגם שאין צריך להפרישם מלשחק בהם, מ"מ מכיון שאסור להספותם איסור בידים אי"כ יש לידע אם ההורים והסבים מותרים לסייע להם במשחק, וגם אם מותר להם להמציא לקטנים משחקים אלו, וכן אם הם שואלים אם מותר לשחק במשחק הלז בשבת, מה להשיבם, שאם ע"פ האמת הרכבתם אסורה והם משיבים להם שמותר נמצא שבתשובתם הם מספים את הקטנים איסור^א.

ואראה בספרים (באר משה ח"ו סי' כו, אור לציון ח"ב פרק מב שאלה ו) ובתוך דבריהם הביאו ג' סברות להיתר אך לכאורה שברם בצידם, א. אין בזה משום איסור מפני שנראה וניכר שהרכבתו היא לשם משחק בעלמא, ע"כ. דברים אלו המה מחודשים, דהיכן מצינו מין היתר כזה להתיר דבר שקיים בו כל תנאי האיסור אלא שמכיון שנעשה לשם משחק לא תהא עשייתו אסורה. ב. אין בזה משום איסור מכיון שהכתיבה אינה עומדת לקיום שזהו דרכו של המשחק לחברו על דעת לפרקו, ע"כ. על סברא זו התמיהה עולה ממש"כ המשנ"ב (סי' שמ ס"ק כב) שכתובה שאינה עומדת לקיום הגם שהיא אינה אסורה מהתורה מ"מ אסורה היא מדרבנן, וא"כ היאך אפשר להתירה לגמרי.

ג. אך אל זה אביט מה שכתבו בסברתם השלישית, לדמות הדבר לנידון פתיחת וסגירת ספר כשעל חודי דפיו כתובים אותיות, שנח' בו הלבוש עם רבו הרמ"א, לדעת הלבוש (סי' שמ סעי' ד) יש לאסור פתיחתו וסגירתו, משום שבסגירתו נמצא מקרב חודי הדפים זל"ז ובכך יוצר אותיות והוי 'כותב', ובפתיחתו שמרחק את חודי

המל"מ, והוא תמוה בעיני וצ"ע. ע"כ. הרי דפשוט לו כן לדינא והרשב"א מסייעו להדיא, ומשמעות דברי התוס' הניח בצ"ע. אמנם ראה ריטב"א (שם ד"ה אי דאורייתא) שחלק להדיא על הרשב"א וכתב בזה"ל, דכי האי גוונא לא חשיב כמאכיל בידים וכו' דהא לא כפי לה וכו' אלא דיהיב לה רשותא והתירה שאם תרצה תאכל, עכ"ל.

^א איסור ספייה בהטעיית קטן לומר לו מותר על דבר האסור, מקורו מהמשנה למלך (מאכלות אסורות פ"ז הכ"ז בסו"ד ולענין) שכתב שלדעתו פשוט הדבר שנחשב כמאכילו איסור בידים, מאחר ולולי הטעייתו יתכן שהקטן היה פורש מהדבר מחשש איסור, והוסיף שאף מצא כדבריו ברשב"א (נדה מו: ד"ה הוה ליה), אך ציין שמהתוס' (שם ד"ה אין) משמע שלהטעות קטן אינו חשוב ספייה בידים ומותר, וכתב על זה

הדפים זה מזה בכך מפרק את האותיות והוי 'מוחק', [עוד הוסיף הלבוש לומר שבפתיחת הספר מכיון שהוא פותחו על דעת לסוגרו לאחר גמר השימוש, א"כ הוי בזה מוחק ע"מ לכתוב וקרוב הוא לומר שיש בו אף חיוב חטאת דאיסורו מהתורה].

אולם הרמ"א בתשובותיו (סי' קיט) התיר בזה משני טעמים, האחד, ע"פ המבואר בגמ' (שבת קד:): ששיעור כתיבה לחיוב הוא שני אותיות, והוסיפה הגמ' לומר בענין קירבת שתי האותיות, שאם כתב אות אחת בטבריא ואות אחת בציפורי חייב משום כתיבת שני אותיות דמחוסר קריבה לאו כלום היא, ועפ"י כתב לדמות שגם כאן באותיות הכתובים על חודי הדפים, בפתיחתו וסגירתו אינו כותב ומוחק אלא רק מקרב ומרחק וכאמור לאו כלום היא.²

טעם נוסף להתיר, משום שצורת הספר כן הוא לפותחו ולסוגרו אין בכך משום דרך כותב ומוחק, וכפי שמצינו כדוגמת זה בהל' בונה וסותר, לענין מטה ומנורה העשויים פרקים פרקים ברפיון ללא אפשרות של תקיעה, שמותר לכתחלה לבנותם ולפרקם, מפני שכן היא דרכם לבנותם ולסותרם.³

להלכה כתב המשנ"ב (שם סי' קי"ז), שרוב הפוסקים הסכימו להקל בפתיחת וסגירת ספר שכתוב על חודי דפיו כשיטת הרמ"א, וכן מנהג העולם, אלא שסיים שמ"מ לכתחלה נכון להחמיר כשיש לו ספר אחר [מאותו סוג ספר] שעליו אינו כתוב אותיות, שישתמש בזה הספר כדי לצאת אף ידי שיטת הלבוש.⁴

ענה נשוב לעניינינו לדמות מהתם להכא, שאף אנו ניקל כהרמ"א להתיר הרכבת חלקי פאזל שאף בהם קיים שני סברות הרמ"א, הן דהוי מחוסר קריבה בלבד, והן דזהו דרך שימוש לחברו ולפרקו, נמצא שיהא מותר להניח לקטנים לשחק בזה וכן באם הקטן צריך סיוע מגדול יהא מותר הגדול לסייע בעדו, דלא גרע מכשיש לו צורך בספר שכתוב על חודי דפיו שכאמור לדינא מותר לו לפותחו ללמוד בו.⁵

² גם על סברא זו שכתב הרמ"א לדמות נידון דידן בכותב ומוחק לדיני בונה וסותר, תפסו עליו איזה אחרונים שיש לחלק בין אלו המלאכות.

³ לשון המשנ"ב הוא, מ"מ נכון להחמיר כשיש לו ספר אחר, עכ"ל. ובודאי אין כוונתו לומר שאם עתה רוצה ללמוד בספר מסוים שכתוב אותיות על חודי דפיו ויש לו מין ספר אחר ללמוד בו, שיש לו ליקח את ספר האחר וללמוד דבר אחר ממה שהוא רוצה, אלא כוונתו היא כאמור בפנים, דכשיש לו אותו מין ספר ללא כתיבה על חודי דפיו אזי מהיות טוב נכון בכה"ג לחוש וליקח הספר ללא הכתיבה עליו ולא ינהג כנגד שיטת הלבוש כשאין לו בזה שום צורך.

⁴ אין לחלק ולומר שדוקא בנידון ספר מותר, מפני שרוצה ללמוד או להתפלל בו משא"כ בפאזל, זה אינו, דההיתר בספר אינו מבוסס כלל על כך שהוא ספר קודש, אלא ההיתר הוא כאמור בפנים מפני שרוב הפוסקים נקטו בזה כהרמ"א וגם כן המנהג שאין לחוש בזה לכתיבה ומחיקה, זולת אם אין לו שום צורך בזה הספר כגון שיש לו אחר כדוגמתו ללא כיתוב עליו, וכנוכח בפנים לעיל.

⁵ אמנם ראה במאמר מרדכי (סי' שמ סק"ה), שו"ת אבני נזר (סי' רל) וספר החיים (סי' שמ סעי' ג) להגאון ר' שלמה קלוגר שכתבו לדחות ראייה זו, וטענתם בפייהם שיש חילוק טובא בין דוגמת הגמ' בה שתי האותיות קיימות בשלימותם, והנידון בקירוב וריחוק אינו אלא בין שתי האותיות כדי למלאות את החשיבות של המלאכה, שמכיון ששיעור מלאכה ב'כותבי' הינו שתי אותיות על זה דנו אם יש להצריך שיהיו שניהם במקום אחד, ולענין זה אמרו שאין כל חסרון בהיותם מרוחקים זמ"ז דמחוסר קריבה לאו כלום היא, לבין הנידון בפחת הספר וסגירתו שם קירוב דפי הספר יוצרים אותיות וריחוקם מחלקים את האותיות עצמם. אמנם ראה שם ברמ"א עצמו שכבר דן בסברא זו אם יש בה כדי לחלק בין הנידונים, אך הסיק שאין לחלק, עיי"ש. עוד יש להבהיר, שגם בדבריהם אין דחייה על עצם הסברא 'מחוסר קריבה אינה כלום', אלא שרק באו לומר שא"א להביא מקור לזה מדברי הגמ' מאחר ולדעתם יש חילוק גדול בין הנידונים, אכן המהר"ש הלוי (סי' כו) כתב מסברא דנפשיה שקירוב וריחוק אינה מלאכה ללא צורך במקור מגמ', וא"כ אין עצם הסברא נדחית.

הגם שנידון הרכבת פאזל נראה חמור יותר מנידון הספר, שבספר פתיחתו היא כדי לקרוא בו ולא במטרה למחוק את הכיתוב שעל הדפים, וכן לאחר גמר קריאתו סוגרו לתומו ואינו מתכוין בסגירתו לכתוב אותיות, משא"כ בפאזל שכל התעסקותו הוא לחבר את החלקים בכוונה ליצור מהם את האותיות או את הציור המיוחל וא"כ אולי יהא זה סיבה להחמיר בדינו, מ"מ מאחר ואין היתר הרמ"א בספר מבוסס על 'אינו מתכוון', וכפי שמוכח מדברי הרמ"א עצמו בתחילת תשובתו שהעלה הצעה זו להקל מחמתה, אך דחאה דאין להתיר משום הא מאחר וקיי"ל דבפסיק רישא אין היתר כשיאינו מתכוון'.

ברם השלמי יהודה (פ"ה סעי' ג) וכ"ה בקובץ אור השבת (חכ"ה עמ' יג) ועוד, כתבו בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל לאסור חיבור חלקי פאזל, והוסיף בקובץ אור השבת בשמו לנמק את האיסור, מאחר ומבואר בתשובת הרמ"א שהיתרו הוא דוקא בכגון ספר, שאין כוונתו בפתיחתו וסגירתו לכתובה ומחיקה, וא"כ בפאזל שכוונתו לכתובה ומחיקה אין להתיר.

גם האגרות משה (יו"ד ח"ב סי' עה) כתב לדון בדבר דף קרוע הנמצא בתוך הספר שקורא בו, האם יש איסור מוחק בהרמת חציו הקרוע וכן אם יש איסור כתיבה בהנחתו, וכתב בדבריו שם חידוש לקולא ולחומרא, דבכה"ג לא יהא זה שייך למחלוקת הרמ"א והלבוש בנידון הספר, אלא כאן הדין תלוי באם אפשר להכיר את האותיות באחד משני חלקי הדף או לא, דברובא דרובא מן המקרים שאפשר להכירם בא' מחלקי הדף, יהא מותר להרים ולהניח קרע הדף אף להלבוש האוסר סגירת הספר ופתיחתו, מכיון שאינו מתקן כלום במה שמסמך לו את החלק האחר שהרי אף בלעדו האותיות נקראות היטב, ובאופן שהאותיות קטנים וכיוצ"ב שאי אפשר לקוראם אא"כ יקרב את שני חלקי הדף בצמצום זה לצד זה, בכה"ג אף להרמ"א יהא אסור, עכת"ד'.

אמנם הוא לא ביאר בסוף דבריו את טעמו מדוע היכן שהאותיות אינם נקראים יהא אסור אף לדעת הרמ"א הא לכאורה שייך כאן ב' הסברות שמחמתם התיר הרמ"א בספר. אך מדבריו שלפני כן עולה ברור טעמו, שכתב בזה"ל, שטעם הרמ"א להתיר הוא משום דעשוי לפתוח ולנעול וכו' אבל מסתבר דאין זה תלוי בכוונת העשייה אלא במה שנמצא עשוי לנעול ולפתוח בהכרח, ואין זה בשביל להשלים האותיות, עכ"ל. כלומר, להבנת האג"מ היתר הרמ"א הוא מפני שהספר עומד לפתיחה וסגירה והשלמת וסתירת האותיות נעשים ממילא בשימוש הרגיל, ולפי"ז מובן שאין להתיר אף בספר אם הוא מתעסק להדיא בהשלמת האותיות וסתירתם ע"י פתיחת הספר וסגירתו'.

עוד יש להביא בזה מש"כ בשו"ת לבושי מרדכי (רביעאי סי' פו אות ב) בציור המצוי לפעמים בדפי הספר היוצא מהדפוס שנקמט הדף קודם שעת ההדפסה ועל ידי זה בעת ההדפסה נדפסים האותיות על קמטי הדף וכשפושט הקמטים נמצא מרחק חלקי האותיות זה מזה, וכשמחזיר ומקרב את קמטי הדף שיהיו באותו אופן בו נדפסו אזי מצטרפים שוב חלקי האותיות לאותיות שלימות כפי שהיו בשעת ההדפסה, וכתב על זה שהוא נזהר ונשמר שלא להפשיט אלו הקמטים, מכיון שאחד מסניפי ההיתר של הרמ"א הוא מפני שאדם בפתיחתו וסגירתו הספר אינו מתכוון למחיקה וכתובה, לפי"ז בקמטים אלו שבפישוטם וקירובם מתכוון למלאכה חסר אחד מסניפי ההיתר ושוב אי אפשר להתיר^י, וכפי שקבעו לנו הרדב"ז בתשובותיו (ח"ד סי' אלף קמב) והחכם צבי (סי' עג),

^י אמנם לכאורה יש להאיר שאף להבנתו בסברת הרמ"א של פתיחה ונעילה, מ"מ הרמ"א סמך על היתר נוסף של 'מחוסר קריבה לאו כלום היא' וסברא זו ודאי שייכת גם במקרב שני חלקי הדפים בצמצום, ואולי סבר האג"מ שא"א להקל ע"פ סברת מחוסר קריבה לחוד.

^ח מש"כ שהיה נזהר ונשמר שלא להפשיט הקמטים, נראה דפליטת הקולמוס היא, וצריך לומר שהיה נזהר ונשמר

^י צריך לומר שהאג"מ מדבר בציור שלא נתלש הדף לגמרי אלא רק נקרע בחלקו ונותרו שני החלקים מחוברים, וכפי שמצוי לפעמים בסידורים שנקרעים בהם דפים בזה האופן, כי אילו נתלש לגמרי ועתה בא לקרב אותם זל"ז א"כ לא היה לו לאסור לקרבם אף בצמצום, וכפי שכתב הוא עצמו במק"א (או"ח ח"א סי' קלה) שבהעמדה זה לצד זה ללא חיבור אין לחוש בו משום כותב.

הובא במחצית השקל (סי' תנג סק"ח), שאין לסמוך על תשובת חכם להתיר בנידון דומה, אא"כ בנידון ההוא מצטרפים כל הסניפים להיתר בהם דן בעל התשובה, כי שמא החכם כוון להתיר רק בהצטרף הכל, ע"כ.

הגם שכפי האמור לעיל המעיין שם בתשובת הרמ"א לפי פשוטו, יראה נכוחות שרק בתחילת התשובה העלה הצעה להתיר פתיחת וסגירת הספר משום חוסר כוונה, אך דחה הצעה זו מפני שבפסיק רישא אין היתר של אינו מתכוון, מ"מ מאחר והני גדולים הגריש"א והגרמ"פ והלבו"מ הני"ל דעתם לאסור, בטלה דעתי מפניהם, ואין להתיר חיבור חלקי פאזל המשלימים יחד צורת אותיות מאחר וכוונתו להשלמת האותיות.

זאת ועוד, שאפשר לומר שגם אילו הרמ"א התיר גם במכוון לכתיבה ומחיקה מטעם שני הסיבות האחרות להתיר הני"ל, מ"מ מכיון שעל עצם שיטת הרמ"א יש את שיטת הלבוש החולק עליו וכל מה שאנו נוקטים כהרמ"א הוא רק מפאת שמנהג העולם לנקוט כוותיה, א"כ יתכן לומר שמנהג העולם היה לסמוך עליו רק בהצטרף אף תנאי זה שאינו מכוון לכתיבה ומחיקה דאז הנידון הוא אינו בכותב ומוחק דאורייתא כי אם בדרבנן, וכפי שכתב המשני"ב (סי' שכ ס"ק נג) דבהל' שבת לכו"ע פסיק רישא דלא ניחא ליה אינו חייב מדאורייתא^ט.

במה דברים אמורים, במשחק הפאזל שע"י חיבור החלקים יוצר אותיות וע"י הפרדתם מפרק האותיות, אבל במשחק 'שבץ נאי' (scrabble) שהאותיות נשארים בשלימותם, ובקירוב החלקים וריחוקם אינו אלא מקרב האותיות זל"ז ומרחקם, פשוט להתיר לשחק בו בשבת.

למעשה, א. ספר שכתוב אותיות או ציורים על חודי דפיו, מותר לפותחו ולסוגרו בשבת אם אינו מכוון בכך להשלים צורת האותיות והציורים ולסותרם, ואין לחוש לכתיבה ומחיקה. אולם אם אין לו צורך בזה הספר דוקא, כגון שיש לו ספר נוסף מאותו סוג ספר ועליו אין כיתוב בחודי דפיו, בכה"ג מן הנכון שלא להשתמש בספר עם הכיתוב.

ב. פאזל, יש לחוש בחיבור חלקיו משום כותב ובפירוקם משום מוחק, ולכך אע"פ שאין צריך להפריש אם משחקים בזה עד בערך תשע, אין להמציא להם משחק זה, וכ"ש שאין לסייע בעדם, וכן אם הם שואלים אם מותר לשחק בהם אין להשיב להם שמותר רק עדיף שלא ואם רוצים גם אח"כ א"צ להפרישם.

ג. משחק 'שבץ נאי' (scrabble) מותר לשחק בו בשבת.

כלום הוא, אלא מכיון שהוא מכוון להשלמת האותיות אסור.

^ט וגם אם נאמר שהמדובר באותיות שעל חודי דפי הספר הוא באופן שכתב את שמו כדי שאם הספר יאבד ידעו להשיב לו וא"כ לכאורה בסגירת הספר נוח לו שנשלמים האותיות וחוזר שמו להיכתב, מ"מ הלא גם בפסיק רישא דניחא ליה יש שמתירים כשהנידון הוא באיסור דרבנן, וכאן יש צד גדול לומר שאיסורו רק מדרבנן מכיון שבדעתו שלא לקיים כתב זה שהרי מעותד הוא לפותחו שוב ובכך לסתור הכתב, וכתב שאינו לקיום אסור רק מדרבנן וכנ"ל.

מלקרב הקמטים, שהרי כאמור בדבריו טעם האיסור בזה הוא משום שהרמ"א לא התיר לקרב ולרחק חלקי האותיות אלא בצירוף 'אינו מכוון לכתיבה ומחיקה', ולפי"ז בפשוט הקמטים אמור להיות מותר שמתקיימים בזה תנאי הרמ"א להתיר שהרי בפשוטם אין לו ענין למחוק את האותיות וא"כ אינו מכוון למוחקם כי אם ליישר את הדף המקומט, ורק בקירוב הקמטים שכוונתו להשלים את האותיות שיוכל לקראם בזה שייך שפיר את הטעם האמור שאין לסמוך להתיר על כך שהוא רק מקרב אותם ומחוסר קריבה לאו

פרשת שמיני

הטיפול בשערות ובציפורניים בשבת

סעודת ליל שבת

א. אסור לגזוז בשבת שערות הראש או שערות הזקן במספריים, ואפילו לגזוז שיערה אחת אסור, וכן אסור לתלוש שערות בין בכלי בין ביד ובין בשיניים, אולם מותר לחכך בנחת בשערות הראש או הזקן, ואין צריך לחשוש שמא יתלוש מהן, ואף מותר לו להוציא שיירי מאכל שנדבקו בזקנו, ובלבד שיקפיד לא לתלוש שערות (ש"כ פי"ד סמ"ז, מח). **ב.** אסור לסרק את השערות במקום שיש חשש שיתלשו כגון במסרק או במברשת סמיכה או קשה, אבל מותר לסרק את השער במברשת ששערותיה רכות, וכן במסרק שיש בין שיניו רווח גדול, שאין חשש שבשימוש בהם ייתלש שער, וטוב לייחד מברשת ומסרק מיוחדים לשבת, מפני 'עובדין דחול' (ש"ס ט). מותר להחליק שערות פאה בעזרת מברשת בעלת שערות רכות (ש"ס ס"ב).

סעודת יום שבת

א. אסור לאשה לסוך את שערותיה בשבת בגיל המעצב את השער, משום איסור ממחך (ש"ס נז). אסור לקלוע שערות לצמה בין בשער הראש ובין בפאה נכרית, וכן אסור לעשות זאת בשער של בובה. אבל מותר לקבץ את השערות המפוזרות ולקשרן בסרט או בקשת (ש"ס נח). מותר לאשה לתחוב סיכות לתוך שערותיה או לשער הפאה, כדי להחזיקן (ש"ס ס"ה). **ב.** אסור לאשה להתניז על שערותיה תרסיס כדי לשמר את התסרוקת (ש"ס ס"ה טו).

סעודת שלישית

א. אסור ליטול את הציפורניים בשבת במספריים וכד', וגם לכרסם אותן בשיניים אסור. ואין לתלוש את רצועות העור הקטנות שנקלפו מסביב לציפורן, לא בכלי ולא ביד ואף לא בשיניים, ואין להסיר אפילו אותו החלק של העור שכבר נקלף, אבל צפורן שרובה נתלשה והיא קרובה להינתק והדבר מצער, מותר להסירה כולה גם את החלק של הציפורן שטרם נותק ביד או בשיניים אבל לא בכלי (ש"ס ס"ה ט). **ב.** מותר לנקות קצות הציפורנים מן הלכלוך שבהן, ולא חוששים לטלטול מוקצה בשעת הוצאתו של הלכלוך.

גיליון מס' 558 פרשת שמיני החודש
תשפ"ד שנה שנים עשרה

לזכות
בחורי הישיבות
מחזיקי העולם
חזקו ואמצו

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

בעלי אסופות - שואלין ודורשין קודם החג

עוסק במצוה בשואלין ודורשין

כתב רבינו זצ"ל, דאע"פ שבמצות ת"ת אין פטור עוסק במצוה פטור מן המצוה, כשעוסק בשואלין ודורשין קודם החג יש פטור עוסק במצוה, דהוא מצוה בפ"ע, (שם סי' י"ז ובפרט אם הטעם דל"ש בת"ת בגלל שגדול תלמוד שמביא לידי מעשה דכאן עיקר החיוב הוא להביא לידי מעשה כשיבא החג, וכמש"ל הבית יוסף (סימן תכט אות א ד"ה תניא שואלין) דדיני פסח על כל פנים צריך להודיעם לעם קודם לפסח שלשים יום כדי שיהיה להם שהות רב להתעסק בטחינת החיטים ואפיית מצה והגעלת כלים וביעור חמץ דאילו בפסח לית להו תקנתא אי לא עבדו להו כהלכתיהו מקמי הכי, וגם הטעם שכ' הגרעק"א יו"ד סי' רמ"ו דבת"ת אין פטור עוסק במצוה דכל תיבה מצוה בפ"ע ל"ש כאן (וע"ש בתל תלפיות סי' תתקס"א לגבי דרשת החג). וע"ע בס' דרך שיחה ח"א עמוד תצ"ט בעוסק בלימוד עם בנו דאינו ככל ת"ת שאין פטור ממצוה דמקיים מצות ושנתם לבניך, וע"י במועדי הגר"ח שם דאשה העוסקת ללמוד הדינין שלה יש לה פטור דעוסק במצוה.

שואלין ודורשין בפרשת החדש ופרה

רבינו זצ"ל היה חושש לעמוד בד' פרשיות לחוש להדעות שהם של תורה, דיש מהראשונים שכתבו בחיוב קריאת פרשת פרה והחדש שהם מה"ת מצד שואלין ודורשין קודם החג, על' בחק יעקב (סי' תכ"ט סק"ג) מהרוקח (הל' פורים סי' רמ"א) שקריאת פרשת החדש ופרשת פרה הם בכלל שואלין ודורשין קודם החג, וכן על' מחזור ויטרי (סי' ר"מ) וס' הפרדס לרש"י (סדר פרשיות) שקורין פרה קודם הפסח משום שואלין ודורשין קודם הפסח ל' יום. וי"א דה"ה בכל ד' פרשיות וכמו שהביא רעק"א (סי' רפ"ב ס"ד) והמשנ"ב (שם סק"ג) והביאוה"ל (שם ס"ד סוד"ה או) דדעת הגינת ורדים (כלל א' סי' ל"ז) דכל ד' פרשיות מה"ת, וכמו שהביא הא"ר (סי' תרפ"ה סק"ב) להוכיח מחידושי הרשב"א ברכות (י"ג א' ד"ה לימא) וכו"ה בתוס' ריה"ח (שם), וכן על' בשו"ת בנין שלמה (סי' נ"ד ד"ה ועוד), ולכן היה עומד בכל הד' פרשיות בקריאת"ת כמו בקריאת פ' זכור דאורייתא, וע"י בשערי רחמים על שערי אפרים (שער ד' סק"ח) שיש מקומות שנוהגים לעמוד בקריאת כל ארבע פרשיות.

מדר זה נכתב לעילוי נשמת

אבי מורי הרב ברוך מאיר בר יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל
ואמי מורת' מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אגל זצ"ל תנצב"ה

איך מקיימים שואלין ודורשין קודם לחג

קי"ל (פסחים ו' א' או"ח סי' תכ"ט ס"א) דשואלין ודורשין בהלכות החג קודם לחג ל' יום, ואיכא נפק"מ לענין שאלה בעלים כמבואר בחו"מ (סי' שמ"ו סי"ג), וכדאי' במסכת בבא מציעא (צ"ז א) אמרו ליה רבנן לבבא שאל לן מר, אקפיד, אמר להו, לאפקועי ממונאי קא בעיתו, אדרבה, אתון שאלתון לי. דאילו, אנא מצי אישתמוטי לכו ממשכתא למסכתא, אתון לא מציתו לאישתמוטי. ולא היא, איהו שאל להו ביומא דכלה, אינהו שאלו ליה בשאר יומי. וכמבואר בט"ז (או"ח שם סק"א), דכל אלו הל' יום הרב שאול לתלמידים ההלכות החג, ויש להסתפק אם באלו הלכות החג גופייהו יכול הרב לברר איזה מהם ללמדם אם הלכות ליל הסדר או בדיקת חמץ וכו"ו, ולכאורה אם יכול להשתמש לאיזה שירצה שוב אין שאל להם, ואפשר דכיון דעכ"פ מחויב ללמד דוקא בהלכות החג שאול להם מיקרי, אך לכאו' הטעם ששאל להם שיש לו להודיעם ההלכות הנצרכות להם וא"כ אינו יכול לברר רק מה שהם צריכים, ושאלתי ד"ז מקמיה רבנו זצ"ל, והשיב במכתב, עליו ללמד כל המשנה ברורה ה' פסח.

מצוה מן התורה בפסח ושאר מועדות

רבינו זצ"ל כתב בתשובה, דשואלין ודורשין קודם החג הוא מצוה מן התורה, (מועדי הגר"ח ח"ב סימנים נ"ח נ"ט וכדלף לה בפסחים ו' ב' מקרא דמשה עומד בפסח ראשון וזמיר על פסח שני, וכדעת הב"ח סי' תכ"ט, והגר"ז שם ס"ל דהוא מדרבנן וכו"ה בלבוש ס"א, דקרא אסמכתא בעלמא, וע"י מאירי פסחים שם וקוב"ש אות ל"ב). ואף דקרא דמייתי קאי על פסח שני מ"מ אין בין פסח ראשון לשני אלא מה ששנו בפסחים (צ"ה א') ע"ש ובזה שו"ן, וה"ה שאר מועדות, (שם סי' ס"ב), וכתב רבינו זצ"ל דיתכן דיוצאין בלימוד הלכות יו"ט ולא רק בהל' הפסח, (שם ח"א סי' ט"ז).

ת"ח היודע הלכות והסמוך על שולחן אביו

כתב רבינו זצ"ל, דגם ת"ח היודע כל ההלכות חייב מדין שואלין ודורשין לחזור ההלכות, (שם סימן ס), וגם בחור ישיבה שסמוך על שולחן אביו, ואביו יודע וחוזר ההלכות, לא סגי בהכי, וגם על הבן ללמוד ההלכות (שם סי' ס"א) וגם קטן כתב רבינו דבדאי חייב בזה, (שם ח"א סי' ט"ז).

להקדים שואל בענינו של יום

הר"ן כתב בפסחים (ו' א') ובמגילה (ב' ב' ד"ה פורים) דכיון דשואלין ודורשין קודם החג בהלכות החג, נחשב השואל בענין החג שואל כענין, ויש להקדימו לשואל אחר, וכתב רבינו זצ"ל דכל זה בשואל שלא בענינו של יום, אבל אם בא א' בפורים ושואל בהלכות פורים השואל בענינו דיומא קודם, (שם סי' ס"ג ויל"ע אם הוא דוקא בכיו"ב דשואל מענין מועד או ה"ה כל שאלה של או"ח שנוגע ג"כ בו ביום כמצוי בכל שואל בבית הוראה, וע"י בפר"ח סי' תכ"ט דחמיה לומר דהשואל בפורים הלכות פסח יתיה קודם לשואל בהלכות פורים גופייהו).

שואלין ודורשין בנשים ובקטנים

כתב רבינו זצ"ל, דנשים אינם בחיוב שואלין ודורשין קודם החג, כיון דהוא פרט בחיוב הכללי של ת"ת, ונשים אינם בת"ת, (מועדי הגר"ח ח"א סי' י"ד וכ"כ הקהילות יעקב מגילה סי' ג' דנשים פטורות משואלין ודורשין פטורות מה"ת), וכתב רבינו זצ"ל דאע"פ שנשים חייבות בלימוד ההלכות שעליהם לקיים מ"מ 'שואלין ודורשין' לא שייך בהם (שם סי' ט"ו), ולגבי קטנים כ' דבדאי חייבים במצוה זו כמו בת"ת, (שם סי' ט"ז) ובמכתב אחר כ' טוב שיתחנך, והיינו שיתחנך גם במצוה זו של שואלין ודורשין.

הפצת ספרים שע"י מערכת "קובץ גליונות"

להזמנות: **053-3145900** k.gilvonot@gmail.com

משלוחים חינם ברחבי הארץ בכפוף למוקדי הפצה

רשימת הספרים

אדרת אליהו (רבי אליהו דושניצר) - 65 ₪

דעת נוטה ויקרא - 40 ₪ אריד בשיחי ח"ב - 30 ₪

דברי שי"ח ח"א - 40 ₪ כח התורה - 40 ₪

עבדא (על מרן המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין) ב' חלקים - 120 ₪

אגרת הגר"א (ביאורים מהמשגיח הגה"צ רבי דן סגל) - 25 ₪

אגרת הרמב"ן (ביאורים מהמשגיח הגה"צ רבי דן סגל) - 25 ₪

קונטרס הזכרונות (ממרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל) - 40 ₪

עורך: יצחק גולדשטון

ליצירת קשר: ig0533145900@gmail.com

רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק 053-3145900

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"דורים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובהיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

דורים פלוס 03-7630585 שלוחה - 1586

קהילות 073-2757000 שלוחה - 4310

שנים קדמוניות

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

השבועות הבאים בעזה"י:

חודש ניסן ובין הזמנים - החברותא הגאון רבי אלעזר צדוק טורצ'ין (י"ב ניסן תשנ"ח)

חודש אייר - בן דודו של רבינו הגר"ח גריינמן, הגאון רבי אברהם רייסנר.

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

מרן הגאון רבי יעקב קמינצקי זצ"ל (כ"ט אדר"א תשמ"ו)

רב גדול ומפורסם, והילדים ביקשו לכתוב עליו לכל הפחות תואר הרב, הם באו בבקשתם ובשאלתם אם מותר להם לשנות מצוואת אביהם, וענה להם רבי יעקב בעוד ימים אחדים נוסע אני לארץ ישראל ובודאי אבקר את הסטייפלר ואשאל ממנו את השאלה.

ובבוא אל הסטייפלר מצא אותו שוכב במיטה ומעיין בספר, הוא הניח את הספר על הכסא וקם מהמיטה, ודיברו זמן מה, אח"כ שאל אותו רבי יעקב את השאלה.

תמונה נדירה בפרסום ראשון:

רבי יעקב קמינצקי במדרגות ביתו של מרן הסטייפלר

'מענין מאוד' ענה הסטייפלר, עכשיו אני מעיין בשאלה זו והנה פה בספר...

והיה מסיים רבי יעקב קמינצקי בהתפעלות: הלא תראה שרוח הקודש שרתה בבית מדרשו.

קניתי מעיל לספר תורה

רבי יעקב זצ"ל התגורר בארצות הברית אבל מצודתו היתה פרוסה על מרחבי העולם, והיה לו הערכה נדירה כלפי רבינו, למרות הבדלי השנים.

מסופר, שבשנת תש"מ הגיע לארץ ישראל להשתתף ב'כנסיה הגדולה' שהתקיימה בירושלים. עם שובו נשאל על ידי אחד מתלמידיו, האם קנה דבר מה בארץ... הוא השיב ברצינות שכן, 'קניתי מעיל לספר תורה' סיפר בהתרגשות. לפליאת מקרובו סיפר שהיה בבני ברק ופגש את בנו של הסטייפלר, רבינו זצ"ל ונוכח בו שהוא בקי בכל מכמני התורה, וראה שבגדיו בלויים במקצת, וביקש רשות לקנות לו חליפה עבורו, ורבינו הסכים. וזה כוונתו שקנה מעיל לספר תורה...

רבי יעקב קמינצקי זצ"ל

[א"ה, עובדא זו התפרסמה בכמה מקומות אך אין לו מקור מכלי ראשון, נודה אם מאן דהוא יוכל לכיין אותנו למקור מוסמך, יפנה אלי, יצחק גולדשטוף, עורך הגליון.]

טלפון בקול רם

על הערכתו הרבה של רבי יעקב כלפי רבינו ניתן ללמוד מעובדא אחרת. היה זה כאשר הגיע אל רבי יעקב עסקן פלוני מארץ ישראל וביקש את סיועו אודות בעיות שהתעוררו עם 'בית החיים' בארץ ישראל שיש שם חשש חילול עצמות וכו', והעסקן הזכיר שמותיהם של הרבנים שמכירים את פעליו, ובין השאר הזכיר את שמו של רבינו. למשמע שמו של רבינו נענה רבי יעקב, ואמר שיזכיר לסייע אך ביקש תחילה לשמוע מרבינו עם כך הם פני הדברים.

מכיון שהדבר היחידה לשוחח עם רבינו היה רק על ידי מכתב או פנים אל פנים, כי לא החזיק בביתו מכשירי טלפון, הוא יצר קשר טלפוני עם בן רבינו הגאון רבי אברהם ישעיהו שליט"א, וביקש שרבינו ישוחח עמו בטלפון. הבן עשה כדבריו וביקש מרבינו שיזדמן לביתו, והתקשר אליו. ואכן מפני כבודו הגיע רבינו לבית הבן, שחייג אל ביתו של רבי יעקב.

אך מכיון שרבינו היה מופקע מכל עניני הקידמה והמכשירים המתקדמים, לא ידע איך לשוחח בטלפון, ולכן הבן שליט"א השמיע את קולו של רבי יעקב על מצב הרמקול, וכך שוחח עם רבינו. והיה זה אחד מהפעמים הבודדות שרבינו ניהל שיחה דרך הטלפון.

בן רבינו רבי א"ש קניבסקי שליט"א

בנו הגאון הגדול רבי שמואל קמינצקי שליט"א

זקן ראשי הישיבות בחו"ל

רבי שמואל שליט"א הגיע כמה פעמים לרבינו, והיה מתבטל אליו מתוך ענווה מופלגת, רבינו לעומתו החזיר לו כבוד ונהג בו חשיבות רבה.

באחת הפעמים כשהגיע, שאל את רבינו כמה שעות צריכים ללמוד בימי 'בין הזמנים' כשאין את המסגרת הרגילה, וענה לו רבינו בפשטות, כל היום צריכים ללמוד, 'בין הזמנים' זה רק בקבר...

היכן יותר מתעלים

במקרה אחר הגיע רבי שמואל עם גדולי תורה נוספים מחוץ לארץ, הגר"א שכטר ועוד ושאלו את רבינו מדוע לא גדלים בתורה באמריקה, כמו בארץ ישראל ורבינו ענה אוירא דארץ ישראל מחכים (ב"ב קנ"ח ב').

וכשהלכו, אמר לשואל כי אמנם הטעם שאמר נכון אבל יש עוד טעם, ששם בחוץ לארץ הרדיפה שם אחרי הממון היא רבה מאד, ודבר זה מפריע. וראה לדבר שמצינו במבול שכתוב 'ותשחת הארץ', היינו שזו מציאות במקום המשפיעה על בני האדם, וממילא גם בענין ההתעלות ברוחניות הוא כך, שהרדיפה של אנשים אחרי הממון משפיעה על המקום.

הגאון רבי משה צביון זצ"ל - שלושים לפטירתו

היכן הוא

רבי משה זצ"ל מחשובי התלמידי חכמים בעיר בני ברק, למד עם רבינו בילדותו בישיבת תפארת ציון ובהמשך בישיבת לומז'א בפתח תקוה ואח"כ בכולל חזון איש. וסיפר חתן רבינו הגאון רבי יהושע צביון שליט"א, שהינו בן אחיו של רבי משה, שבשמחות המשפחתיות היה רבינו מצפה לבואו של רבי משה וכשהגיע

רבינו (מימין) יד ביד עם ידידו מילדות רבי משה צביון בעת שמחה משפחתית

היה מדבר עמו בחביבות רבה, ולא פעם כשהיה מתאחר היה רבינו כבר שואלו 'היכן משה'לה', - זה הכינוי שהיה זוכרו עוד מימי הילדות עת שהו יחד.

[א"ה, יש בינו לבין רבינו דו"ד בדין אין מתכוין בשביעית ומחוסר מקום השמטנו]

הביקור אצל מרן הסטייפלר

רבי יעקב זצ"ל ביקר בארץ ישראל כמה פעמים, וסיפר רבינו שבאחת הפעמים האחרונות שהיה בארץ, כאשר רבי יעקב היה בערך בגיל תשעים, הוא אמר להסטייפלר שהיות והוא כבר חלש ואין לו כוח ללמוד, אז מה הוא עושה, נותן ברכות ליהודים....

בענין זה בנותן טעם להעתיק כאן מספר 'הסטייפלר' מה שסיפר נכדו הגאון רמ"ז שליט"א: סיפר חתנו של רבי יעקב קמינצקי מה ששמע מחמיו, פעם בעמדו לנסוע לארץ ישראל, נכנסו לביתו אנשים ושאלו ממנו שאלה, אביהם נפטר לפני כמה חודשים, ועליהם להקים מציבה על קברו, אולם יש להם בעיה קשה מאוד, היות ואביהם ציוה לפני מותו שלא לכתוב עליו שום תארים, אביהם היה

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) - שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

טבע העיפות בסוף הזמן

*אנחנו עומדים כמעט בסוף הזמן, ובדרך הטבע בזמן כזה יש כאלה שמחכים שכבר ייגמר הזמן, מפני שקשה להם, וכך טבע האדם.

ומצינו גם אצל דור המדבר שכתוב (במדבר י, לג) "ויסעו מהר השם", והיינו אחרי שקיבלו את התורה בהר סיני, ואחר כך הוקם המשכן בשנה השנית בראש חודש ניסן, ובכל אותו הזמן ישבו ולמדו תורה בהר סיני במשך יותר משנה שלמה, עד הנסיעה הראשונה בשנה השנית בעשרים באייר, שעל זה כתוב ויסעו מהר השם, וזו הייתה נסיעה כשרה, שנסעו על פי השם, עם הדגלים והענן.

אבל כתוב ויסעו מהר השם, וצריך להבין מה ההדגשה בזה שנסעו 'מהר השם'! והרמב"ן שם מביא בזה מדברי המדרש (ילקוט בעלותך תשכ"ט) כי הם נסעו מהר סיני בשמחה, כתינוק הבורח מבית הספר, כמו תינוק שיושב ולומד בבית הספר, שהוא מתעייף מהלימוד, שיש בזה מאמץ, וכשמשחרר לביתו הוא בורח ורץ מהר, בשמחה, כך בדור המדבר, שמחו בנסיעה 'מהר השם', כי בהר השם צריכים ללמוד, והם למדו שם הרבה תורה, וכל הזמן עסקו בתורה, והתעייפו, וכשהתחילו לנסוע שמחו, שעכשיו יכולים לנוח.

ואמנם הם לא 'ברחו', שהרי נסעו על פי הענן, על פי השם ביד משה, וכשהענן מוליך אותם אי אפשר לברוח ולרוץ, אבל זה היה 'כתינוק הבורח' מצד השמחה שהייתה להם, ששמחו בנסיעה ובמנוחה, וכלפי חוץ זה לא היה ניכר, ורק היה כמו נסיעה רגילה על פי הענן, שהענן הנהיג אותם על פי השם, ביד משה, אבל בתוך לבם בפנימיותם היה בזה שמחה, ששמחו שעכשיו אינם צריכים להתאמץ, והשמחה הזו נקראת כמו בריחה מהר השם.

ומדוע באמת הייתה השמחה? כי כך הטבע, כיון שמתעייפים מהלימוד, לומדים הרבה ומתעייפים, כמו שאמרו חז"ל (סנהדרין כו, ב) שהתורה מתשת כוחו של אדם, וממילא מרגישים הרגשה טובה מאד כשנוסעים, שמפסיקים מהלימוד, ויכולים לנוח.

בזמן שלומדים לא מרגישים עיפות

אבל רואים שכל הכתינוק הבורח' התחיל רק אחרי שנסעו, וכל זמן שהיו בהר סיני לפני הנסיעה לא מוזכר שהם היו עייפים, ולא כתוב שכבר רצו וחיכו שיגיע הזמן שייסעו, אלא רק כשנסעו והפסיקו ללמוד אז הרגישו עיפות, כי כשלא לומדים אז מרגישים את העיפות, אבל כשלומדים לא מרגישים!

ומדוע לא מרגישים עיפות כשלומדים? כי **דברי תורה 'משמחי לב' ו'מתוקים מדבש', ואם יש לאדם תעסוקה שהוא אוהב אותה מאד, הוא לא מרגיש כלל שמתעייף, כי זה מושך ומושך, ומעניין, ורוצים להמשיך עוד ועוד! כידוע שכך היא מתיקות התורה, כמו שכתוב בספרים וכן ידוע במציאות, שקשה להפסיק את הלימוד, כי זה מעניין ומושך כל כך, ולא מרגישים את העיפות, אבל אם כבר נוסעים ומפסיקים ללמוד אזי מרגישים את העיפות.**

ואמנם גם אם מרגישים את העיפות, מי שהוא בעל מדרגה אינו שמח בהפסקה, כי הוא יודע את החשיבות של עסק התורה, ולמרות שהוא מרגיש עכשיו עיפות, הוא לא שמח להפסיק, ולא מסיח דעת מהתורה. אבל מי שאינו במדרגה כל כך גדולה, שאינו מכיר את החשיבות של עסק התורה ואינו מעריך את התורה כמו שצריך, אצלו יש שמחה בהפסקה, כי עד עכשיו הוא התעייף, ועכשיו יוכל לנוח, והמנוחה היא שמחה גדולה למי שהוא עייף.

וכך היה בדור המדבר, ששמחו במנוחה, כתינוק הבורח מבית הספר, ואמרו חז"ל (שבת קטז, א) שזו הייתה פורענות, ויש שם בפרשה נוני"ם

* מתוך שיחה בישיבה, סוף זמן חורף תשס"ט.

הפוכים להפסיק בין פורענות לפורענות, והפורענות הראשונה היא שנסעו מהר השם, ולא כתוב מה הייתה הפורענות שם, ופירש הרמב"ן בפרשת בעלותך "וקרא החטא פורענות אף על פי שלא ארע להם ממנו פורענות", והיינו שהחטא עצמו, שנסעו מהר סיני בשמחה, זה גופא הפורענות! כי כשיש חטא זו פורענות, שהנפש לא בשלמות, וזוהי הפורענות הכי גדולה שיכולה להיות, פורענות רוחנית.

ועל כל פנים כך הטבע, שמרגישים עיפות ושמחים במנוחה, ולכן מובן שגם בישיבה בסוף הזמן יש כאלה שמרגישים את העיפות, והרי אנו לא במדרגה גדולה כמו דור המדבר, ואם אצלם הייתה ההרגשה של שמחה כתינוק הבורח, קל וחומר שגם עכשיו זה יכול להיות.

אבל באמת ודאי שבדור המדבר לא כולם היו עם הרגשת השמחה כתינוק הבורח, ולמשל שבט לוי מסתבר שלא היו כך, וכן בכל ישראל היו אז הרבה בעלי מדרגה ובעלי רוח הקודש, ובדאי לא כולם שמחו כתינוק הבורח, אלא שהיה חלק גדול מכלל ישראל ששמחו בנסיעה, והם היו כתינוק הבורח מבית הספר. וכך זה גם בישיבה, שיש כאלה שמחכים כבר לסוף הזמן, ואצלם היוסיעה הוא בשמחה כתינוק הבורח, ויש אחרים להיפך, שרוצים להמשיך את הזמן, ואינם שמחים על מה שנגמר הזמן, כי הם מרגישים את החשיבות.

כשהתורה מתוקה קשה להפסיק ללמוד

ובדרך כלל זה תלוי אצל כל אחד ואחד כיצד היה הלימוד במשך כל הזמן, ומי שלומד עם שמחה, שהלימוד משמח אותו והוא נהנה מהלימוד, אין לו שמחה מזה שנגמר הזמן, אבל מי שהלימוד קשה לו, ועל פי רוב זהו מפני שלומד בצורה שאינה מתאימה לפי טבעו, אזי בסוף הזמן יש שמחה ורצון לנוח.

והנה באבות פ"ו אמרו שהתורה נקנית במיעוט שיחה, וידוע מהגרי"א שאין הכוונה למעט בשיחה לגמרי ולא לדבר דברים בטלים כלל, אלא צריך קצת שיחה בטלה, מיעוט שיחה, כדי שדעתו תתיישב עליו.

ומעשה שהיה בבחור טוב ומתמיד, שרצה להיות עוד יותר מתמיד, וניסה שלא לדבר דברים בטלים כלל, רק דברי תורה או דברים הנצרכים בלי שום שיחה בטלה, ואחרי יום או יומיים בא ואמר שהוא מרגיש מאד לא טוב מזה, ואינו מבין מדוע זה קרה, הרי הוא רוצה שלא לדבר דברים בטלים, ומדוע זה כל כך מזיק לו. ואמרתיו לו שבאמת כך הטבע שאדם צריך 'מיעוט שיחה' וכמו שאמר הגרי"א, ואמנם יש שיעור כמה ה'מיעוט' הנצרך, אבל צריך משהו.

ונשאלתי אם כן מדוע יש כאלה שלא צריכים כלל את השיחה בטלה, וגם בימינו אני מכיר אנשים שלא צריכים שיחה בטלה, וכן אמר דוד

החזק במוסר

לימוד המוסר גם בבין הזמנים

ברצוני לספר לכם מה שסיפר לי אחד התלמידים בחג הפסח האחרון, שבסוף הזמן הקודם הוא הבין שלימוד המוסר זה דבר טוב, שכדאי ללמוד מוסר, ובבין הזמנים היו לו שלושה סדרים קבועים בכל יום: לפני הצהריים ואחרי הצהריים כמה שעות כל סדר, וחוף מזה למד עוד חצי שעה מוסר.

ואמר כי מאז שהתחיל ללמוד מוסר בכל יום, הוא מרגיש שנעשה כאדם אחר, והשתנה לגמרי, ונעשה כמו בריה חדשה, עם הבנה חדשה, ומרגיש שינוי בכל המהות שלו. זהו התועלת של סדרי הישיבה ובפרט סדר מוסר, שמי שזוכה ועושה את זה ודאי שזה התענוג והאושר הכי גדול שיכול להיות.

מתוך שיחה בישיבה, אייר תשס"ה

גזירת גיוס בני הישיבות

בעקבות הגזירה האחרונה, נביא דברים שאמר רבינו בעבר בחודש אדר בעת שהתעוררה שוב גזירת גיוס בני הישיבות. בימים ההם בזמן הזה.

שמעתי שיש עכשיו קטרוג ברחוב על בני הישיבות, ויש דרישה של השלטונות לגייס את בני הישיבות, והעיתונאים וכלי התקשורת עושים רעש גדול מזה. וצריכים לדעת כי בזמן שיש קטרוג למטה, זה סימן שיש קטרוג למעלה, בשמים, והיצר הרע שהוא גם השטן והוא מלאך המוות (ב"ב טז, א) מסית ומקטרג למעלה.

ודוקא עכשיו בחודש אדר הקטרוג גדול יותר, כי זה זמן מיוחד של קבלת התורה מאהבה, וכפי הנראה שעדיין חסר לנו ההחלטה וכוחות הנפש להבין שחודש אדר הוא זמן של התמדה בתורה, ולא מנצלים את הזמן כראוי לדבקות בתורה מאהבה.

ויש ענין נוסף בחודש אדר שהוא גם החודש האחרון לחודשי השנה, וידוע כי הסוף הוא זמן לתיקון של כל העבר, כמו שכתבו בספרים שיש ארבעה זמני תשובה: בסוף כל יום לפני השינה, ובסוף כל שבוע בערב שבת, ובסוף כל חודש בערב ראש חודש, ובסוף כל שנה בערב ראש השנה.

וכך גם בחודש אדר שהוא סוף חודשי השנה, זה זמן המסוגל לתשובה ולתיקון על כל השנה, וכיון שזהו זמן שמסוגל לתשובה ולתיקון על העבר ויש בו חיוב של התמדה בתורה יותר מכל השנה, אם לא מקיימים את החיוב יש קטרוג מיוחד באותו הזמן.

(מהחבורה בביתו, ז' אדר תשע"ב)

עכשיו יש גזירה של גיוס בני הישיבות, וצריכים הרבה זכויות וסייעתא דשמיא לבטל את הגזירה, ובאמת מה שלא הייתה גזירה כזו עד עכשיו זה גם כן נס, מלבד מה שצריכים ניסים להינצל מכל השונאים, שכל העולם מסביב שונאים אותנו, כמו שאמרו חז"ל שה אחת בין שבעים זאבים, ובהגדה של פסח אנו אומרים שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותינו, שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו, והקב"ה מצילנו מידם, וזהו בנס והשגחה מיוחדת, ולכן צריכים הרבה זכויות וצריכים תפילה על זה.

ויש תפילות שאנו מתפללים בשמונה עשרה, בברכת ראה בענייני על הגאולה, ובברכת השיבנו לתורתך על תשובה ועל תורה, וגם תפילות מיוחדות על השונאים, וכל החושבים עלי רעה מהרה הפר עצתם וקלקל מחשבתם, וצריכים לכוון בזה שיבטל הקב"ה מחשבתם של שונאי התורה שחושבים עלינו רעה, ויניחו לבני הישיבות להמשיך ללמוד בלי הפרעות.

(מהשיעור היומי, י' אדר תשע"ג)

מה אנחנו יכולים לעשות כנגד הגזירה, ידוע שכל גזירה וקטרוג למטה זה סימן שיש קטרוג למעלה, והכל תלוי במעשינו, כמה אנו דבוקים בתורה, ואם אנו נמסור נפשנו על התורה לא יהיו גזירות.

וצריך להיות דבקות בתורה כמו שביאר הרמב"ם בהלכות תלמוד תורה האיך מקיימים מצות תלמוד תורה ועד כמה החיוב, ואין זו מידת חסידות אלא חיוב גמור, וזה גם חובת הלבבות, שהלב יהיה קשור לתורה, לא רק בשעה שלומדים, אלא גם כשלא לומדים, כשאי אפשר ללמוד, שהראש יהיה מונח בתורה! ובזכות הדבקות בתורה נזכה להיפטר מכל הגזירות.

(כינוס ועד הישיבות, ט"ז אדר תשע"ג)

המלך (תהלים קיט, צג) "כל היום היא שיחתי", כלומר שיכול להיות אדם שכל היום שיחתו בדברי תורה, בלי דברים בטלים כלל, וצריך ביאור האיך אפשר בלא ימיעוט שיחה!

והתירוץ פשוט, כי הפסוק הקדים ואמר "מה אהבתי תורתך", והיינו אם יש אהבת תורה גדולה מאד, בדרגה של ימ' אהבתי – שהתורה כל כך משמחת והוא נהנה כל כך מהלימוד, אזי התורה עצמה היא השיחה שלו, ואין זה רק 'עסק' שהוא עוסק בתורה אלא זה גם 'השיחה' שלו, וכמו ששיחה בטלה נותנת הרגשה טובה, כך התורה נותנת הרגשה עוד יותר טובה, יותר משיחה בטלה! ומקיים את ה'מיעוט שיחה' בדברי התורה עצמה.

אבל לכך צריך שתהיה אהבת תורה, והיינו הרגשת הנעימות והמתיקות שיש בתורה, שמרגישים כל כך מתיקות בזה, עד שהתורה עצמה יהיא שיחתי! וזה שייך, כידוע ששיך להרגיש מתיקות כזו בתורה, עד שקשה להפסיק את הלימוד. ולכן גם בישיבה רואים שיש כאלה ויש כאלה, יש כאלה שסוף הזמן אצלם אינו שמחה, ויש כאלה להיפך, וההבדל תלוי עד כמה מרגישים את מתיקות התורה.

ובאמת יש כאלה שאינם אשמים, ומה שהם שמחים כתינוק הבורח אינו באשמתם, כי הם אנוסים לזה מצד טבעם, אבל הגורם והסיבה לזה הוא צורת הלימוד, שלומדים שלא במתיקות. ומי שלומד בצורה המתאימה לפי טבעו, הלימוד מעניין ומושך אותו, וממילא זה מוסיף מתיקות, עד שקשה להפסיק, ורוצה להמשיך עוד ועוד, אבל מי שצורת הלימוד אינה כפי טבעו האמיתי, מחמת סיבות חיצוניות הגורמות ללמוד שלא לפי טבעו, אזי חסר המתיקות, וגם אם יש קצת מתיקות זה לא מספיק, כי מדברים בטלים יש לו יותר מתיקות.

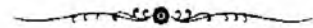
הדרכה לבין הזמנים

ועכשיו בעמדנו בסוף הזמן, צריכים לדעת מה לעשות כדי שבין הזמנים יהיה מנוצל לחיזוק ולא לירידה, כי בבין הזמנים בדרך כלל בלי שימת לב יש ירידה, ואחר כך צריכים עוד פעם להתחזק, ובזמן מתחילים ומתחזקים שוב, עד שאחר כך עוד פעם סוף הזמן ושוב יש ירידה, ולמעשה יוצא שלא מתעלים, אמנם זה טוב שאחרי הירידה יש עלייה לכל הפחות, אבל איך עושים שתהיה עלייה תמידית ולא יהיו ירידות, שבין הזמנים יהיה בצורה של המשך החיזוק ולא כתינוק הבורח. ואמנם כמובן צריכים מנוחה, כי התורה מתשת כוחו של אדם ובודאי זקוקים למנוחה, אבל שהמנוחה תהיה כמו שכתוב ברמב"ם, שגם המנוחה היא עבודה למקום, עם זמנים מחושבים.

ובדרך כלל המציאות היא, כשבין הזמנים עובר בלי תכנית וכל התמדה, זה משאיר טעם רע מאד והרגשה של ריקנות, שמרגישים מה עשיתי ומה נשאר מכל הבין הזמנים, וצריכים שוב חיזוק להתחזק עוד פעם.

והעצות הפשוטות הם כפי שכבר דיברנו כמה פעמים, לעשות סדרים קבועים לבין הזמנים: ראשית, שיהיו זמנים קבועים לתורה, ואמנם צריכים גם לעזור בבית ובפרט בערב פסח, אבל יחד עם זה שיהיו זמנים קבועים לתורה, זמן קבוע מתי ללמוד, וכן מקום קבוע היכן ללמוד, וגם דבר קבוע מה ללמוד, כי לפעמים עד שמחליטים מה ללמוד כבר עובר הזמן... וצריכים להחליט על זה מראש, וגם כדאי לקבוע חברותא, כי בדרך כלל בלי חברותא קשה ללמוד, ואמנם יש יחידים שבלי חברותא יותר נעים להם, וכל אחד יעשה לפי טבעו.

והדברים האלו, אם עושים אותם בקביעות ובצורה מסודרת עם תכנית לפני בין הזמנים, אזי הבא לטוהר מסייעין אותו, ולא רק שבין הזמנים אינו הפסק, אלא הוא זמן של בין הזמנים, זמן של המשך העלייה. כך המציאות.

לעילוי נשמת הרה"ג רבי שמואל אריה שצ'יגל זצ"ל בן הגה"צ רבי מתתיהו זאב זצ"ל נלב"ע כ"ז אדר ב' תשנ"ב - תנצב"ה

נדבת ידידינו רבי חיים הופקוביץ שליט"א מתלמידי מרן ראש הישיבה זללה"ה כהודיה להשי"ת לרגל הולדת בתו במזל טוב יזכה לגדלה לתורה לחופה ולמעשים טובים

נדבת ידידינו רבי שמואל יצחק זיבלד שליט"א מתלמידי מרן ראש הישיבה זללה"ה לרגל היכנס בנו ישראל מאיר נ"ו בעול תורה ומצוות יזכה לרוות רוב נחת דקדושה ממנו ומכל יוצ"ח

לעילוי נשמת רבי בנימין ב"ר מאיר וואלף זצ"ל נלב"ע ביום ש"ק ג' ניסן תשמ"ט - תנצב"ה

פשר דבר | בעניני הפרשה

"וידבר אהרן אל משה הן היום הקריבו את חטאתם ואת עלתם לפני ד' ותקראנה אתי כאלה" (י, יט)

הפסוק כאן עוסק בענייניו של בשר החטאת - שלא נאכל אלא נשרף, והוא אשר דרש דרש משה מאהרן ובניו מדוע לא אכלוהו. בתשובה, משיב אהרן: "הן היום הקריבו את חטאתם ואת עלתם ותקראנה אותי כאלה".

אלא שהשאלה צצה כמזעזע מאלוה: מה עניין העולה לכאן? הלא עוסקים אנו בבשר החטאת, אשר אותו דרש משה מואת אהרן, ומדוע מכניס אהרן בנוסח תשובתו "ואת עלתם"? [ואם נאמר שאהרן מנה לו את כל הקרבנות שהקריב, מדוע לא מנה גם את השלמים והמונחה?]. את השאלה הזו הגיש לפני כמה שנים ת"ח צעיר, בפני דשכבה"ג מרן שר התודה דבי חיים קניבסקי זצוק"ל. בתשובתו כותב לו מרן זצוק"ל ש"יפה הערת", והוא מבאר פשוט חדש בפסוק: שיתכן והקרבנות האימוניים הכוונה כולם.

כלומר: אין כוונת הפסוק "ואת עלתם" - לקרבן עולה, אלא להקרבנות האימוניים של החטאת, שאימוריים אלו הוקרבו כולם, ועל כן נקראו 'עולה'!

מלבד החידוש בפשט הפסוק הרי שהחידוש הגדול יותר לכאורה הוא עצם המושג שאימוריים מוגדרים ומכונים 'עולה' זוכה אותו ת"ח לקירבה אצל ראש ישיבת סלבודקה הגאון הגדול רבי דב לנדו שליט"א בא אצלו הציג את ההערה ואת תשובת מרן שר התורה זצוק"ל הקשיב ראש הישיבה למושג ומתן ועל אתר ביקש להביא לפניו נביא דברי הימים וימצא כתוב דברי הימים ב לה יב ריסירו העלה לתתם למפלגות לבית אבות לבני העם להקריב לד' שם הלא מדובר בקרבן פסח, פסח יאשיהו ומה עניין 'עולה' לכאן ואכן במוצאת דוד שם על המקום פירש מכל פסח הסירו דבר העולה ממונו למזבח והם האימוריים ובעיקר הדבר האם אימוריים שאר קרבנות נחשבים עולה עיי בחיי מרן רי"ז הלוי פי"ז מפסוה"מ ה"ז שדן לאידך גיסא בכל עולה אם אימורי העולה דינם כשאר איברי העולה או כאימוריים שאר קרבנות

ט' א' ויהי ביום השמיני וגו'

וברש"י שמיני למולואים הוא ר"ח ניסן וכו'.

הנה בסדר הלבשת הבגדים בימי המילואים מצינו ברש"י ביומא ה' ב' ד"ה כולי עלמא שמשה רבינו הליבש לאהרן תחילה כל שאר בגדיו חוץ מאבנט, וכתב הריטב"א שם ו' א' שכוונת רש"י שהליבש את כל הבגדים ואפילו בגדי כהן גדול.

ומעתה יש לתמוה שהרי לכאורה האפוד היה חגור נמוך מהאבנט [מושום שהאפוד על הלב והאבנט מעליו כנגד אצילי ידיו יעוי' רמב"ם פ"י מהלכות כלי המקדש], וא"כ אי אפשר לחגור את האבנט שחגור תחת המעיל אחרי שחגור את האפוד, וא"כ צריך להתיר את הקשר של האפוד כדי לחגור את האבנט.

וביותר דלרש"י היה המעיל ככתנת כמש"כ בשמות כ"ח ד' (דלא כמוש"כ כמה ראשונים שהמעיל היה פתוח בצדדיו כטלית קטן), וא"כ כיצד הליבש אח"כ את האבנט מתחת למעיל, שהרי היה צריך להפשיט את המעיל כדי להליבש את האבנט, וא"כ שוב האבנט אינו הבגד האחרון.

ועוד שאפילו אם נאמר שהתיר את האפוד כדי לחגור את האבנט, הרי לצורך הכנסת האבנט, הרי לא אורח ארעא להרים שולי המעיל ולחגור על הכתנת שמתחתיו. וצ"ע.

י"א ל"ח וכי יותן מים על זרע וגו'

וברש"י משיירד לו הכשר קבלת טומאה וכו'.

ומבואר שאין האוכל מקבל טומאה עד שיתנו עליו מים לרצון, ויל"ע מה הדין בכה"ג שיש ספק אם נתנו מים לרצון והוכשר האוכל לקבל טומאה או"ד לא. האם דינו כשאר ספק טומאה דברה"י דינו לחומרא וברה"ר לקולא, או"ד ספק הכשר אינו נידון כספק טומאה.

ובעיקר דין הכשר לקבלת טומאה יש לדון האם ענינו גמור מלאכה, כמו שנראה בגמ' בחולין קי"ח א' פירות שלא הוכשרו כתנור שלא נגמרה מלאכתו. אך שם בעמ' ב' כתוב מור סבר הכשר תחילת טומאה וכו'. א"כ נראה שהכשר הוא תחילת הטומאה.

והחזו"א דן בכמה מקומות אם דין ספק הכשר כספק טומאה.

אך רבינו שליט"א העיר שנראה שיש בזה מחלוקת ראשונים, בתוס' הרא"ש בחולין ל"ז א' (ד"ה כגון זו) הביא מהמהור"ם מורטנבורג שסובר שדין ספק הכשר כספק טומאה וברה"י לחומרא וברה"ר לקולא, והרא"ש שם נחלק עליו וסובר שבכ"מ מעמידים בחזקת טהרה.

מעשה דבר

שלושים להגאון רבי שלמה אדלשטיין זצ"ל
מוצ"ש פרשת ויקהל.

רבנו שוחח על סילוקו של ידיד, הגאון רבי שלמה אדלשטיין ז"ל

רבנו שח שהוא שרדי בצעיר רב מעת פטירתו של הגאון רבי שלמה ז"ל שהיה תלמיד חכם אמיתי ואישיות מדור קדמ.

סיפר רבנו שהיכרות ביניהם החלה עוד טרם היותו של רבי שלמה בר מצוה ששלחוהו ללמוד בישיבת סלבודקא, ומאז לא פסקה הידידות ביניהם.

רבי שלמה היה דמות של תלמיד חכם מדור קדמ, כבר בהיותו נער היה בו רצינות ובגרות ייחודית, וכל חייו השקיק על הדברים באופן מאד רציני ובוגר, הוא גדל אצל שני הורים משכמם ומעלה, אביו הגר"צ אדלשטיין ז"ל הרב של רמת השרון, ואחר פטירתו נשאת אמו עם הגאון רבי יוסף דינקליס שהיה קנאי גדול מאד, ומשם ירש רבי שלמה את השקפתו הקנאית, כל ימיו חיפש את האמת, והיה בהערצה ודבקות עצומה ברב מבריסק, ותמיד היה שח מהנהגותיו ושיחותיו.

ניתן לומר שכל חייו הוא חי את הרב מבריסק.

על אף דעותיו הקנאיות היה מאד לבבי ונעים שיחה, והשרה אידה נעימה סביבו.

אביו חודגו רבי יוסף דינקליס חינכו לקנאות, ואמיחות בלתי מתפשרת.

רבי דוב הכיר את הגר"י דינקליס מכך שהרב מפתוביב נתן לו זידה בגזונדהיט, ושם גם למד רבי דוב תקופה ארוכה בישיבה.

הוא היה תלמיד של רבי איצלה פונוביב והיה מדבר בהתלהבות על חידושי, ובמלחמת העולם הראשונה פגש את רבי חיים הלוי בנדודיו, וסיפר הגר"י זצ"ל להגר"ל שרבי חיים שוחח בלימוד עם רבנים ובחורים והגר"י הסכימ לשיחה ולחש שיש על זה תשובת הרא"ש, ורבי חיים בשמיעתו החדה שמע, ושאלו האם כתוב כך בתשובת הרא"ש או שהוא אומר שכן כתוב בתשובת הרא"ש, סאזי שטייט אזיי, אדער איער זאגט אז שטייט אזיי?

רבי דוב מוסיף שכיון שהוא היה בחור הוא שאל כבחר את הגר"י האם אכן זה כתוב, והשיב הגר"י והאי אז שטייט אזיי...

הוסיף הגר"ל לתאר שרבי יוסף דינקליס למד בהתמדה רבה, והיה משוחח עם הבחורים בהשתוות, ומתוך קנאת האמת, והיה מדבר הרבה כנגד תלמידי ומעריצי הר"ק, בקנאות עזה.

היה יושב וכותב את חיבוריו על זרעים וטהרות יומם וליל.

התמונה מעל הקיר. במעשה זה הביע רוח קנאות נגד כל מה שחשבו המוני יהודים שמצד אחד התפללו ושמו תו"מ, ומאידך האמינו במה שמשקפת הצינונות. יש לזכור שהאירוע קרה בשנת קום המדינה כשהעם היה משולהב, והיתה בפעולה זו התרסה לכל מה שמסמלת המדינה הצינונית. כמובן שהציבור שהיה במקום נפגע עמוקות מן המעשה. ורבי אברהם זצ"ל ברח על נפשו מזעם ההמונים, עד כדי כך נפגעו המתפללים שהתכנסו לבדוק האם יש במעשה זה סיבה לפטר את אביו מן הגבאות. ושח מרן הגר"ד לנדו שמי שחי בתקופה ההיא יוכל להבין איזו זכות יש בפעולה זו, או לכמה מדרגות זכה רבי אברהם זצ"ל במעשה גבורה זה שעשה, ואולי זו היתה הזכות שהביאה אותו לקבל שידוך הגון.

דברי הספר ממרן רבינו בעת הלוייה

כידוע שבחודש ניסן לא מספידין אבל ת"ח גדול בפניו מספידין. ובעיקר ת"ח שהיה בשנים האחרונות בגלל עניני בריאותו רתוק לבית, ולדור הצעיר הוא לא כ"כ ידוע. אני רוצה לומר כמה דברים. אמרו קודם ואין לי מה להוסיף, רק מצד הידידות שהיתה לי איתו עם הגאון והצדיק ר' אברהם רייסנר, היינו ידידים משחר נעורינו אפשר להגיד משחר ילדותינו הכרנו כל השנים היכרות עמוקה.

הגר"ב ויסבקר, הגר"א רייסנר. ובנו. הגר"ד לנדא זצ"ל [חתן הגר"א רייסנר]

תמיד היה מונח בלימוד זה ענין אותו יותר מכל הדברים. בשנים שהיה כאן בב"ב ועוד קודם היה דבק מאד מאד ברבינו מרן החזו"א זצ"ל, וקיבל הרבה ממנו בכל הדברים בתורה, בהנהגה ובמצוות מעשיות, כל לימודו היה ביגיעה, בעמל, בבקשת האמת מאד מאד, מודה על האמת ושמח באמת לא רק שנתגלתה אצלו אלא גם שהתגלתה אצל אחרים. היתה לו שמחת אמת תמיד, בתור ידיד אני יכול להגיד כמה שהיה טוב עין. אהבת תורה דקדוק במצוות מאד, השקפה של תורה אמיתית, הוא קיבל את זה מהמקור הראשון, את ההשקפה של תורה אמיתית. היום במיוחד צריך לדעת ולהעריך מה זה. בכל הדברים שהוא קיבל ובכל המידות הטובות.

גם היה דבוק בגדולי הדור, תלמידי החזו"א, שמע לקח מפייהם היה לו קשר איתם, מה אני יכול לומר? הלימוד שלו היה תמיד מתוך יגיעה ומתוך חדירה מתוך בקשת האמת ושמחת האמת, והמידות הטובות שלו, כל אחד ראה את הנעימות וההתנהגות, היראת שמים והדקדוק במצוות שלו. כולם ראו את זה, אין לי מה להוסיף על זה, אבל בתור חבר טוב, היינו חברים טובים מאד, בשנים הראשונות תמיד היה מעורר הוקרה בהתנהגות שלו בלימוד שלו ובכל הדברים.

שהיה עיקר אצלו ללמוד ולהשכיל ולמצוא כמה שאפשר יותר באמת של התורה. לחפש אותה ולא להסתכל על שום דבר מה שיוצא. על פי מה שבחוחותינו וביכולותינו להכיר את האמת של התורה. זה היה כל מה שיגע בכל מקום זה היה גם ביראת שמים ובכל הדברים.

צריך מאד להאריך בעוד דברים אבל אני אומר רק בהרגשה של החברות שתמיד היה בצעירות ובשנים היותר מאוחרות כשהוא היה רתוק לבית ולבריאות, גם למד תורה מתוך יסורים וכמו שהזכירו את זה למד תמיד באופן שיהא אור של תורה אור של מצוות, התורה זה היה אור שהאיר בשבילו.

וגם זכה להקים דור יודעי דורות כולם ת"ח ויראי ה' דבוקים בתורה ולימוד הלכה בדרכי התורה מוכרים וידועים.

אני רוצה להזכיר מה שנאמר קודם. את ההורים שלו הכרתי עוד מילדותנו. רבי נתן, האבא וגם האמא שלו שהם היו אנשים צדיקים, בעלי מידות טובות באופן מיוחד והם הורישו מהמידות הטובות אליו. מה אפשר להגיד? אי אפשר להספיד אבל ודאי אנו מלויים לבית עולמו ת"ח מובהק וירא שמים. ת"ח מובהק שהיה יגע בתורה כל ימיו גם בזמנים הקשים, והיה מיוחד בכל הדברים הטובים באהבת חסד ובלימוד ובהמלכת חברו בנחת וכל מה שנאמר שם בדברים הטובים, את כל זה אנו מלויים לבית עולמו. איני יודע אם זה הספד אבל את זה אני מוכרח לומר זו אבדה גדולה, אבדה גדולה לעם ישראל, אדם גדול שהלך מאתנו. הקב"ה ישלח תנחומים לרבינית האלמנה ולכל המשפחה הרוממה ובלע המוות לנצח.

הגאון רבי אברהם זצ"ל היה מגדולי הת"ח בני ברק וידיד קרוב לרבנו יבדלח"ט נביא כאן מעט מתוך הנכתב בספר 'נפש יקרה'.

רבינו והוריו גרו ברחובות, ובעת שלמד בישיבה הוריו חפצו שיששן בבית פרטי ולא בפנימייה ולכן ישן הגר"ד בבית הר"נ רייסנר במשך כשנתיים עד אלול תש"ז כשעזב ללמוד בפוניבז'.

לימים סיפר רבי אברהם שבדרך מביתו לשישיבה חזרו הגר"ד והוא על מסכת קידושין בע"פ.

עוד סיפר, שפעם הלכו להבחן על פרק מרובה ושאלו אותם על הגמ' שמביאה פסוק שאין אדם יכול להקדיש דבר שאינו שלו, וכי כיצד יתכן שיהא צורך לכתוב פסוק על דבר פשוט שכזה. הר"מ הגר"ד חדש זצ"ל לחש באוזן הבוחן שישאל את הבחור דב לנדו בהיותו עילוי. הבוחן הבין שהבחור הלה תירץ שהנפק"מ היא להקדש עילוי, וקילס ושיבח את התירוץ, ואמרו הבריות שהגאון הנ"ל מחדש חדו"ת גם בתוארי הכבוד שהוא מקבל.

העיד רבינו שבבחרותו ידע שיש אדם גדול בשם חזו"א בב"ב. אבל שיש אדם גדול כמו אחד מן הראשונים את זה הוא שמע מר' אברהם זצ"ל שדרבנו ליצור קשר עם החזו"א.

מכתבים בדברי תורה

כפי שכבר תואר הקשר של ר' אבהם עם הגר"ד לנדו שליט"א היה קשר אמיץ של שבעים שנה קשר של הערכה וידידות אמת. מילדותו ועד יומו האחרון אהב רבי אברהם את ידידו והתרגש ממש בכל עת שהזכירו. קיימת כמות של מכתבי מו"מ של רבי אברהם עם הגר"ד שליט"א. אך יותר יש ללמוד ממה שהיה רגיל בזמן למודו עם בניו בכל פעם שעלתה קושייה טובה אמר הבה ונכתוב מכתב להגר"ד.

וכשהיה חולף זמן בלי קשר עם הגר"ד היה מתלונן ומצטער על כך. כשלמד עם בנו עניני חו"מ חלק ב' בקש מהגר"ד את ספר השו"ע שלו שמקוץ בהערות על הגליון. וטרח רבי אברהם לצלם עמוד עמוד מרוב חביבות שהיתה לו לתורת חברו.

באחד מן המכתבים הציע רבי אברהם להגר"ד בתחוננים שיאפשר לו לסייע בהוצאת כתביו לאור. הגר"ד גם הוא החזיר לו חיבה והערכה רבה באחת השמחות נזדמן להם לשבת יחד ומרוב חיבה והערכה שאלו רבי אברהם זצ"ל האם יכול הוא לברך עליו "ברוך שחלק מחכמתו" כמובן שהגר"ד התנגד ואמר לאלתר מלבד שהברכה לבטלה, יש כאן בעיקר בעיה עם הליראיו.

כשנחלש רבי אברהם זצ"ל לעת זקנותו קבע לו הגר"ד מנהג לבקרו בימים הנוראים. לאחרונה כשהדפיסו מו"מ שהיה להם בענין תרופות בשביעית נזהר מאד הגר"ד כיצד לנסח את הכותרות שח"ו לא תהא איזו פגיעה בכבודו של רבי אברהם זצ"ל מכיוון שאינו מסוגל להשיב.

דרישה של הכרת הטוב

עוד מספר אחד מבניו שבהיותו בחור בישיבת פוניבז', הלך אביו זצ"ל אל ידידו הגר"ד לנדו שליט"א ותבע פרעון החוב של הכרת הטוב על כך שיששן בבית הוריו ועל כן מבקש שיקבע חברותא עם בנו.

לעת זקנותו כשלמד חברותא עם בניו היה עומד עליהם ומשדלם שיכתבו מכתבים של שאלות להגר"ד לנדו, ולפעמים אף ה' מבקש שהוא בעצמו יכתוב המכתב, ורק שהם יעזרו לו בניסוח הדברים ואכן נשתמרו מכתבים רבים מן התקופה ההיא.

קנאות דקדושה

בתקופה צעירותו של ר' אברהם באזור אלול תש"ח נישא מרן הגר"ג אדלשטיין בעיר ת"א, השמחה כפי המסופר היתה באולם שבעזרת נשים שבביה"ב גאולת ישראל שהיה ביה"כ ראשי באזור, והר"נ רייסנר היה ממייסדיו ומגבאיו.

ברוח התקופה היתה תלויה על הקיר תמונתו של חוזה המדינה, ורבי אברהם זצ"ל בהיותו עוד בחור בזמן השמחה לעיני כל הקהל נתפס ברוח קדושה והוריד את

דרכי אורה

משולחנו של רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגאון רבי מאיר צבי ברגמן שליט"א פרשת שמות - החודש תשפ"ד (25)

בניה על סילוק מי שעשה למען הכלל

מזמני וממך, לא עשו אלא מצוה אחת. והביאור בזה שלא עשו עבור הכלל רק מצוה דהקרבת הדם, וזה הי' סגיו לעשות את כל כלל ישראל לקרוביהם שיוצרכו כולם להתאבל עליהם ולככות על השריפה, ק"ו בניו של ר"י שהיו בחבורה א' עם הזקנים ודאי שתדאג כל החבורה, וכמאמרם ת"ח שבכבל עומדים זה לפני זה שכ"א דומה לחבירו כרכו והרבה עושה דיבוק חברים, בודאי שכולם נחשבים לקרובים.

וְאַחֵיכֶם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יָבֹנוּ אֶת הַשְּׂרִפָּה אֲשֶׁר שָׂרְף ה' (י, 1) בגמ' מו"ק (כח ב') ת"ר כשמתו בניו של רבי ישמעאל נכנסו ד' זקנים לנחמו וכו' נענה רבי טרפון ואמר 'ואחיכם כל בית ישראל יבכו את השרפה' והלא דברים ק"ו ומה נדב ואכיהוא שלא עשו אלא מצוה אחת דכתיב ויקרבו בני אהרן את הדם אליו כך, בניו של רבי ישמעאל על אחת כמה וכמה ע"ש. וצ"ע וכי נדב ואכיהוא שאמר עליהם משה לאהרן שהם גדולים

ענין גיוס בני הישיבות הוא גזירה להעביר על הדת

מתוך משא רבינו מרן שליט"א בעליה לציון רבנו הגדול האבי עזרי זיע"א - ט"ז מרחשון תשע"ב לפני שנים רבות שמעתי בשם רבנו מאיר שמחה בעל האור שמח, שעמד במה שהתורה נתנה ללויים חלק המעשר מתבואת הארץ, חלק עבודתם באהל מועד, ולכך לא ניתן להם חלק בירושת הארץ, כי עסוקים הם בעבודתם באהל מועד, ושאל, הרי שבט לוי נחלק לכ"ד משמרות, וכל משמר עבד שבוע, ובתוך השבוע נחלקו לבתי אבות וכל בית אב עבד יום אחד במשמר, ונמצא שבארבעים ושמונה משמרות שיש בכל שנה, כל לוי עבד רק שני ימים, וא"כ מדוע לא ניתנה להם חלק בארץ, הרי יכלו לעבוד כמעט כל השנה, ויומיים ללכת לעבוד את עבודת בית המקדש. והוכיח מזה רבנו מאיר שמחה זצ"ל, כדי להיות בבית ד' יומיים בשנה צריך להיות כל השנה בישיבה, ערי הלויים, כי ברוחניות אין הפסקים וכדי להיות עובד ה' שני ימים, צריך להיות קשור לדרגה הזו כל השנה, אלו דבריו. מכאן יש תשובה ניצחת לאלו הרוצים לשנות את בני הישיבות, שילכו במקצת הימים והזמנים לצבא, זה יהיה הרס וחורבן הישיבות ח"ו, אפילו אם המצב הרוחני שיהיה בצבא יהיה מן המהדרין, התנאי להיות בן ישיבה הוא, שצריך להיות במצב הזה כל הימים. ואמנם בזמננו שאנו חיים, כל ענין גיוס בני הישיבות הוא גזירה להעביר על הדת, וכבר אמרתי ששמעתי מרבנו הגדול ראש הישיבה זצוקללה"ה שענין זה הוא מהדברים שצריך למסור את הנפש על זה, וצריכים אנו להרבות בתפילה ובתחנונים ולהתחזק בתורה וביראת ה' כדי לבטל את רוח הגזירה. נקבל על עצמינו שלא נוז מהמסורת שיש לנו מאבותינו ומרבותינו וזו כלשהוא ועל ידי כך ננצל בס"ד, וזה יהיה לעילוי נשמת רבנו הגדול זיע"א, והוא יהיה למליץ יושר עלינו לפני כסא הכבוד, ונזכה לעמוד בנסיון ולא לשנות כלום מהמסורה, אמן. (נכתב ע"י א' השומעים)

מצוה לשמוע דברי חכמים

וכבר הגדתי כמה פעמים מה שסיפר מרן הגרא"ז מלצר זצ"ל למו"ח רבינו הגדול זצ"ל שבעת נסיעתו מסלבודקא עם קבוץ מתלמידי הישיבה להקים מקום תורה חדש, ובשעת פרידתו א"ל האלטער' מסלבודקא שיש עוד כמה מינוטין עד יציאת הרכבת, ולכן שבינתיים ייכנס לבית המוסר וילמד שם בספרי מוסר עד היציאה ממש, והנה בסופו של דבר לא הצליח המקום החדש, ואמר מו"ח רבינו הגדול זצ"ל שמרן הגרא"ז מלצר בתמונות צדקותו היה מתאונן הרבה כל ימיו, שהסיבה לכך היא משום שלא נכנס באותה שעה ללמוד עוד כמה מינוטין מוסר כפי אשר ציוה עליו רבו.

ויעשו קדבר משה (י, 1) כ' הנצי"ב: באשר שיבואר להלן שהיה באמת ויכוח בין משה לאהרן אם היה לאלעזר ואיתמר דין כהן גדול באותה שעה, והרי הוטבו דברי אהרן שלא היו ככה"ג, ומ"מ כאן עשו כדברי משה אע"ג שלא היה בדעתם כי כן הוא עכ"ד. כמה התורה מדקדקת ללמדנו יסודות ההצלחה ברוחניות ע"י הציות למצוות חכמים, אף שאח"כ הודה משה לאהרן ולא בוש לומר שמעתי ושכחתי כמובא ברש"י וגמ' זבחים, אבל מ"מ הקפידו לקיים בשלימות את ציווי המפורש ולא הרהרו כלום אחר דבריו.

מעשה ארץ מצרים – אכילת שרצים

נפש נמי דוחה שבת אבל להאמין להם ממש אין נ"ל עכ"ל. והנה אחר שמעידה לנו התורה שלמעלה זו בלבד ג"כ ה' סגי כל ענין יציאת מצרים, כמה יש לנו להיזהר בכל משמור שח"ו לא נפגום בזה, כיון שהעידה תורה שאכילת איסור מטמטמת את הלב והיא הופכת את האדם לחומר גם ועכור עד שאין בשר המת מרגיש באיזמל ה"י, וכמו שהעיד הרמב"ם באיגרתו שאם יש ספיקות ודעות רעות באמונה הר"ז בא משום שנכשלים במאכלות אסורות, וזה מבואר בפס' זה 'כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים להיות לכם לא', שאמונת האלקות נמסכת בלב האדם רק כשהוא נמנע ממאכלות המטמטמות לבו, והתורה נתנה שם 'קדושה' לזהר מאיסורי מאכל וערוה, וכן הרמב"ם קרא שם מיוחד של ספר קדושה וכלל בו איסורי ביאה ואיסורי אכילה.

ונראה, שגם ע"ז נאמר הפס' שנכתב בפרשת ערוות שקורין במנחת יודה"כ 'כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו', שהרי לצורך זה בלבד ה' הקב"ה מעלה אותנו משם.

ובימים שאנו מוכינים את עצמנו לקיים מצוות הפסח, ולהתבונן בנפשותינו שאנחנו בעצמנו יצאנו משעבוד מצרים, עלינו להישמר מאד בזה, ובפרט כשאנו רואים השפעה גדולה של דעות פסולות והשקפות כוזבות שלדאבון לב מבצבצים ויוצאים גם מבעד לכותלי בית המדרש.

פי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים והייתם קדשים פי קדוש אני (יא, מה)

רש"י הביא מאמר חז"ל: ככולן כתיב והוצאתי וכאן כתיב המעלה, תנא דבי רבי ישמעאל אלמלי לא העליתי את ישראל ממצרים אלא בשביל שאין מטמאין בשרצים כשאר אומות דיים, ומעליותא היא גבייהו, זהו לשון מעלה ע"כ.

ועוד מצינו בגמ' במס' ע"ז דל"א ב' שמעלה זו הופכת את עצמות הטבע של עם ישראל לבריה אחרת משאר האומות כמ"ש שם רב הני ארמאי זוקאני דהוו שתו גילויא ולא מתו אידי דאכלי שקצים ורמשים חביל גופייהו ע"כ. ומשום זה ג"כ יש גנאי יותר ליכשל במאכלות אסורות יותר משאר עבירות כמ"ש התוס' חולין ה' ב' דדווקא במידי דאכילה אין הקב"ה מביא תקלה על ידן של צדיקים שגנאי הוא לצדיק שאוכל דבר איסור.

והחת"ס שבת דפ"ו ב' כתב להלכה בזה"ל: קשה לי לסמוך בשום הוראה על רופאי זמנינו אפי' ישראל בענין נדה וכדומה, דכל מומחתם עפ"י ספרי רפואות שנעשו ע"י נסיון שה' להם ע"י גופי אומות העולם, וכן כל חכמתם בניתוח עפ"י שניסו בגופן שלהן דחביל גופייהו [דאכלי שקצים ורמשים ולא דאיגי במצוות] ואין מזה רא' לגופי בני ישראל ואין לדון מדבריהם להקל בשום איסור כי אם לענין חילול שבת ואכילה ביה"כ דלא היא אלא ספק פיקוח

שביעה בשיעור כזית

איש לפי אכלו תכסו על השם (פ' החודש)

ברש"י 'לפי אכלו' הראוי לאכילה פרט לחולה וזקן שאינו יכולין לאכול כזית, ובעל הטורים כ' 'איש לפי אכלו' בגי' אכל כזית לומר לך שאם אכל כזית יצא.

וכבר ביארנו מקדם בס' שערי אורה על הרמב"ם (פ"ח מחו"מ ה"ז) דבאמת בכל הקדשים יש דין לאכלם על השובע, אבל אי"ז מתנאי קיום מצות אכילת בשר קדשים, אלא מצוה בשעת מעשה האכילה, שצריך לעשותה בשעה שהוא על השובע כדי שישבע מבשר הקדשים, אבל בפסח הוא מתנאי קיום המצוה. והדבר מוכרח בלשון רמב"ם (פ"ח מק"פ ה"ג) שכ' מצוה מן המובחר לאכול בשר הפסח אכילת שובע, לפיכך אם הקריב שלמי חגיגה בארבעה עשר - אוכל מהן תחילה ואח"כ אוכל בשר הפסח כדי לשובע ממנו, ואם לא אכל אלא כזית יצא ידי חובתו עכ"ל, והנה רהיט דבריו מצוה מן המובחר ואח"כ כ' שבכזית יצא יד"ח משמע שכזית אינו מן המובחר אלא בדיעבד, וצ"ע דהלא יכול לאכול דברים אחרים כדי שישבע לבסוף מכזית של בשר הפסח ויקיים גם מצוה מן המובחר, ואין כלל מצוה מן המובחר לאכול מבשר הפסח עצמו יותר מכזית.

ומבואר שיש הלכה מיוחדת מתנאי קיום מצות אכילת פסח שישבע ממנו, ה' הו"א ששיעור כזית אי"ז כדי שביעה, וה' אפשר שיש יותר מכזית, כיון ששיעור כזית אי"ז כדי שביעה, וה' אפשר שיש שיעור מיוחד לאכילת פסח דתליא בכדי שביעה, וכמו שמצינו בעלמא שיעור מיוחד לאכילת יוה"כ ככותבת הגסה שתלוי ביתובי דעתא, ע"ז כ' הרמב"ם שיש רק תנאי באכילה שישבע ממנו, אבל אם אכל כזית יצא יד"ח גם למצוה מן המובחר, והארכנו שם בזה

עיש"ה.

ונראה כעת, שב' הדברים נרמזו כאן בהפס' 'איש לפי אכלו', שפשט הכתוב מורה על עיקר ד' הרמב"ם שצריך לשובע מבשר הפסח והיינו איש לפי אכלו, אך קבלת חז"ל שא"צ כל שיעור השביעה מעצם בשר הפסח אלא אם אכל כזית ממנו על השובע יצא גם למצוה מן המובחר, וזה נרמז בגי' שהביא בעל הטורים 'איש לפי אכלו' בגי' 'אכל כזית'.

הישיבות הקדושות – יסוד קיומנו ורוח אפינו

מכתב רבינו מרן שליט"א למעמד הכנסת ספר תורה
לישיבת "כנסת יצחק - קרית ספר"

מאיר צבי ברגמן
ישיבת רשב"י
וכרן מאיר, בני ברק

כ"ט, ד, ט"ז אד"ב תשפ"ד

ברכתי נתונה למתכנסים בחגיגת הכנסת ספר תורה, לישיבה החשובה "כנסת יצחק - קרית ספר", אשר פירותיה מעידים עליה נאמנה, כי היא בית יוצר לבחורים בני עליה, בתורה וירא"ש ומידות טובות.

הספר תורה נתנדב לעילוי נשמתו של ידידי הגאון הצדיק רבי עזרא נוביק זצ"ל, שהיה מגדולי התורה, בחכמה ובמוסר, וזכה להיות משפיע לאחרים מתורתו ויראתו הטהורה, להנחותם במסילה, בדרך העולה בית ד'.

כל זה פרי יוזמתו של בנו, ראש הישיבה, הגאון רבי שמעון נוביק שליט"א, שעושה ופועל גדולות ונצורות במסירות, להרחיב גבולות הקדושה, בביסוס עוד ישיבות קדושות באר"ק, שהם יסוד קיומנו ורוח אפינו.

והנני בברכה, לכל בני הישיבה ולכל המתכנסים לכבודה של תורה, שיוכו לעלות מעלה מעלה במעלות התורה, לקיים מה שכתוב בזה, ולהוסיף אומץ בשקידת התורה ועמלה, ובייחוד בעת הזו, עת צרה היא ליעקב, שאין ידוע מה יילד יום ה"י, וזקוקים אנו לדאות בישיבות ה' על עמו ונחלתו, וממנה ייושע עם ד'.

בכבוד
מאיר צבי ברגמן
ישיבת רשב"י

משנת רמ"ה

ממשנת רבינו מרן ראש הישיבה הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א

פרשת שמעי-החודש תשפ"ד

הוראת שעה

בענין גיוס בני הישיבות ה"י

[לאחר שרבינו שליט"א ביאר בשיחה, שלימוד התורה משלים את חסרון הקרבנות, כיון שהלימוד דורש מהאדם להקריב את רצונותיו, מתח בדברים הבאים:]

כל אחד יודע מה שקרה בסוף השבוע, שביטלו לגמרי את זכותנו ללמוד תורה בארץ ישראל, לעת עתה. אז אמנם ודאי שהם רשעים, אבל אנחנו - אי אפשר לא לומר, ואינני רוצה להרחיב הדיבור על זה - היה חסר אצלנו מדידיה של מסירות נפש לתורה. ועל כל פנים עכשיו אנחנו נצטרך מסירות נפש! אי אפשר לדעת מה בדיק תהיה הצורה, עד כמה יעשו, ועד כמה יקפידו עלינו.

ישנם שני סוגי אנשים הדוחפים לבטל את לימוד התורה שלנו. יש את אלה שאינם בהכרח שונאים אותנו, ואף אינם שונאים את הדת, אלא מאחר שאינם מאמינים שהתורה היא זו שמצילה אותם, ואינם מבינים שכל הקיום שלנו בארץ ישראל בין כל כך הרבה שונאים מסביב הוא רק בגלל התורה שיש בארץ, ובלאו הכי זה לא היה, ובזה שהם מוותרים על התורה הם מורתים את הגוע שהמדינה עומדת עליו. ומאחר ואינם מאמינים רח"ל הם אומרים אם ככה מדוע לא לנהוג 'שווה בשווה'. זה סוג אחד של אנשים.

ויש סוג אחר של אנשים, שהם רשעים ממש. לא אכפת להם בכלל מ'השווה בשווה'. הם שונאים את הדת. שונאים את התורה. שונאים את הבן תורה. ויש הוכחות לכך מיניה וביה, כמה שקרה בימים האחרונים, שאינני רוצה לפרטם כאן בבית המדרש. רואים איך שהם הגיבו לכל מיני הצעות, אפילו כאלו שהגיעו מאנשים שלהם. וכל זה היה רק בגלל שנאה. שנאה נגדנו. שנאת הדת. שנאת התורה ושנאת הבן תורה. הם רוצים להחריב אותנו, ואנחנו נצטרך לעמוד נגדם. ויהיה מסירות נפש. מקווה שלא נגיע לזה, אבל יכול להיות שנגיע למסירות נפש שנצטרך לעמוד נגדם. וזה לא הזמן לפרט עכשיו.

אבל דבר אחד ברור, שהדבר הראשון שצריך בזמן הזה הוא שתהיה לנו מסירות נפש ביחס לתורה עצמה! שהתורה עצמה תהפוך להיות כקרבן! שהלימוד שלנו יהיה קרבן! מה הפשט שהלימוד קרבן? ללמוד סדרים שלמים ממש, בלי שום ביטול תורה. אף יעל פי שעוד מעט סוף הזמן, מכל מקום צריך ללמוד תורה במסירות נפש! זה ודאי הדבר שאנו מחוייבים בו עכשיו. ללמוד תורה כמו קרבן, שיהיה ריה ניהוה להשם. וזה יכול להיות סיבה להוריד את כל הבעיה.

הקב"ה יתן לנו את הכח להבין, לשבת קצת ולחשוב שקרה פה דבר היסטורי, שפעם ראשונה מאז קום המדינה ביטלו את הזכות ללמוד. זה טרגדיה! מה אנחנו צריכים לעשות? דבר ראשון להתחזק בתורה מכאן ולהבא.

אם נתחזק ונביא את הקרבן הזה לקב"ה, אולי ירחם עלינו שלא נצטרך להביא קרבנות אחרים, שיהיו מבחינה מסוימת יותר קשים בשבילנו. ה' יעזור ויתן לנו את הכח לעשות מה שהוא רוצה מאיתנו.

'זה הדבר אשר ציוה השם' - לכרוך כל מעשה אם הוא לרצון ה'

לי בעולמי אלא זאת'. זה קבלת עול מלכות שמים! זה הביטוי של עבדות, החלק של החיובים שיש לנו כלפי מלכות השם, לחיות עם הקב"ה, 'שויתי ה' לנגדי תמיד', לחיות עם הקב"ה כל הזמן, בתוך כל מעשה ומועשה.

ובענין הזה צריכים לדעת יסוד שכותב הגר"ס (אר ישראל אגרת י'), 'בזאת הלא נודע כי אדם לעמל יולד, ללחום מלחמת מצוה, והחובה עליו להתייגע בעבודת ה', לא רק לשמור מה שטבעו מניחו מעצמו ומה שהוא קצת כבודות להזניח. לא רק זה, כי בזה האופן אין האדם עובד ה', רק טבע עושה שלו, ויכול להיקרא חלילה פורק עול, כאשר לא יתן שום יגיעה לעבודת ה' יתברך, רק לשמור מה שאין עליו עול. וזאת היא היסוד מעבודת האדם לבורא ית"ש, לשמור ולעשות מה שאין ליבו חפץ, כי אם לא ישים האדם ליבו ונפשו לעשות נגד רצון לבבו הרי הוא עלול לכל עבירות שבתורה ר"ל, גם אותן שאינו עובר עליהן מצד הרגלו וטבעו'.

צריכים לאחוז בדרגה שהמחשבה היחידה שמביאה אותנו לעשות דברים היא מה שהקב"ה רוצה, ואילו מה שאני רוצה לעצמי זה לא נוגע! ואמנם זו מדרגה גבוהה מאד, אבל כל אחד יכול לעבוד על עצמו לפי דרגתו, והעיקר שלא יהיה מצב של 'הפקר', שהיום יש שעושים דברים בלי מחשבה כלל, שזה ודאי הפקר וסתירה לקבלת עול מלכות שמים.

וגם בבין הזמנים! צריך לצאת לבין הזמנים עם הרגשה של קבלת עול, אנחנו צריכים להישאר עובדי ה' גם בבין הזמנים, ולהיות עובדי ה' זה שייך רק עם הרגשה של עול, עם הידיעה מי אנחנו. לא לשכוח מה התכלית שלנו בעולם - להיות קרוב להקב"ה, שכאשר המחשבות האלו נמצאות תמיד לנגד עינינו אזי אפשר להבין מה השורש האמתי של הרצונות שלנו, ורק ככה ניתן להתגבר עליהם. רגע לפני שיוצאים לבין הזמנים אנחנו צריכים לקבל על עצמנו קבלה גמורה, לא להיגרר אחרי היצרים של עצלות ונהנתנות, זה הוא השורש שמוליד הרבה מהניסיונות וההתמודדויות.

כל אחד צריך לחשוב טוב, מי אני? ומה התכלית שלי? וצריך לחיות עם המחשבה הזו, ולבדוק כל דבר שעושה אם זה באמת מתאים לקדוש ברוך הוא. אדם צריך לשאול את עצמו מה הקב"ה מצפה ממני, האם זה מה שהוא רוצה? ואף שבדודאי שהכוחות של המידות הרעות שיש בכל אחד משפיעות ומפריעות ומבלבלות, אבל מכל מקום מי שמודע לזה וחושב כיצד להתגבר על זה הוא יצא מובין הזמנים בסיעתא דשמיא מחוץ ברוחו, שלם בגוף ובנפש, וכך יזכה להתחיל את הזמן הבא עם סיעתא דשמיא, והצלחה מרובה בתורה.

כתוב בפרשה (ויקרא טו ט) 'ויאמר משה, זה הדבר אשר ציוה ה' תעשו, וירא אליכם כבוד ה'. וציווי זה נתבאר בתורת כהנים (מכילתא דמילואים פ"ט ו'), 'אמר להם משה לישראל, אותו יצר הרע העבירו מלבכם, ותהיו כולכם ביראה אחת ובעצה אחת לשרת לפני המוקד, כשם שהוא יחיד בעולם כך תהא עבודתכם מיוחדת לפניו, שנאמר ומלתם את ערלת לבבכם, מפני מה כי אני ה' אלקיכם הוא אלקי האלהים ואדוני האדונים, עשיתם כן וירא אליכם כבוד ה'.'

וביאר החפץ חיים (בביאורו לתורת כהנים שם), וזה לשונו 'שכל הפעולות שתעשו בעולם, לא תהיה לשום הנאת עצמכם, כי אם יהיה הכל מיוחד לשמו. כי באמת כאשר נתבונן היטב נוכל לקיים בכל פעולה גשמיית רצון ה'. לדוגמה, כשהולך לאכול, יכוין לקיים ושמרתם את נפשותיכם. כשעושה איזה מסחר להרוויח, יכוין שיהיה לו בונה לשלם שכר לימוד בניו, שהוא מצות עשה של פעולת שכיר וכי'. כללו של דבר, כאשר ירצה האדם באמת יוכל למצוא בכל פעולה שהוא עושה מצות עשה דאורייתא ממש, ויכוין לשמו. ונוכל לומר שזהו כוונת הכתוב זה הדבר אשר ציוה ה' תעשו, והיינו שכל הפעולות שעולה במחשבתו לעשות יתבונן אם הוא רצון ה', וכאשר ימצא שהוא רצון ה' יעשה, ויחד הפעולה לשם ה'. עכ"ל. והיינו שאם רק קצת מתבוננים, אזי כל פעולה שאדם עושה יכולה להיות לשם ה' יתברך! אין דבר בעולם שאדם עושה שלא יוכל לעשותו לשם ה'! ולכן קודם שאדם עושה איזו פעולה מוטל עליו לעצור ולחשוב, האם זה רצון ה' או לא? אם כן, שיעשה זאת, ואם לא, אז לא.

אנחנו רגילים לעשות הרבה פעולות שונות בכל יום, עושים תוכניות לחיים, אך השאלה היא עד כמה בתוך התוכנית מונחת ההתבוננות מה רצון ה' מומני? צריך לבדוק ענין זה היטב! זו צריכה להיות השאלה בכל פעולה, מה הוא רצון ה'. וכפי שכתב רבינו יונה בפירושו למשלי (א. ב) על הפסוק 'בכל דרכיך דעה', 'בתחילת כל מעשה תשיב אל ליבך אם יש דרך עוון או חטא במעשה ההוא', בכל מעשה שאדם עושה צריך לבדוק היטב לאן הדברים הולכים.

זה החיוב שיש לנו כלפי הקב"ה, להבין שהוא המלך ואנחנו חייבים לו! ומה זה מחייב אותנו? שבכל פעולה שעושים צריכים לחשוב! לא לעשות סתם! עושים תכניות, עושים החלטות, אבל לפני כל דבר צריך לחשוב, 'השב אל ליבך אם יש דרך עוון או חטא במעשה ההוא, ואל תעשו עד שיתברר לך כי הוא רצוי לפני השי"ת'.

יש מכתב מהחזו"א (ק"א ח"א ק"א), שהוא כותב, 'יבתי למדוני כי בכל תנועה צריך להתיעץ עם חלקי השו"ע, ואין אני בן חורין לעשות דבר מבלי עיון בהלכה מההלכות הנוגעות לתנועות הנידון, ואין

בגדר טומאת משא בנבילה

הנושא את נבלתה יכבס בגדיו וטמא עד הערב (יא, מ)

בגדים לטומאת אדם והוכיחו כן מהא דמציונו בנושא נבילה דמטמא בגדים ואינו מטמא אדם.

נמצא דלשיתת התוס' השו"ט בגמ' הוא האם הא דמציונו במצורע דטומאתו חמורה לענין לטמא בגדים מכריח שיש בכח טומאתו לטמא גם אדם, ומהא דנושא את הנבילה מטמא בגדים ואינו מטמא אדם הוכיחו דיתכן דהטומאה חמורה לענין לטמא בגדים ואינה חמורה לענין לטמא אדם.

וא"כ יהיה מוכח בדעת התוס' דהא דנושא את הנבילה מטמא בגדים אין הגדר בזה דהנבילה מטמאה את הבגדים ע"י האדם, דא"כ איך אפשר להוכיח מזה שיכול להיות חילוק בדרגת הטומאה בין טומאת בגדים לטומאת אדם, והרי הסיבה שהנושא נבילה אינו מטמא אדם אין זה מחמת דאין טומאתו חמורה אלא בגלל שלגבי אדם לא נתחדש לדונו כאילו הוא נוגע בנבילה, וע"כ דהגדר הוא דבזמן נשיאת הנבילה הנושא עצמו יש לו טומאה חמורה כנבילה לענין לטמא בגדים, וא"כ שפיר יש להוכיח מהא דאינו מטמא אדם שיש דרגת טומאה חמורה לטמא בגדים דאינו מטמא אדם.

והנה אף לגבי טומאת מת מציונו דין טומאה בחיבורין שכל זמן שהאדם נוגע במת הוא מטמא אדם וכלים כמו המת עצמו, ואף בזה יש לדון האם גדר הדין הוא שהמת מטמא ע"י האדם ונחשב שהמת עצמו נוגע במי שנוגע באדם הנוגע בו, או שהאדם בזמן מגעו יש לו טומאה כמו המת עצמו

והוא אבי אבות הטומאה. ובדעת התוס' נראה להוכיח שגם בזה הגדר הוא דבזמן הנגיעה במת חשיב הנוגע אבי אבות הטומאה כמת עצמו, דבגמ' נזיר (מבב, א) איתא דנזיר שנגע במת וחזר ונגע במת חייב שנים, אבל אם בזמן נגיעתו במת הראשון נגע בעוד מת אינו חייב אלא אחת, וביאורו התוס' דהא דנגע וחזר ונגע חייב שנים היינו משום דכיון דבשעת מגעו הוא מטמא כמת עצמו חשיב מוסיף טומאה על טומאתו, ולכן אם בעודו נוגע במת הראשון נגע בעוד מת אינו חייב אלא אחת דכיון דמכח נגיעתו במת הראשון הוא מטמא אחרים כמת עצמו אין תוספת טומאה במה שנוגע בעוד מת.

והשתא אי נימא דהא דבשעת נגיעתו במת מטמא אחרים כמת עצמו הוא מחמת דע"י החיבור למת נחשב שהמת נוגע גם באדם שהוא נוגע בו, א"כ אין כאן תוספת טומאה בגברא ולמה שיתחייב ע"ז משום מטמא למת, וע"כ דהגדר הוא דבשעת הנגיעה במת יש לנוגע טומאה חמורה כמו המת עצמו, וממילא אפי' אם הוא כבר טמא מת כשחוזר ונוגע במת אחר הוא מוסיף על עצמו טומאה בזמן הנגיעה ומתחייב ע"ז משום מטמא למת.

וא"כ מבוואר דעת התוס' דגדר הדין דנושא את הנבילה מטמא בגדים בשעת מגעו, והנוגע במת מטמא אדם וכלים בשעת מגעו, דהאדם עצמו הנושא את הנבילה או הנוגע במת יש לו טומאה חמורה כמו הדבר שהוא נוגע בו, אלא דבנושא את הנבילה אינו נחשב כנבילה רק לענין לטמא בגדים.

ידוע לחקור בגדר הדין דהנושא את הנבילה מטמא בגדים בשעת משאו, האם המטמא של הבגדים הוא הנבילה, ונתחדש בדין משא דאע"פ שהבגדים לא נוגעים בנבילה האדם הנושא את הנבילה מחבר בין הנבילה לבגדים ונחשב ע"ז כאילו הבגדים נגעו בנבילה, או דהמטמא של הבגדים הוא האדם והחידוש בדין משא הוא דאע"פ שהנושא נבילה הוא ראשון לטומאה ואינו מטמא בגדים בשעת משאו חשיב אב הטומאה כמו הנבילה שהוא נושא אותה ולכן הוא מטמא בגדים.

והנה בגמ' בבא בתרא (ט, א) דנו מה המקור לזה שמצורע בימי ספורו מטמא אדם, וס"ל לרב ששת דהמקור לזה מהא דמטמא בגדים, ודחו דאין ללמוד מהא דמטמא בגדים כיון שהוא טומאה בחיבורים וכמו שמציונו בנושא נבילה שמטמא בגדים ואינו מטמא אדם, וביאר רש"י דכוונת הגמ' לדחות דכיון דהא דמטמא בגדים הוא רק בגדים שעליו ולא שאר בגדים שנוגע בהם אין ללמוד מזה דמטמא אדם, וכמו שמציונו בנושא נבילה דמטמא בגדים שעליו ואינו מטמא אדם.

ובתוס' נחלקו עליו והוכיחו דנושא נבילה מטמא גם בגדים שנוגע בהם ולא רק הבגדים שלבוש בהם, ולכן כתבו דלא גרסינן טומאה בחיבורים שאני אלא טומאת בגדים שאני וכוונת הגמ' לחלק בין טומאת

משנת הישיבה

עבודת התפילה - ו - הכוונה הנצרכת בתפילה

קעין זה כתב גם המסילת ישרים (פרק ט), וזה לשונו 'צריך האדם לחשוב בעודו מתפלל או עושה מצוה, כי לפני מלך מלכי המלכים הוא מתפלל או עושה המעשה ההוא, והוא מה שהזהיר התנא 'וכשאתה מתפלל דע לפני מי אתה מתפלל'. וזהו המכוון בדברי הגמרא (פנמדרין בבב): 'אמר רב חנה בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא, המתפלל צריך שיראה עצמו כאילו שכינה כנגדו, שנאמר 'שיותי ה' לנגדי תמיד'.

גם ר' אייזיק (לקט שיחות מוסר ג, קסג) מרחיב מאוד ביסוד זה, ומבאר שכשם שעיקר עבודת הקרבן היא שירגיש האדם לפני מי הוא עומד, כן היא עיקר עבודת התפילה 'שירגיש האדם במלוא תחושותיו בשעת התפילה כי הינו עומד לפני ה', ומדבר פנים אל פנים עם המלך הגדול ברוך הוא. ואמנם זהו גם עיקר הכוונה שנתחייבנו בה בשעת תפילה... ולא בא ענין כוונת פירוש המילות אלא כדי להקל על האדם להגיע לידי הרגשה זו של עמידה לפני ה'". וזהו עיקר צורת התפילה, להרגיש, עד כמה שאפשר, שעומד לפני ה'.

כאמור, כוונה זו - שירגיש האדם שעומד לפני ה' - היא מעצם עבודת התפילה, עד שכתב הגר"ח שהיא לעיכובא, ואם אין לבו פנוי ואינו רואה עצמו עומד לפני השכינה דינו כלא התפלל כלל. אמנם החזו"א (בגליונות' שם) הקיל בזה קולא גדולה, שדי אפילו בדרגה הפחותה ביותר של הכרה או רגש שהוא עומד לפני הקב"ה, ואין צריך להרגיש ממש שעומד לפני המלך, אולם על כל פנים הכול מודים שכדי לצאת ידי חובת תפילה צריך המתפלל לכל הפחות לדעת שעומד לפני המלך.

על כל פנים, עבודת התפילה היא עבודה קשה מאד. שמעתי בשם תלמיד הגרש"ז אויערבך זצ"ל, שהיה מאריך מאוד בתפילה, והסביר, שרוצה לנסות לקיים את דברי הגר"ח, להרגיש במשך כל התפילה את העמידה לפני ה'...

היסוד השלישי שיש לדון בו בענין התפילה, הוא ענין הכוונה. מפורסמים דברי הרמב"ם בהלכות תפילה (פ"ד הלכה טו-טז): 'כוונת הלב כיצד? כל תפילה שאינה בכוונה אינה תפילה, ואם התפלל בלא כוונה חוזר ומתפלל בכוונה. מצא דעתו משובשת ולבו טרוד, אסור לו להתפלל עד שתתיישב דעתו. לפיכך הבא מן הדרך והוא עייף או מיצר, אסור לו להתפלל עד שתתיישב דעתו. אמרו חכמים, ישהה שלשה ימים עד שינוח ותתקרב דעתו, ואחר כך יתפלל. כיצד היא הכוונה? שיפנה את לבו מכל המחשבות, ויראה עצמו כאילו הוא עומד לפני השכינה. לפיכך צריך לישב מעט קודם התפילה, כדי לכוין את ליבו, ואחר כך יתפלל בנחת ובתחנונים. ולא יעשה תפלתו כמי שהיה נושא משאוי ומשליכו והולך לו, לפיכך צריך לישב מעט אחר התפילה, ואחר כך יפטר', עכ"ל.

מדברי הרמב"ם משמע, שהכוונה הנצרכת בתפילה - שיפנה לבו מכל מחשבותיו ויראה עצמו כאילו עומד לפני השכינה - נצרכת בכל הברכות שבתפילה. אולם בהמשך דבריו (פ"ה ה"א) כתב הרמב"ם, 'מי שהתפלל ולא כיון את ליבו יתזור ויתפלל בכוונה. ואם כיון את ליבו בברכה ראשונה שוב אינו צריך'. ומשמע מדבריו, שאין הכוונה נצרכת אלא בברכה הראשונה בלבד.

ידוע מה שתירץ על כך הגר"ח (תפילה פ"ד ה"א), שיש שתי כוונות שונות בתפילה. האחת, היא כוונת פירוש המילות, ובכוונה זו עוסק הרמב"ם בדבריו בפרק י, ועל כך הוא אומר שבדיעבד יצא אף אם לא כיוון בפירוש המילות בכל התפילה, אלא בברכה ראשונה בלבד. והכוונה השנייה היא, שצריך לפנות את ליבו מכל המחשבות, ולראות את עצמו כאילו הוא עומד לפני השכינה. וכוונה זו היא מעצם מעשה התפילה, ולכן היא נצרכת בכל השמונה עשרה, שבכל התפילה אדם צריך להרגיש שהוא עומד לפני ה' ממש.

הדבר וההחמד

ממרחן רבינו הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א פרשת שמיני תשפ"ד

• ווי העמודים וחשוקיהם • שאלה משולחנו של מרחן שליט"א

ציבור מסוים רוצים לתקן לימוד בין שחרית למוסף, או גם לאחר מוסף אם הוא יודע שאשתו אינו מצפה לו, אשרי לו. ואם זה קשה לו, שילך לביתו, כי אין כאן תקנה קבועה אלא הנהגה של ציבור, ובוהו כל יחיד שקשה לו, יכול לפרוש.

הבטיחה כסף לכולל, האם יכולה לתרום לנכדיה האברכים

שאלה. בעלי מנהל כולל של אברכים העוסקים בתורה, לאמי יש הוראת קבע לכולל, והיא ביקשה ממני להגדיל את ההון"ק לכולל. אמרתי לאמי שיש לי בת שבועה אברך הלומד ברצינות, ויש לו משכנתא גבוהה, והם לא מצליחים לגמור את החודש, אז אולי עדיף לתת את הכסף להם, כי הקרובים קודמים לצדקה.

בעלי שמע את השיחה, ואמר שצריך לעשות שאלת רב, כי אולי ברגע שאמי אמרה שהיא רוצה לתת לכולל, הרי זה כמו נדר למקום מסויים. האם אכן חל הנדר, והיא חייבת לתת את הכסף לכולל של בעלי, או שהיא יכולה להעביר את הכסף לחתני. ועוד רציתי לשאול, כשמעבירים דרכנו צדקה לאברכים, האם מותר לנו לתת חלק לילדינו הנשואים שגם הם אברכים או שזה לא ראוי.

תשובה. כשאדם תורם לכולל, אינו מתחייב לתרום דווקא לאברכים הלומדים כעת בכולל, ולכן גם אם יעזבו את הכולל, אינו צריך ליתן לאברכים אלו, אלא יתן את הצדקה לאברכים שלומדים כעת בכולל. ועיקר הכוונה לתת לכולל, היינו לתת לאברכי העוסקים בתורה, ובתורה ה' אין כל נפק"מ אם לומדים בכולל זה או בכולל אחר, וכעין זה כתב בערוך השולחן (יו"ד סימן רנו ס"ח): "לשיטה זו דבצדקה לעניים אין רשאין לשנות, איך משנים מעניי עיר לעניי עולם כמו מקופה לתמחוי או להיפך... דסבירא ליה דזה לא מקרי שינוי, דכל עניים כאחד חשובים, וכל הנותן לעניים, דעתו על כל העניים למי שיגבר ההכרח".

וכעין זה כתב בשו"ת מהרש"ם (ח"ה סימן עז), בנדון אם יש רשות ביד הגבאי לשנות ולהוסיף ולגרוע מעניי לעני, אם לפי ראות עיניו תגדיל המצווה כפי הדחק של עני זה, נראה פשוט דיש בידו לשנות, דהא כבר הבאתי דברי מהר"ק (שורש ה) דלדבר מצוה מותר לגבאי לשנות, ובפרט כשנותנים על דעת הגבאי, ואפילו היה רגיל לתת לעני אחד, ולכתחילה אין לחזור בו, מכל מקום אי אכא מצוה יותר בשני, גם לכתחילה יוכל לחזור. וכל שכן לפוסקים שסוברים שאין כלל איסור לשנות מעניי לעני.

וכך גם בענייננו, הכסף שנותנים לכולל, הכוונה לכל האברכים, וראש הכולל יכול להעביר את הכסף לכל אברך שלומד תורה.

ולכן מעיקר הדין ראש כולל יכול להעביר תמיכה לכל אברך שלומד תורה והוא נצרך, ולא דווקא לאברכים הלומדים בכולל שלו, ובלבד שלא יחסר לאברכים בכולל, שאם כן הרי זה חב לאחרים, כי מסייע לאברך אחר ומזיק לאברך שני.

אמנם אם נותן למשפחתו, יש בוה נידון של נקיות, שעלולים לחשדו בחוסר נקיון כפים שתומך במשפחתו, אמנם בענייננו שהתרומה מגיעה מאמו, מותר להעביר לנכדים, כי מעיקר הדין הייתה צריכה לתמוך בקרוביה, בסדר עדיפות של צדקה שהקרובים קודמים.

ומהטוב ביותר, שהנכד יגיע ללמוד שעתיים או אפילו שעה בחודש בכולל, ואז יוכל להקרא אברך בכולל זה, ואז אפשר לכתחילה לתת לו תמיכה מהכולל, כפי שראש הכולל יחליט.

ללמוד לאחר מוסף, או למהר לביתו לקדש

שאלה. יהודי הגיע לבית הכנסת בשכונתנו, ולאחר תפילת מוסף ראה שחלק מהמתפללים מתאספים לשיעור לאחר התפילה, וחלקם נשארים ללימוד אבות ובנים אחר התפילה. ותמה באזני ואמר, איני מבין, הלא כתבו המפרשים שלכן אין אומרים 'ובא לציון' קודם תפילת מוסף, אלא אומרים אותו במנחה כדי למהר לקדש, ואם כן איך יתכן שלאחר התפילה אנשים אינם הולכים לביתם מיד, ולומדים בבית הכנסת?

תשובה. מי שיודע שבביתו אינם ממהרים, יכול ללמוד, ובלבד שלא יאחר את הסעודה לאחר הצות. אבל חז"ל לא רצו לעשות תקנה לומר 'ובא לציון', כי זה עלול להפריע גם לחולים ולזקנים.

מקורות ונימוקים

מקור הדברים הוא בכלבו (סימן מ), ושם כתב לגבי תפילת מנחה של שבת: "פותח החזן אשרי ואחריו אומר 'ובא לציון' וכל סדר קדושה, שלא אמרו אותו בשחר מפני טורה הציבור, שלא יכבד על הזקנים והעוברות והמניקות אם יאחרו כל כך בבית הכנסת ויצומו עד אחרי אמרם כל הסדר". והוזכר בקצרה במשנה ברורה (סימן רצב סק"א): 'ואמירת 'ובא לציון' במנחה הוא במקום סדר קדושה גדול, ובשבת שמאריכין הרבה בשחרית ובמוסף, הניחה עד מנחה [כל בו]'.

אמנם מאידך, כתב הרמ"א (או"ח סמן רפא) בשם המרדכי, נוהגים שבשבת מאחרין יותר לבא לבהכ"נ מבחול, משום דבתמיד של ימות החול נאמר בבוקר (במדבר כח, ד) ואצל שבת נאמר וביום השבת (שם, ט) דמשמע איחור.

ובביאור הלכה (סימן רפו ס"א) כתב: 'בלבושי שרד משמע, דאף שזמן תפילת מוסף אחר תפילת השחר, אף אם התפלל בהשכמה כותיקין, מ"מ יותר טוב לכתחילה לאחר, דהא קרבן מוסף דשבת אמרינן בגמרא דזמן הקרבתו היה בשש, והתפילות הלא הם נגד הקורבנות. ולי נראה דלא מיבעיא אם התפלל שחרית בציבור, בודאי אין נכון שהוא יתחלק מהם להתפלל אח"כ מוסף ביחיד [ואפילו אם ירצו כולם להפסיק ולהתקבץ פעם שניית למוסף, ג"כ אין כדאי... כי טורה לקבצם שנית, אם לא שלא ילכו מבית המדרש ועסקו בתורה בתוך כך]. ואפילו אם התפלל גם שחרית ביחיד, ג"כ אין כדאי לאחר כ"כ עד סמוך לחצות, ולא נוכל לדמות עניין זה לקרבנות, דאיחור התפילה כ"כ מבטל מצוות עונג שבת, ועד חצות מבואר לקמן בסימן רפ"ח בהדיא דאסור להתענות, עכ"ל. הרי שמבואר בביאור הלכה שאדרבה ראוי לאחר את תפילת המוסף, רק שלא יאחר יותר מחצות.

וכן כתב רש"י במסכת ברכות (דף כח ע"ב ד"ה לא על), שרב יוסף שהיה ראש הישיבה בפומבדיתא, היה דורש בשבת קודם תפילת המוסף, ולאחר הדרשה היו הולכים לבית הכנסת ומתפללים תפילת המוסף, יעו"ש. הרי שהיו מתעכבים מלהתפלל מוסף יותר מאוחר, ולא היו ממהרים ללכת לביתם.

ולכאורה קשה שמצד אחד תיקנו לומר 'ובא לציון' במנחה, ומצד שני איחרו את תפילת המוסף, והיו לומדים בין שחרית למוסף.

ויש לומר, דכאשר אנו באים לתקן תפילה לרבים שהוא חק ולא יעבור, זה אי אפשר לתקן, כי יש נשים מעוברות וזקנות שיצטרכו לצום. אבל כאשר יחידים ואפילו

לאחר שהתפרסמו הגזירות הקשות נגד עולם התורה והישיבות, ולאור שאלות רבות שהגיעו מהציבור שביקש דברי חיוק והדרכה, כתב רבינו (ערש"ק פרשת צו) דבר חיוק, להלן נוסח המכתב שהגיע לרבינו: 'לצערו המצב של עם ישראל קשה מאד, גם במלחמה, וגם כל אומות העולם נגדנו. אך כרגע נוספה עלינו צרה נוספת: יש דיבורים מהג"צ להפסיק את התקציבים לעולם הישיבות והכוללים, ולהתחיל לגייס בחורי ישיבות לצבא, כידוע הרב אמר כמה פעמים בשם חמי מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל שהזכות קיום של המדינה זה רק בזכות שתומכים במסדות התורה, והציבור מפחד מי יודע מה יהיה כעת. ורוצים לשמוע דברי חיוק והדרכה בענין מהרב שליט"א'. רבינו כתב בכתב יד קדשו: **'תשובה: לימוד התורה מגנא ומצלא "ואין לנו שיעור אלא התורה הזאת", הכו"ח בשברון לב, יצחק זילברשטיין, ע"כ רבינו.**

כמו"כ בדרשתו הקבועה של רבינו בהיכל ביה"כ 'המרכז' רמת אלחנן, בליל שבת ובעת רעווא דרעוויק, הוסיף עוד ואמר: "אנשים באים ושואלים, מי יודע מה יהיה, עוד לא היה כזה מצב מקום המדינה... אך אתם חושבים שהקב"ה שכח את עם ישראל ח"ו!?! חס ושלום, אנחנו עמו ונחלתו, אנחנו בני התורה, הקב"ה הכי אוהב אותנו, אין ספק שגם אם כרגע המצב נראה קשה, אבל אם יתחזק בלימוד התורה וירבו פעלים לתורה, ודאי שכל המצב יתהפך לטובה, וכרגע מה שמוטל עלינו, על כל עולם התורה והישיבות, להמשיך ללמוד ולשקוד על דלתות התורה, כי אין לנו שיעור אלא רק התורה הזאת".

כמו כן בליל שישי פ' צו, רבינו ישב במשך שעה ארוכה עם אחד מבכירי גורמי הממשלה שהגיע למעונו, והביע את כאבו הגדול כנגד רצון אותם רשעים לחלום בלומדי התורה ולבטלם מלימודם, רבינו הודרך והשמיע דעת תורה ברורה בסוגיא זו, וביקש מאותו גורם בכיר לפעול למען קיום עולם הישיבות.

בקובץ 'ווי העמודים וחשוקיהם' (אדר ב' תשפ"ד) נדפס מכתבו של רבינו לידידו ורעו הגר"צ קושלבסקי שליט"א: "בס"ד, יום ב' ח' אדר ב' תשפ"ד, לכבוד ידיד נפשי מנוער, ידיד ה' וידיד עמו ישראל, הגאון הגדול רבי צבי קושלבסקי שליט"א, שלו' וישע רב! עם ישראל וכל העולם נפעמים מהנס להתנוסס שאינו מכירים כדוגמתו, ואין בפניו הדל לרומם ולהביע את ההתפעלות מהקידוש השם הנפלא והנורא הגדול בעולם, כמו שנאמר 'אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלוקים אין עוד מלבדו'. כולנו תפילה להקב"ה שיראה נפלאותיו וידעו כל העמים כולם, כי גדול אדונו רב כח, לתבונתו אין מספר. ואנו תפילה שנזכה לכך שהקב"ה יגדל ויפאר את שמו הגדול, ויעשה נסים לעם סגולתו, עד כי יבא גואל במהרה בימינו אמן. לא באתי באופן אישי לבריית, על פי פקודת הרופאים, שמי לברכה יצחק בן רחל".

כמו"כ בהקלטת ההתפרסמה בקו 'שיח יצחק', משיעור לרופאים שמסר רבינו בשבוע שעבר, נשמע רבינו מתבטא בהתפעלות על הס הנ"ל, ואומר: "תראו, יש מקרים כאלה נוראים, בשבועות האחרונים התברך העולם בסיפור שעוד לא היה כמותו, חבר שלי מיישבת סלבודקא, הרב קושלבסקי, בגיל 88, לידה ראשונה, אני למדתי איתו, הוא היה בחור קדוש, עליו שאין כמוהו, מי היה מאמין וחולם, שאדם בגיל כזה שלא הוליד עד היום, וגם אשתו בגיל מבוגר, קוראים לה נס להתנוסס. הוא ביקש ממני שאבוא לדרוש בשמחה, ואמרתיו לו יגידו שזה כשפים... הוא אומר לי: לא היה יום אחד שאני לא אבכה שאני רוצה ילדים, גם בגיל 88, אבא, הקב"ה, אני רוצה ילדים. שאלתי אותו: איך חלמת חלומות שבכזה גיל תזכה לכך, הוא אמר לי: אבא שלי הוא גדול מאד, זה הקב"ה, הוא הכל יכול. התפללתי כל יום, הקב"ה תן לי ילד. לכן הוא זכה שנולד לו ילד שלא כדרך הטבע, מה אני רוצה לספר עם זה? הוא התפלל כל הזמן, ואמר מי כה' אלוקינו בכל קראינו אליו, תראו מה קרה פה, זה ממש דבר שלא יאומן, אין בעולם דבר כזה לשאר אומות העולם, רק עם ישראל קוראים לאבא שלהם בשמים והוא עונה".

אחורה נא חידה

בכל שבת - אסור, אך בליל פסח שהל בשבת - מותר. באיזה הלכה מדובר?
(התשובה לחידה, א"ה בשבוע הבא, החידה באדיבות ידידנו הרב אריז חזני שליט"א)

תשובה לחידה משבוע שעבר: איזה דבר אסור בחול המועד, אך בשבת ויום טוב הדבר מותר?

תשובה. נאמר בשו"ע (או"ח סימן תקמ"ג ב'): 'אינו יהודי שקיבל מערב יו"ט לבנות ביתו של ישראל בקבלות, אסור להניח לעשות בחול המועד, אע"פ שהוא חוץ לתחום'. כלומר, אף שהוא בקבלות ואינו שכיח יום, ואינו מצווהו שיעשה במועד, וכל מה דעביד אדעתיה דנפשיה עביד כדי לגמור מלאכתו במהרה, אפ"ה אסור, שהרואה יאמר שהוא שכיח אצלו (משנ"ב סק"ג), וכמו שביאר עוד המשנ"ב (סק"ד): 'לפי שהולכין לשם בני אדם ויראו המלאכה ויאמרו בשליחות ישראל עושה, מה שאין כן בשבת ויום טוב, שאין יכולים לצאת מחוץ לתחום' (ע"י סימן רמ"ס א), ודו"ק.

ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולקניי ישראל (ויקרא ט, א). ופירש"י, שמיני למילואים וכו'. הנה הקשה מהר"ם שפירא זצ"ל בספרו אמרי דעת (פ' שמיני), איך עבד משה רבינו את העבודה בשבעת ימי המילואים, הרי מבואר בשבת (דף צ"ב ע"א) שנבחר היה 'אמות, ואמרו בובחים (דף נט ע"ב) דהקלעים היו בגובה ט"ו אמות וכך היו גבוהים יותר מהמזבח שהיה גבהו 'אמות, משום ד'אפשר כהן עומד על גבי המזבח ועבודה כידו, וכל העם רואין אותו מבחוץ', כלומר שאין זה דרך כבוד שיראו העם את הכהן עובד עבודה על המזבח. ונמצא שראו את מרע"ה מהמזבח, דהלא הכיסוי היה רק ה' אמות, ומשה היה גבוה 'אמות. [ובאמת קושייתו קשה על כל הלויים, דמבואר בגמ' (שבת שם) ד"א שהיו גבוהים 'אמות, אמנם ראה בס' להורות נתן (שמות כו, טז) שהוכיח מהמאירי שלא כן הלויים היו גבוהים 'אמות, אלא רק בני קהת נושאי כלי המקדש]. ונראה ליישב הקושיא, דהרי היה למרע"ה מסוה על פניו, וכתבי 'ובכא משה לפני ה' לדבר אתו יסיר את המסוה עד צאתו וגו' (שמות ל"ד, ל), ומסתבר דכשבא לעבוד העבודה הוריד המסוה (ואולי גם יש בזה יתור בגדים), וכשהיה בלא מסוה פחדו מגשת אליו ומלהסתכל בו, וכמבואר ברש"י (שם ל) שמקרני הודו של משה היו מרתיעים ומזועזעים, ולכן כשעבד עבודה ע"ג המזבח לא העיז אדם להסתכל בו וכולם נודעו מלהביט בפניו, ולא היה חשש של חסרון כבוד ודרך ארץ, ולכן לא היה צריך מחיצה, דאף אחד לא ראה העבודה שבידו. ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר לחטאת ואיל לעולה תמימים והקרב לפני ה' (שם, ב). ופירש"י, קח לך עגל, להודיע שמכבד לו הקב"ה על ידי עגל זה על מעשה העגל שעשה, עכ"ל. והקשה הרא"ם ושאר אחרונים, דהא אין קטיגור נעשה סניגור, וכמו שכתב רש"י (במדבר יט, כב) שלכן לא נעשית עבודת פרה אדומה על ידו, לפי שנקחלו עליו לעשות העגל וזה נעשה על ידו. ומקורו ממסכת ר"ה (דף כו ע"א) דכל השופרות כשרין חוץ משל פרה, ואמר עולא היינו טעמא כדא"ר חסדא מפני מה אין כהן גדול נכנס בבגדי זהב לפני ולפנים לעבוד עבודה, לפי שאין קטיגור נעשה סניגור, ואיך א"כ הודיעו הקב"ה על ידי העגל שכיפר לו. אמנם קושייתם צ"ב, דלכאורה לא שייך כאן ענין זה, שהרי הקב"ה גופא שפגעו בכבודו בחטא העגל, הוא עצמו אמר שע"י עגל זה שיקריב אהרן, יכופר החטא, ורק בדברים בעלמא אמרין שהקטיגור לא יהיה סניגור, משא"כ כאן שהקב"ה עצמו אמר להקריב וזהו יכפר לו החטא, ופשוט. [והנה במשנ"ב (סימן לב ס"ק ר) כתב שכורכים הפרשיות של תפילין בשיעור של עגל לכפר על עוון העגל, וצ"ע דאין קטיגור נעשה סניגור. וזה יש ליישב עפ"י תירוץ הרא"ם שם, דרק בעבודת פנים אמרין כן, אבל בעבודת חוץ לא אמרין כן].

ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דיבר ה' לאמר בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד וידום אהרן (שם י, ג). ופירש"י, וידום אהרן, קיבל שכר על שתיקתו, ומה שכר קיבל, שנתייחד עמו הדיבור, שנאמר לו לבדו פרשת שתוי יין, עכ"ל. והנה מבואר שאהרן שתק, וצ"ב דבמסכת מועד קטן (דף כז ע"ב) מבואר שכשארם מת, מתאכלים ג' ימים לכבי וז' להספד, וכתב בנמוקי יוסף שם שרצון הקב"ה שיבכה ויתאבל כשיעור, כדי שישמר מן החטא ויפחד מדינו. ונראה ליישב, דהני מילי באדם רגיל מן היישוב, אבל אהרן הכהן קדוש ה', שהיה כהן גדול, שמעלתו ודרגתו היא מעל לכל הבריות, והוא מקודש ונעלה ומרומם, שהוא היחיד שנכנס ביו"ב לקודש הקדשים, וזוכה לשמש עם בגדי הכהונה גדולה וציץ הקודש בראשו, מי שנמצא כדרגה גבוהה כהו הוא יכול לשתוק לגמרי ולא לבכות ולא להספיד את המת כלל. [וראה עוד בהעמק דבר להנצי"ב כאן מה שביאר בזה].

וידבר ה' אל אהרן לאמר: יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתך כבואכם אל אהל מועד ולא תמותו חוקת עולם לדורותיכם (שם, ט). וכתבו בעלי התוספות בדעת זקנים, יין ושכר אל תשת, לפי שעל ידי שתיתו יותר מדאי בושות והרפות באות עליו וכו'... שעל ידי יין ששתה אדם הראשון בברכת נישואין שלו כדפרישית לעיל, נשתכר ועבר על צווי של מקום, ולבסוף נתקלל בנשיכת נחש, שנאמר ואתה תשופנו עקב. ולפי שנקנסה מיתה על האדם בשביל אותו יין, נהגו העולם כשהמברך בציבור אומר סברי מרן, והם עונים לחיים וכו', עכ"ל. והנה צ"ע איך יתכן שנכשל אדם הראשון בחטא אכילה מעץ הדעת, על ידי ששתה מכוס של ברכה, הרי מצוה גוררת מצוה, ולא יתכן שתבוא עבירה מקיים מצוה. ויש לומר, דקיום המצוה בשתיית כוס של ברכה הוא רק ברביעית יין או כרוב כוס, ומכך שנשתכר אדם הראשון הזינן ששתה יותר מדאי. וא"כ בתוספת הזו ששתה יותר מדאי אין קיום מצוה, ולפיכך נגרם מזה חטא עץ הדעת.

ניתן להאזין להקלטות ופסקי הלכה המתעדכנים מדי יום ממרן רבינו שליט"א, וכן שיעור יומי בהלכות שבת ועוד, בקו 'שיח יצחק', 04-376-0582, או 072-380-9348. מדי ערש"ק יעודכן בקו האם ישהה מרן שליט"א בשבת הקרובה ברמת אלחנן

לקבלת העלון, פסקי הלכה, ועדכונים ממרן שליט"א, ניתן להרשם במייל a0527642209@gmail.com, ובפלאפון הנ"ל, או בכרטיב מייל 3126877@gmail.com ובפלאפון 0533126877.

לשבת עֵינֵג

שנה א ❖ פרשת שמֵיני ❖ תשפ"ד

אז תתענג

"מדרש פליאה" הקשר בין מילת תינוק לחנוכה המזבח

"וימים אהרן" (י, א)

"ויודם אהרן", ויש להבין מה היה לאהרן לומר אחר הסתלקות בניו. ובמדרש פליאה מצאנו וז"ל: "וכי מה היה לו לומר, וביום השמיני ימול בשר ערלתו". ובוה יש לבאר מה תשובה יש בדבר שיאמר אהרן כך, ומה ענין מילה ביום השמיני למות נדב ואביהו.

וכתב רבי שמעון משה דיסקין: דנראה בביאור הדבר, שהרי אמרו חז"ל שאחד מהטעמים שתינוק נימול ביום השמיני ולא קודם לכך, הוא כדי שלא יהיו אביו ואמו עצבים וכולם שמחים. וטענה זו היה לו לאהרן לומר, שביום חנוכה המשכן שכולם שמחים היה לו להקב"ה לדחות העונש שלא יהא הוא עצב, [ניתן דהתשובה לכך מדרגת אהרן שקיבל תנחומי משה בקרובי אקדש]. (ע"פ משאת המלך)

מה תשובה השיב משה לאהרן - "כי לכך נבחרת"

"ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח" (ט, ז)

וברש"י: "שהיה אהרן בוש וירא לגשת, אמר לו משה למה אתה בוש לכך נבחרת".

הקשה רבי ברוך מרדכי אזרחי: לכאורה הרי התשובה היא, כי כך "צוית", ומדוע נקט לשון "נבחרתי". מה תשובה יש בכך להתביישותו?

ויעויין במדרשים כאן (ולקיש ויקרא תקבא), כי אהרן קדוש השם ראה עצמו אינו ראוי לקרב אל הקרבות משום שהעגל ניצב נגד עינו. יעויין ביונתן בן עוזיאל שכתב, שקרן המזבח נראתה לעינו כאילו מראה של עגל.

קדושי עליון חטאתם נגדם תמיד, כיון ששייך הוא אהרן הכהן לאותו מעשה מביש, לא יחדל מהתבוסשותו, ואם לא ירדה האש מן השמים (ראה מפרשים כאן) תלה אהרן את הדבר בסרחונו.

ודאי ברור ומובן הדבר כי מתבייש הוא! מה תשובה השיבו משה באומרו "למה אתה בוש" הלא זה עתה אמר לו אהרן, משה אחי למה זה שלחתי הלא עניך הרואות כי איני ראוי לעבודת הקודש (ראה מדרשים כאן), ומה איפוא החזיר לו משה "למה אתה בוש", וכי ב"לכך נבחרת", קיימת תשובה לבושתו.

אך הסכת ושמע, מלאכתו של השטן אינה מסתיימת במעידתו של קרבנו, אדרבא משימתו ארוכת טווח היא, ערוך ומוכן הוא השטן גם למקרה של תשובה על הנפילה, משום שגם תוך כדי תשובתו של קרבנו ממשיך השטן להזרים אליו נטפי ארס של יאוש, הנה כך יאמר אל עצמו קרבנו, משמע אינני מסוגל לבצע את שאיפותי הנעלות, אין כוחי עמי, וככל שיוסיף הקרבן צער ובושה ממעשהו שלו מן המצב אליו נקלע, כך יגברו יאושו ותחושת פיק ברכיו, אדרבא זוהי שטניותו של שטן, להגביר בקרב קרבנו את תחושת הבושה והצער, עד כי יפול המסכן שדוד למרגלות יאושו, או אז בא השטן על סיפוקו כי הכריע את קרבנו.

לא יוצלחו זאת הוסיפה לו לאהרן בושה על בושתו, שהרי הנה מן השמים מוכיחים לו כביכול כי שוב אינו כשר למשימתו, על זה באה תשובתו של משה, מדוע אתה בוש הרי לכך נבחרת, לאמור אין להעלות על הדעת כי ניטל ממך כושרך או כוחך תש, לא יתכן שהרי לכך נבחרת, ובודאי העמידו לרשותך את כל הדרוש לביצוע שליחותך, אין מקום ליאוש, אין מקום לבושה מן המצב אליו נקלע, אמנם כן בדיוק נמרץ ביטא משה רבינו את תשובתו, לא כי כן "צוית", אלא כי לכך "נבחרת", משום שזאת היא הערבות לכך כי ביזו של אהרן לעמוד בהצלחה בכל משימותיו הקדושות והנעלות, יבינו הכל וידוע ידעו, לכל אחד ואחד "כי לכך נבחרת שלו", זוהי הערבות הגראנטאילית ביותר לסמיכותו ובטחונו כי יכול יוכל בעה"י, זהו בטחונו וזהו עידודו. (ע"פ ברכת מרדכי)

איך פתח משה לפני אהרן הרי אבל פותח תחילה

"ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דבר ה' לאמר בקרבי אקדש" (י, א)

נשאל רבי חיים קניבסקי: איך התחיל משה רבינו לדבר לפני אהרן, הרי איתא בשו"ע (וי"ד שע"ו א) "אין המנחמים רשאין לפתוח עד שיפתח האבל תחילה", ומדוע פתח משה לפני אהרן.

אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרֵי־ךָ

מִרְן רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה הַגְרַמ"ה הִירֵשׁ:
"נְדַרְשֵׁת מִסִּירוֹת נֶפֶשׁ לְתוֹרָה"

עולם התורה בארה"ק ובגולה, עוקב בדאגה אחר ההצהרות, ואחר הכוונות. לפגוע ולהרים יד, בבני התורה המסולאים מפז, ובהיכלי הישיבות הק'. בלב כואב ודואג, במצב הקשה בו שרוי כלל ישראל נשמעה ברמה זעקת מרן ראש הישיבה הגאון רמ"ה הירש שליט"א. דעת תורה והשקפה צרופה לעם ה'.

את דבריו פתח מרן שליט"א:

"כל אחד יודע מה שקרה בסוף השבוע שביטלו לגמרי את הזכות שלנו ללמוד תורה בארץ ישראל לעת עתה. יש עניין פה שאי אפשר לומר שלא היה חסר אצלנו את המדרגה של מסירות נפש לתורה. על כל פנים עכשיו אנחנו נצטרך מסירות נפש לתורה. אי אפשר לדעת מה בדיוק יהיה הצורה. עד כמה יקפידו עלינו. אי אפשר לדעת".

אך רק! בגלל התורה ארץ ישראל נשמרת:

"בגלל שיש שני סוגי אנשים בין אלו שדוחפים לבטל את העניין של תורה אצלנו. יש אלה שלא דווקא שונאים אותנו. לא דווקא שונאים את הדת. רק כיוון שהם לא מאמינים ולא מבינים שהתורה זה מה שמציל אותם, שכל זה שארץ ישראל עדיין חי וקיים כשיש את כל השונאים מסביב זה רק בגלל שיש תורה בארץ ישראל. בלאו הכי זה לא היה. אך ורק! ובוה שמוותרים על התורה, כורתים את הגזע שהמדינה עומדת עליו. הם לא מאמינים בזה רח"ל, ולכן הם אומרים אם ככה למה לא לנהוג שווה בשווה. זה סוג אחד של אנשים".

יתכן ונצטרך להגיע למסירות נפש:

"יש סוגים אחרים שהם ממש רשעים, שלא אכפת להם בכלל מהשווה בשווה. הם שונאים את הדת. שונאים את התורה. שונאים את הבן תורה. ויש הוכחות מיניה וביה ממה שקרה בימים האחרונים ואני לא רוצה להגיד את זה כאן בבית מדרש. רואים איך שהם הגיבו לכל מיני הצעות מאנשים שלהם אפילו. זה היה רק בגלל שנאה. נגדנו. שנאת הדת. שנאת התורה. ושנאת הבני תורה. הם רוצים להחריב אותנו ואנחנו נצטרך לעמוד נגדם. ויהיה מסירות נפש. מקווה שלא נגיע לזה. אבל יכול להיות מאוד שנגיע למסירות נפש שנצטרך לעמוד נגדם. וזה עכשיו לא הזמן לפרט".

החובה בימים אלו מסירות נפש לתורה:

"אבל דבר אחד ברור, שהדבר הראשון שצריך בזמן הזה שיהיה מסירות נפש ביחס לתורה עצמה. שהתורה עצמה תהפוך להיות קרבן. אם התורה עצמה נהפכת להיות קרבן, אם הלימוד שלנו יהיה קרבן, מה הפשט הלימוד קרבן? סדרים שלמים ממש בלי שום ביטול תורה. מה אכפת לי שזה סוף הזמן? ללמוד תורה במסירות נפש! זה וודאי מחויב עכשיו, ללמוד תורה כמו קרבן, שיהיה ריח ניחוח להשם. וזה וודאי יכול להיות סיבה להוריד את כל הבעיה. זה וודאי".

מה שקרה- הוא טרגדיה!!!:

"הקב"ה יתן לנו את הכח של הבנה באמת לשבת לחשוב קצת מה קרה פה דבר היסטורי שפעם ראשונה מקום המדינה ביטלו הכח ללמוד. זה טרגדיה! מה אנחנו צריכים לעשות על זה. זה וודאי דבר ראשון זה התחזקות בתורה שלנו מכאן ולהבא". "ואם אנחנו ככה נעשה אולי יהיה סייעתא דשמיא. אם נביא את הקרבן הזה לקב"ה אולי ירחם עלינו ולא נצרך להביא קרבנות אחרים שיהיו מבחינה מסוימת יותר קשים עבורנו. שהשם יתן לנו הכח לעשות מה שהוא רוצה מאיתנו.

ההשיב בג' אופנים:

- א. "עוד לא הגיע זמן הנחמה". (עי' אבות פ"ד מ"ח)
ובנוסף אחר כתב, "לפני הקבורה אין דין תנחומין".
ב. "כשרואין שקשה לו ונאבל מותר להתחיל כך פסק מרן זצ"ל".
וכן כתב הגר"ח בקונטרס הזיכרונות מהחזו"א, "כשהלך לחם היה פותח לפעמים לדבר לפני האבל כשראה שקשה לאבל לפתוח לפניו". (עי' דעת נוטה)

הגר"ח קניבסקי על הגעת האדם לירח

"ולאֵלה תִּטְמָאוּ וגו'" (יא, כד)

סיפרו לרבי חיים קניבסקי, שקראו בעיתון שאדם טס לירח. ושאל הגר"ח, האם אתם מאמינים לכל דבר שכתוב בעיתון, ושאלוהו, וכי הרב חושב שאי אפשר להגיע לירח?

ענה הגר"ח: "אפשר להגיע לירח", אך הראיה לכך איננה מהעיתון אלא מהתורה. דהנה במשנה כלים (פ"י מ"ד) איתא גבי טומאות כלים, דדבר שנברא בבריאת העולם ביום הראשון וביום השלישי מקבל טומאה, אך מה שנברא ביום השני וביום הרביעי אינו מקבל טומאה. ומסביר הר"ש, שכונת המשנה, שאם יעשה אדם כלים מהדברים שנבראו בימים אלו לא יטמא.

והנה ביום הרביעי נבראו המאורות, וזו כוונת המשנה שאם יבוא אחד ויצור כלי מחול ואבנים שיש בירח, לא יקבלו טומאה, ומוכח שניתן להגיע לירח... (עי' אריז בשיחי- הספד רבי שמואל גרינמן ר"י דבר שמואל)

מעלת הדומם על פני המחרש

"וידם אהרן" (י, א)

מפני מה נאמר "וידם אהרן", ולא "ויחריש אהרן" וכדו' ומה המעלה המיוחדת ב"וידום".

אומר החפץ חיים: לפי שבנ"א גם כשהוא מחרש, אפשר להכיר מצב רוחו מתוך הבעת פניו, אם הוא שבע רצון או רוגז, שמח או עצב, אבל על דומם אין להכיר שום דבר, ואין חיצוניותו מוכיחה על פנימיותו ולא כלום, מדרגתו של אהרן בשעה זו הייתה כה גדולה, שהצליח להיות בחינת דומם, שלא היה ניכר עליו שום שמץ של צער אפילו רק באיזו הבנת פנים וכדו', רק קיבל את הדין באהבה ללא שום תערובת של אי שביעת רצון. (עי' פ משולחן גבוה)

מאמרו של הנצי"ב מוואלזין

"וישמע משה וייטב בעיניו" (י, כ)

הנצי"ב מוואלזין כתב בכתב העת 'המליץ', מאמר תגובה ומחאה לדברים שכתב מאן דהו, להקל באיזה עניין, ובמקום להודות על שגירתו, החציץ פנים כנגד גדולי האחרונים.

בעל ה'כתב והקבלה' הגאון רבי יעקב צבי מקלנבורג זצ"ל ד' ניסן תרכ"ה

ביום שישי ד' ניסן יחול יום היארצייט 159 שנים להסתלקות רבי יעקב צבי מקלנבורג זצ"ל, רב העיר 'קניגסברג' בה כיהן ברבנות עשרות שנים מיום התמנותו על לפטירתו. זכה ליצוק מים ע"י מרנא הגאון רבי עקיבא איגר זי"ע, אך יותר מכל תפקידיו כתביו ופועליו, ספרו החשוב על התורה 'הכתב והקבלה' הוא שקנה שבייתה אצל הוגי ולומדי התורה, כאשר היה הראשון מגדולי הדור דאז לחבר פירוש על התורה במטרה למנוע את התפשטות הרפורמה.

גאון עולם היה ובעל בקיאות עצומה בכל חלקי התורה, את ספרו החשוב 'הכתב והקבלה' חיבר במטרה להילחם בזעות הכפרניות שהתפשטו בתקופתו. וזאת גם במטרה להוכיח טעותם של בעלי ביקורות המקרא שהתפרסמו בזמנו. ולהוכיח לכל כי דברי חז"ל שדרשו מהפסוקים בין בהלכה ובין באגדה, אינם ח"ו בלי בסיס במקרא, אלא בעומק העיון יש למצוא, שדברי חז"ל רמוזים בעצם תיבות המקרא, ואת זאת הוכיח במאות רבות של פירושים בספרו. ויסוד לכל זה הוא האמונה, שבתוך המילים של כתיב הקודש, מסתתרות אמתיות עמוקות ונחמדות.

לספרו קרא 'הכתב והקבלה' לרמו על מטרתו שהוא לתאם את מסורת התורה שבעל פה ("קבלה") עם התורה שבכתב ("הכתב"). פירושו מבוסס על כל דברי חז"ל, ומספרי גדולי הראשונים והאחרונים, ומעיון בספר למדים אנו על שליטתו המחולטת בעיון ועמקות עד למאד, בכל ספרי רבותינו והמפרשים אחריהם.

וכך כתב רבינו הנצי"ב: אמרו במדרש "משה הוציא כרוז לכל המחנה ואמר אני טעיתי את ההלכה ואהרון אחי בא ולימדו לי". ומפני מה ראה משה לצאת ולהתוודות בפומבי? אלא ביקש משה ללמד מידה זו לעם, שלא יחששו להודות על הטעות, שהרי אפילו משה רבנו בכבודו ובעצמו אירע לו שטעה וממנו ילמדו הכל. ואכן כך נהגו גם כמה אמוראים, באמרו דברים שאמרת לפניכם טעות הן בידי.

אמנם תלמידו רבי אליהו אהרון מליקובסקי (דבר אליהו ח"ב) מספר על מאמר אחר שכתב, כנגד מי שהעז להעליל על חז"ל כי שכחו פסוק בתנ"ך. הנצי"ב העמידו בראשונה על טעותו, והוכיח כי שגה גם לגופו של עניין, ואחר ייסרו בלשונו על העזות לדבר כך בקדושי עליון.

בימים ההם נודמן לעיר ווילנה, עמיתו לראשות הישיבה דוולוז'ין הגרי"ד בעל הבית הלוי, נכנסו אליו כמה ממשכילי העיר, והציגו בפניו חוברת 'עומר השכחה' בה הם מגיבים על דברי הנצי"ב, ומוכיחים שהז"ל בעצמם מודים כמה וכמה פעמים שטעו או שכחו, עלעל רבי יוסף דוב בחוברת, ואחר העיר, לא ירדתם לסוף דעתו של הנצי"ב, אדרבה כיוון שכל מקום שחז"ל טעו או שכחו הרי הם עצמם עמדו בכך וחזרו מדבריהם, ממילא בטוחים אנו שבמקום שלא חזרו בהם בעצמם אין דבריהם לא טעות ולא שכחה הוא.

ומסיים תלמידו, כי מדברי הנצי"ב עצמו ראינו, שכן לדבריו הנ"ל על משה רבינו כבר לימדנו לאחוז במידה זו, של הודה ולא בוש לומר לא שמעתי, אלא כך שמעתי ושכחתי, וכמוהו נהגו גם חז"ל. (עי' פ משולחן גבוה)

הטעם שאמר משה דוקא ללויים ליטמא לאחיהם

"ויקרא משה אל מישאל ואל אלצפן בני עזיאל דד אהרן ויאמר אלהם קרבו שאו את אחיכם מאת פני הקדש אל מחוץ למחנה" (י, ד)

הקשה רבי אביגדור נבנצאל: למה ציוה משה רבינו למישאל ואלצפן להטמאות לאחיהם, והלא בירושלמי (נויר פ"א הי"א) איתא, שכשיש מת מצווה וישנה אפשרות שיטמא ישראל, הרי שלא יטמא לו, וכיון שכן מדוע לא ציווה משה לאחד מישראל שיקח את נדב ואביהוא, אלא ציווה את מישאל ואלצפן שיטמאו, והם הרי היו לויים.

ואשר יראה שכיון שכאן היתה הטומאה במקדש, ועל שמירת המקדש מטומאה נצטוו הלויים יותר מישראל, כמבואר בגמרא (עירובין קה:) שלענין להוציא את הטומאה מן המקדש מצווה בכהנים, ואם אין שם כהנים נכנסים לויים, ואם אין שם לויים נכנסים ישראלים. לפי זה כאן שהיתה הטומאה במקדש, נצטוו מישאל ואלצפן, דוקא משום שהיו לויים, לשאת את הקדושים.

ואגב מילתא, בענין טומאת מישאל ואלצפן יש להקשות, מדוע לא נטהרו מישאל ואלצפן עד הפסח (סוכה כה:), והרי משה טיהר את כל הלויים באותו זמן (ויטין ט, א) ע"י פרה אדומה שנעשתה ביום שני של מילואים (כמו שהביא רש"י שם ד"ה ופרשת פרה אדומה בשם הירושלמי), ומישאל ואלצפן גם הם בכלל שאר לויים היו, וצ"ע. (ועי' דברי הראי"מ משי"ב). (מציון מכלל יופי)

על בקיאותו הרבה בעל פה ממש בדברי חז"ל, למדים אנו מהעובדה הבאה, מאות קטעים המופיעים בספר הן מהתנ"ך והן מדברי רבותינו, מובאים כשהם שונים במעט מהכתוב במפורש בספרים, וזה מחמת שכתב כל זאת מזכרונות החד ובשל כך קיימים שינויים קלים, (אגב זה יש לציין כי מכיון שסבל רבות ממחלת הראייה בעיניו נכתבו חלק מהדברים על פיו).

גם בחכמת האמת לא הניח ידו, ובספרו מביא את ספר הזוה"ק קרוב ל 400 פעמים, (עד אשר שיש שרצו לומר שלכך קרא לספרו ה'כתב והקבלה' מלשון קבלה, אך זה אינו נכון, כי במהדורות הראשונות לא הביא מספר הזהר אלא פעמים בודדות בלבד והשאר הוסיף במהדורות האחרונות), גם בספרו על התפילות 'עיון תפילה' מוכחת שליטתו בחכמת האמת. ואכן העמיק חקר בנבכי סתרי תורה, והעלה פנינים, עיין בפירושו בשמות לג, יט, ודבריו שם הם עומק דברי נפש החיים בתיאור משמעותו של "מקום", ושם גם יש תמצית הרעיון המרכזי של קבלת האר"י ז"ל.

וכבר כתב האברבנאל, כי בלתי מצוי הוא שבעל המלחמה יהיה בכוח הפיוט והשיר, וכן להפך, אבל שתי התכונות הנראות כהפכיות זו לזו התמוגו בדוד המלך. וגם אצל רבינו ראו זאת, איך שבקי היה בחכמות כולם, וידע גם בשפות רבות (ביניהם ערבית, וכנראה גם יוונית, לטינית, סורית ופרסית, אך יתכן שהעתיק חלק מהמילים מספר אוצר לשון הקודש). ובכוחו גדול זה בידיעת התורה הקדושה ובקיאות רבה בחכמות, הניף ידו בביאורו לתורה למען דעת כי ה' הוא האלוקים אין עוד. (עי' פ מאמרו של הרב משה צוריאל, בספר 'הכתב והקבלה' הוצאת מוסד הרב קוק)